

GA - 140

РУДОЛФ ЦАЙНЕР

РУДОЛФ ЦАЙНЕР

ОКУЛТНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

ВЪРХУ ЖИВОТА МЕЖДУ
СМЪРТТА И ЕДНО НОВО РАЖДАНЕ

И ЖИВОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ
ЖИВИТЕ И МЪРТВИТЕ

ЧАСТ I

ЦИКЪЛ от 20 ЛЕКЦИИ
държани в различни градове
от 1912 до 1913 г.

превод от немски: ДИМО ДАСКАЛОВ

НЕРЕДАКТИРАН ПРЕВОД

изготвил: ПЕТЪР ИВАНОВ РАЙЧЕВ – сканиран от копие

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	СТР.
1. ПЪРВА СКАЗКА Милано, 26 октомври 1912 г.....	3
Изследване върху живота между смъртта и едно ново раждане.	
2. ВТОРА СКАЗКА Милано, 27 октомври 1912 г.....	14
Изследване върху живота между смъртта и едно ново раждане.	
3. ТРЕТА СКАЗКА Хановра, 18 ноември 1912 г.....	24
Преминаването на човека между сферата на планетите и значението на познаването на Христа.	
4. ЧЕТВЪРТА СКАЗКА Виена, 3 ноември 1912 г.....	40
Най-новите резултати от окултното изследване върху живота между смъртта и едно ново раждане.	
5. ПЕТА СКАЗКА Мюнхен, 26 ноември 1912 г.....	56
Животът между смъртта и едно ново раждане.	
6. ШЕСТА СКАЗКА Мюнхен, 26 ноември 1912 г.....	75
Животът между смъртта и едно ново раждане.	
7. СЕДМА СКАЗКА Берн, 15 декември 1912 г.....	86
Някои неща върху техниката на кармата и живота след смъртта.	
8. ОСМА СКАЗКА Виена, 21 януари 1913 г.....	102
Между смъртта и едно ново раждане.	
9. ДЕВЕТА СКАЗКА Линц, 26 януари 1913 г.....	111
За живота след смъртта.	

По записки и бележки непрегледани от сказчика. Издадено от администрацията на Рудолф Щайнер. Издаването уредено от Х. Р. Нидерхойзер и Йохан Вегер, по наследство на Рудолф Щайнер.

НАПЕЧАТАНО КАТО РЪКОПИС

Върху характера на тези частни печатни издания Рудолф Щайнер се изказва в своята автобиография "Пътят на моя живот" по следния начин: "Съдържанието на тези печатни издания бяха замислени като съобщения непредназначени за печатане.... Никъде не е казано ни най-малко нещо, което да е най-чист резултат на изграждащата се Антропософия... Който чете тези частни печатни издания, може да ги счита в най-пълния смисъл като това, което Антропософията има да каже. Ето защо можем да изходим без колебание... от разпореждането, тези издания да бъдат разпространявани само между членовете на Антропософското Общество. Трябва само да се има предвид, че в непрегледаните от мене издания могат да се намерят някои грешки.

Да се произнесе върху съдържанието на тези издания може да има право само онзи, който познава, какво се приема като предпоставка за произнасянето на едно съждение. А за по-голяма част от тези издания, произнасящият се трябва да добие най-малко антропософско познание за човека и за космоса, доколкото тяхната същност е описана в Антропософията, а също и познанието за онова, което се намира в съобщенията от духовния свят като "антропософска история".

Забележка: Когато Рудолф Щайнер е държал тези сказки, той е употребил думите "Теософско" и "Теософия", които е използвал тогава в смисъла на своята антропософска ориентирана Духовна наука. Съобразно с едно указание на Рудолф Щайнер, тук тези наименования са заменени общо взето с изразите "Духовна наука", или "Антропософия", "духовно-научно", или "антропософско".

ПЪРВА СКАЗКА

Милано, 26 октомври 1912 г.

Изследвания върху живота между смъртта и едно ново раждане.

Тази вечер моята задача ще бъде да Ви говоря за някои особености в познанието на духовния свят, а също така да ви покажа последствията на такива познания върху целия живот. Онзи, на когото е възложена задачата да предаде на своите себеподобни нещо от духовните светове, трябва много често да предприема да проверява отново и отново своите познания относно тяхната правдивост и истинност и относно тяхната абсолютна духовна коректност. Моите изложения ще завършат накрая с това, да ви съобщя някои неща относно познанията за човешкият живот между смъртта и едно ново раждане. Именно в последно време аз имах възможността да проверя основно изследванията, които човешкият дух може да направи на тази почва и за тази основна проверка би искал да ви говоря днес, във втората част на моите изложения. Необходимо е

именно в първата част на моята сказка да ви съобщя първо някои неща върху начина, по който се добиват духовни познания. За добиването на духовни познания е необходимо едно съвсем определено разположение на човешката душа. И това разположение на човешката душа е в известно отношение напълно противоположно на настроението, което човешката душа има във външния живот на физическото поле. Във външния живот, особено в нашето днешно настояще, човешката душа се намира общо взето в едно постоянно безпокойство. От час, на час в течение на деня душата получава постоянно нови впечатления и понеже човешката душа се отъждествява с нейните впечатления, това означава едно постоянно безпокойство на душата.

Противоположното трябва да настъпи в душата на онзи, който иска да проникне в духовния свят. Първото условие за възлизането в духовния свят и за разбирането на познанията от духовните светове е пълното спокойствие, постоянство, вътрешен покой на душата. Това спокойствие на душата е по-трудно осъществимо отколкото някой би могъл да си представи. За да може да се осъществи и установи това спокойствие на душата, преди всичко трябва да се наложи мълчание на всички възбуди, на всички грижи, на всички тревоги и даже на интересите на външния живот, във времето когато искаме да се пренесем във духовния свят. Трябва да бъде така, като че бихме стояли в една точка на света и не бихме имали никаква воля да се отстраним макар и най-малко от тази точка, за да могат нещата на духовния свят да преминат пред нас. При това обаче трябва да помислим, че във всекидневния живот на физическото поле ние можем да преминем от едно нещо към друго и нещата са налице! Обаче в духовният свят не е така. В духовният свят ние трябва да привлечем фактически нещата към нас, към спокойната точка в нас. Ние трябва да излезем така да се каже вън от нас, да се пренесем в самите неща и тогава да привлечем от вън самите неща към нас. Тогава, при това положение имаме опитности, които могат да бъдат обезпокояващи, тревожни за човешката душа.

Ние откриваме, че в обикновеният живот на физическото поле, можем да изменим нещата, че можем да подобрим себе си, да се поправим, когато виждаме погрешно нещата, или ги преиначаваме. Всичко това не е така на духовното поле. Напротив, на духовното поле трябва да научим, че нещата ни се явяват като истини, или погрешни според това, което вече се е намирало в нас в момента, когато сме прониквали в духовния свят. Ето защо всяка подготовка за правилното познаване на духовните светове, трябва да стане във време то преди проникването в тези светове: защото щом сме проникнали в духовния свят, ние не можем да коригираме това, което виждаме там, а правим грешката, която трябва да

направим според особеностите на нашия характер. И за да избегнем понататък определени грешки, които сме направили тогава, трябва отново да се върнем във физическото поле и да подобрим нашите качества на физическото поле, след това да се върнем отново в духовния свят, за да постъпим по-добре. От това можете да разберете, колко безкрайно много е необходимо да имаме една добра, правилна подготовка за духовния свят, преди да влезем през вратата в този духовен свят.

Всичко това, което казвам тук, зависи от циклите на развитието на човека, на хората въобще, но това, както нещата стоят днес за душата, не е било винаги така. Днес при навлизането в духовния свят, човек трябва да се страхува от явяването на визионерни видения повече, отколкото да го счита, като добре дошло. Когато започваме нашите упражнения за възлизането в духовните светове, пред нас могат да застанат визионерни явления, визионерни факти. И в настояще време съществува само една възможност да избегнем грешката спрямо визионерния свят. Тази единствена възможност е необходимостта, да си кажем първо за нашите видения /визионерски явления/, че отначало не познаваме чрез тях нищо друго, освен самите себе си. Когато около нас се яви цял един свят от видения, този свят от видения, може да не бъде нищо друго освен отражение на нашето собствено същество. Нашите качества, нашата собствена зрялост, всичко онова, което мислим и чувствуваме, се превръща в света на виденията във факти, които ни изглеждат като един обективен свят. Когато например вярваме, че виждаме в астралния свят същества, или процеси, които ни се явяват напълно обективно, това не може да бъде нищо друго освен едно отражение, да речем например, на някои наши добродетели, или недобродетели /пороци/, или също на нашето главоболие. Онзи, който иска да се издигне до действителното посвещение, трябва особено днес да стигне до там, да разбере мислително, да проникне мислително това, което застава срещу него в света на виденията. Ето защо подлагачият се на посвещение не трябва да спира в своята работа дотогава, докато не е разбрал това, което му се явява в света на виденията, така, както разбира това, което му се явява във физическия свят.

Но когато се издигаме до посвещението, срещу нас застават онези неща, които ние преживяваме също в света между смъртта и едно ново раждане. В последно време в моите окултни изследвания възникна въпросът: Как се отнася светът на виденията, които можем да намерим чрез посвещението, или чрез едно сътресение разхлабващо връзката между етерното и физическото тяло, как се отнася този свят на виденията, в който живеем между смъртта и едно ново раждане? Като отговор на този въпрос се получи следното: Когато следователно, от времето на пребиваването ни в Кама Лока, което вече познаваме, насочваме нашето внимание въ-

рху по-нататъшното време между смъртта и едно ново раждане, ние виждаме първо, че живеем в един обективен свят, който може да бъде сравнен със света на посветените. Това не означава, че след смъртта, ние не живеем в един действителен свят - ние живеем в един абсолютно реален свят, живеем с тези, с които сме имали отношения още в този физически свят, живеем в абсолютно действителни отношения. Обаче, както на Земята получаваме всичко, чрез посредничеството на възприятието на сетивата, така след смъртта всички неща ни се предават посредством видения.

Да предположим случая, че след смъртта намираме някого в духовния свят, който е починал преди нас. Той стои там действително пред нас, - ние действително стоим срещу него, но ние трябва да можем също да го възприемаме, трябва да влезем в отношение с него в света на виденията, точно така, както във физическия свят влизаме във връзка с един човек, чрез нашите очи и нашите уши. Но явява се една трудност, която съществува също за опита на посветения, както тя съществува между смъртта и едно ново раждане: както вече отбелязахме, светът на виденията ни дава първо само едно отражение на нашето собствено същество. Когато срещу нас застава един човек в духовния свят, както охарактеризирахме това, когато се явява едно видение. Обаче това видение не ни дава отначало нищо друго, то не ни предава нищо друго освен един вид любов, - или антипатия, които сме имали тук на Земята към него, или някое друго отношение, което имаме към този, който ни се явява в духовния свят. Следователно в духовния свят можем да стоим срещу един човек и да не възприемаме нищо друго освен онова, което е заседнало в нас преди смъртта. Може да бъде следователно така, че заставаме срещу човека и го обгръщаме с нашите чувства, симпатии и антипатии като с една визионерна мъгла, така че тази мъгла дава именно повод да се изолираме ние от него. Най-важното при това е, че едно такова поведение по отношение на един човек в духовния свят след смъртта е свързано с едно действително чувство, с едно действително вътрешно преживяване. Ние чувстваваме например, че не можем повече да обичаме след смъртта един човек, когато не сме обичали напълно в земния живот така, както би трябвало, освен толкова колкото сме го обичали преди смъртта. Въпреки че стоим срещу него и бихме искали да го обичаме повече, не можем вече да поправим това, което сме пропуснали във физическия живот. Това неможене, тази абсолютна невъзможност да развием по-добре нашата душа, може да бъде почувствувана като едно извънредно голямо подтискане на душата и така се чувствава тя след смъртта.

И тук аз стигам до онази част, която ми се разкри в последно време: ние сме изпълнени от това, което се е установило вече в нашата душа като

наши отношения към другите хора преди нашата смърт. Например ние не можем да запитаем по отношение на един човек в определено време след смъртта: Как трябва да го обичам аз? - а можем само да запитаем: Как съм го обичал аз в земния живот и като следствие на това, как го обичам аз сега? Това състояние се изменя чрез това, че постепенно можем да станем способни да чувствуваме, как след смъртта съществата на духовния свят, съществата на йерархиите действуват върху това, което току що описах, се изменя само благодарение на това, че постепенно се научаваме да чувствуваме: Върху мъглата, която ни заобикаля, действуват Същества на йерархиите, те проникват с техните лъчи през тази мъгла, както слънцето прониква със своите лъчи през облаците. Ние трябва да донесем даже със себе си определен брой спомени за преживяванията преди смъртта, които ни заобикалят като една мъгла и с тях трябва да направим себе си способни да приемем светлината на другите йерархии. Общо взето в настоящето време почти всеки човек е склонен да се отдаде по този начин на влиянията, на действията на по-висшите йерархии. А това значи: Всеки човек, който днес умира и влиза в духовния свят, стига до там, йерархиите да осветят неговата мъгла от видения. Обаче това действие на йерархиите, което става в течение на времето това даване на светлина постепенно се изменя. То се изменя така, че ние постепенно чувствуваме как чрез проникването на светлината на по-висшите йерархии нашето съзнание постепенно се затъпява. И тогава забелязваме, че запазването на съзнанието след смъртта зависи от напълно определени неща. Така например съзнанието се затъмнява по-лесно при един човек, който има едно неморално разположение на душата. Следователно, най-важното е това, да минем през вратата на смъртта с морални сили, защото моралното съзнание държи нашата душа отворена за светлината и йерархиите. В последно време аз имах възможността да изследвам хората след смъртта с морално, както също и хората с неморално разположение на душата, или настроение и при това винаги констатирах: че хората с морално душевно настроение запазват след смъртта едно съзнание, което ясно и бистро, а хората с неморално настроение на душата изпадат в един вид тъмно понижение на съзнанието. Естествено сега можем да запитаем: Какво вреди това, ако след смъртта хората изпадат в един вид заспиване на съзнанието? Тогава, би могло да се предположи, че те няма да страдат и избягват последствията на тяхната неморалност. Но подобно възражение съвсем не е на място поради това, че това затъмнение на съзнанието е свързано с извънредно големи състояния на страх, които се получават в следствие на неморалността. След смъртта не съществуват по-големи състояния на страх освен това затъмнение на съзнанието. По-късно, когато е изтекло определено време

след смъртта, човек отново минава през други опитности. Можем да сравним хора от различно естество между смъртта и едно ново раждане. За по-късно време след смъртта освен моралните настроения на душата добиват значение и религиозните настроения на душата. Можем да установим просто като един факт, против който не може да се възрази нищо, че хората, които нямат религиозни представи, изпитват чрез тази липса на религиозни представи едно затъмнение на съзнанието. Човек не може да не получи това впечатление, което се ражда при такива изследвания на хора, които имат само материалистични представи, че скоро след смъртта им тяхното съзнание фактически угасва. Те чувствуват как тяхното съзнание угасва, затъпява се. И колкото и много да се разбират тук на Земята материалистичните светогледи, този факт, който току що изказах, говори именно против материалистичните възгледи на човека. Те никак не са полезни за човешкото развитие след смъртта.

С това аз описах две епохи, два периода, които съществуват за човешкия живот след смъртта: единият период, когато роля играят нормалните представи и другият когато роля играят религиозните представи. Но след това идва един трети период, който би произвел едно затъмнение на съзнанието на всяко човешко същество, ако не съществуваха определени мирови мероприятия, които възпрепятствуват това затъмнение на съзнанието. Когато изследваме сега тази трета епоха, трябва да вземем под внимание цялата еволюция на човечеството през различните цикли на развитието. Чрез това, което хората са могли да добият на Земята от времето преди Христа, хората биха могли да си усвоят нещо от това, което би могло да има осигури едно съзнание през тази трета епоха след смъртта. Това наследство, което хората са получили още в началото на земното развитие, бе запазено чрез мъдрите мероприятия, които бяха прокарани чрез посветените ръководители. Трябва да запомним именно добре, че в предхристиянските времена всички различни народи на Земята са получавали влиянията от центровете на посвещение. Съществували са стотици пътища, по които духовния живот се е вливал чрез мистериите в живота на народа. Тези импулси са отслабнали все повече и повече, колкото повече развитието на човечеството се е приближавало в своите цикли до Тайната на Голгота. Едно външно доказателство, че тези импулси са ставали все по-слаби и все по-слаби може да бъде намерено например в явяването на великия Буда в предхристиянско време. Ако разгледате сериозно ученията на Буда, Вие не ще намерите никъде указания върху същността на духовния свят. Ето защо в тези учения на Буда наименованието, характеристиката за духовния свят в учението на Нирваната е действително отрицателно. Буда изискваше наистина, щото онзи, който иска да се издигне в духовния свят, да се освободи от при-

вързаността към физическия свят: обаче в цялото учение на Буда не ще намерите никакво изпъкнащо по някакъв начин описание на духовния свят, каквото е било дадено преди него например в брахманското учение, което още е имало наследения познания от древните времена. Трябва постоянно да обръщам внимание върху това, че фактите които са приведени сега, са намерили израз при различните народи до времето, когато гърците са почувствували значението на Тайната на Голгота. Понеже през време на предидущата гръцка епоха в развитието на човечеството съзнанието беше затъмнено между смъртта и едно ново раждане, гъркът, който знаеше това, чувствуваше пребиваването в духовния свят само като нещо сяркообразно. За него духовният свят беше само един свят на сенките. Тогава човекът можеше да си създаде всяка красота, всичко, което е художествено, също хармоничните устройства на външният свят от своите собствени сили, обаче той не можеше да добие във физическия свят онова, което му даваше светлина в третата епоха на живота между смъртта и едно ново раждане.

Това е абсолютно свързано с факта, че с гръцкото време настъпи онзи цикъл в развитието на човечеството, когато всяко духовно наследство се беше затъмнило и човекът не можеше да добие със своите сили във физическия свят онова, което да му остане след смъртта, за да може да влезе с описаното съзнание в духовния свят. Ето защо в развитието на света трябваше да стане нещо особено именно в този момент: Хората трябваше да получат от вън импулса, който да им даде съзнание за тази епоха след смъртта, за която току що говорихме. Хората бяха изгубили тяхната собствена способност да имат съзнание в средата между смъртта и едно ново раждане черпейки необходимите за това сили от старото наследство. Те можеха да добият отново силата на съзнанието, насочвайки поглед върху това, което е станало в Тайната на Голгота. Положението е абсолютно такова, че онова, което можа да бъде изпитано през гръцката епоха чрез Тайната на Голгота, проясни съзнанието на човека в съответния момент между смъртта и едно ново раждане. Разбирането на Тайната на Голгота е импулсът за съзнанието в третата епоха след смъртта.

Следователно ако насочим поглед върху този момент на така наречената Гръко-латинска епоха в развитието на човечеството, ние можем да кажем: За първият период след смъртта меродавно е моралното настроение, моралното състояние на душата. За вторият период меродавно е религиозното настроение на душата, за третия обаче меродавно беше познаването на - познанието на Тайната на Голгота. Който нямаше това разбиране на Тайната на Голгота, неговото съзнание угасваше в третия период след смъртта, както преди това ясно съзнание е липсвало на гърците в

този период след смъртта. Фактически Тайната на Голгота означава оживяването на човешкото съзнание именно в средата на времето между смъртта и едно ново раждане. Това, което хората бяха изгубели като старо духовно наследство, им бе възвърнато отново чрез това събитие. Така настъпването на Христовото събитие стана необходимо изхождайки от човешки предпоставки и човешки отношения на живота. В тяхното понататъшно развитие хората бяха надарени с все нови и нови способности. В първото време на /Християнското събитие/ християнското развитие главно беше действителното свързване с Тайната на Голгота, както тя беше предадена по традиция от онези, които я бяха изживели и разпространили, това свързване с Тайната на Голгота беше онова, което даде силата на съзнанието в третата епоха след смъртта, както аз описах това. С понататъшното развитие на човешките способности днес обаче отново е необходимо едно ново отношение към Тайната на Голгота и към Христа.

Ако искаме да схванем най-дълбоката същност на човешката душа именно в нашето настояще време, ние трябва да кажем: Тази най-дълбока същност се състои в това, че днес човекът може да проникне до определено познание на своето аз. Едно такова пристъпване на човешкия Аз, каквото е възможно днес, не е било възможно по-рано. При хората на външния свят това приближаване, това пристъпване към Аза се проявява във формата на най-яркия егоизъм и в този случай се явяват всички възможни степенувания до онази степен, която наричаме определена точка на покоя само тогава, когато стигат до там, да говорят за човешкия Аз. Когато в предхристиянското време човекът се стараше да познае света, той пристъпваше към външните явления, които заставаха пред него, т.е. той излизаше вън от себе си, когато искаше да философствува. Днес хората отиват вътре в себе си и намират една здрава точка, когато стигат до човешкия Аз. Искам да приведа като пример само великия философ Фихте и съвременния философ Бергсон. Тези хора намират спокойствие само тогава, когато намират човешкия Аз. Ако потърсим причината за нова явление ще открием, че по-рано хората не можеха да достигнат до едно познание на Аза от само себе си. Тази възможност беше дадена в Гръко-латинската епоха чрез Тайната на Голгота. Христос даде на хората сигурността, че в душата живее една искра на божественото. Тази искра живее понататък в човека, който не е станал плът само в един физически смисъл, а е станал плът в християнския смисъл. А това значи, че той е станал един Аз. Тази възможност да виждат божествено в един човешки индивид, а именно в Христа, тази възможност се затъмнява все повече в днешния човек на физическото поле чрез това, че той все повече прониква в своя личен Аз. Способността човекът да ви-

жда Христа е затъмнена чрез това, че човек търси тази искра в самия себе си.

И ние видяхме, че в течение на 19-то столетие този възглед за Аза се сгъсти до такава степен, че образът на Христа бе лишен от божествеността и божественото се схващаше като нещо абстрактно, което се изразява в цялото човечество. Например немският философ Давид Фридрих Щраус изтъкна, че не трябва да насочва ме нашият поглед към един отделен исторически Христос, а към онова, което преминава като нещо божествено през цялото човечество, че например оценката на възкресението не е нищо друго освен това, което се изявява в цялото човечество: възкресението на божествения Дух в цялото човечество.

Тази причина, че човек изгуби все повече едно по-дълбоко разбиране на Тайната на Голгота, то изгуби това разбиране, колкото повече хората търсеха това разбиране - Божественото в себе си. Цялата тенденция на модерното мислене е насочено към това, да отразява Божественото в човешкото себе в самия себе си, в самия човек. Чрез това все повече се създава възможността хората да познаят, че божественото е било въплътено в една личност.

За живота между смъртта и едно ново раждане това има едно извънредно реално последствие. Ако още през времето на Гръко-римската епоха положението беше такова, че човекът не можеше да запази чрез своите собствени сили съзнанието в третият период след смъртта, това ще бъде чрез философския егоизъм. В наше време човекът си създава в охарактеризирания по-горе облак от мъгла в третата епоха след смъртта, в мъглата от видения между смъртта и едно ново раждане още повече трудности отколкото през Гръко-римската епоха.

Ако разгледаме развитието на човечеството в последно време, ние трябва да си кажем: Апостол Павел е изказал думите: "Не аз, а Христос в мене". Днешният човек казва: Аз в мене и Христос е в мене дотолкова, доколкото трябва, доколкото аз мога да допусна това. Христос трябва да важи само дотолкова, доколкото това може да бъде допуснато чрез разума на Аза, чрез ума на Аза. Но в нашата настояща епоха съществува само едно средство, човек може да запази своето съзнание действително през време на третия период след смъртта, а това е: да запазим от настоящия живот определена памет, определен спомен след смъртта. През време на този период ние би трябвало да забравим всичко, което сме изживели на Земята, ако не бихме могли да си спомним за нещо напълно определено: Ако на Земята сме преживели едно разбиране и сме намерили едно отношение към Христа и за Тайната на Голгота това посажда в нас мисли и сили, които запазват нашето съзнание през това време след смъртта. Следователно фактите показват, че съществува възможността

да си спомним в гореспоменатия момент след смъртта за това, което сме научили и разбирали тук върху Тайната на Голгота. Когато сме добили такива представи, чувства и усещания, които са свързани с Тайната на Голгота, тогава ние можем да си припомним след смъртта за тези чувства, а също и за другото кое то е свързано с такива усещания, чувства и представи. А това значи: Чрез това, че на Земята сме добили едно разбиране за Тайната на Голгота, благодарение на това нашето съзнание може да бъде пренесено след смъртта над определена пропаст. Когато сме добили това разбиране, тогава от съответния момент ние бихме могли да съдействуваме в този трети период, след смъртта, за да подобрим от нашия спомен грешките, които имаме в душата си от нашата Карма, тогава други същества трябва да работят върху грешките, които трябва да подобрим от нашата Карма. Естествено, всеки човек минава през едно ново раждане в съществуването, обаче важното е дали съзнанието е било прекъснато, или дали то е било запазено преминавайки над тази пропаст. Когато стигаме до този момент след смъртта с едно познание на Тайната на Голгота, ние можем да насочим нашият поглед назад и да си спомним, че с всичко което имаме като човешко в нашето същество, ние произхождаме от Божественото. Но тогава ние чувствуваме също, че можем да спасим нашето съзнание чрез това, че сме добили едно познание за Тайната на Голгота и изграждаме по-нататък съзнанието, като можем да виждаме този Дух, който идва към нас. Когато тук на Земята сме добили едно разбиране на Тайната на Голгота, тогава след смъртта стигаме до момента на онзи трети период, така, че можем да си спомним и можем да си кажем: "Ние сме родени от Духа". И аз мога да ви кажа: Онзи, който е минал през определена степен на посвещението, не чува никога така силно верността на думите: "От Божественият Дух съм роден", както когато той се пренесе в онзи момент, който току що бе охарактеризиран. В този момент всяка душа, която е преминала с разбиране през Тайната на Голгота, си казва това. И човек чувствува значението на тези думи, когато знае, че може да ги почувствува в тяхната най-висока степен в момента, когато е достигнал в средата на периода между смъртта и едно ново раждане. И когато познава обектив но тези факти, човек би пожелал на нашата епоха, щото все повече и повече хора да достигнат до това, как всъщност тази сентенция може да бъде позната днес в нейното най-висше достойнство по начина, който току що бе описан. И ако благодарение на розенкройцерското движение тази сентенция беше превърната в нашия кръг, в един вид ръководна сентенция, това направено, за да дадем на душите подбудата за това, което трябва да живее в тези души между смъртта и едно ново раждане.

Обични приятели, едно такова изискване като това, би могло да бъде взето като едно пристрастно, като едно предубеждение към християнския възглед на живота. Ако би съществувал в този смисъл един предразсъдък за християнското вероизповедание, това би било действително не теософско. На основата на Духовната наука ние стоим обективно спрямо всяка една религия и я проучваме с напълно същата симпатия. И този факт, който току що бе изтъкнат за Тайната на Голгота, няма нищо общо с някакъв конфесионален Христос, а е един обективен окултен факт. Наистина направен бе упрекът, че такива неща, които току що бяха казани, са произвели в нашето западно духовно движение от някакво предпочитание за Християнството по отношение на другите религии. Обаче положението, което е отредено на Тайната на Голгота е дадено на това събитие в същия смисъл, както в официалната наука това става за един констатиран факт. И когато се казва, че Тайната на Голгота не трябва да се поставя пред хората като едно единствено по рода си събитие за развитието на човечеството, понеже другите религии не могат да го признаят като такова, това е едно абсолютно недоразумение поради следната причина: Защото нека вземем факта, че имаме религиозни книги на древната индийска религия и че имаме един западен светоглед. Ние учим днес на запад Коперниковия светоглед, защото той не се съдържа в старите религиозни книги на индийците. Както никой не може да забрани да бъде учен този Коперников светоглед, защото той не се намирал в старите религиозни индийски книги, така също никой не може да забрани да учим факта за Тайната на Голгота поради това, че тя не се намира в религиозните книги на древните индийци.

От това трябва да разберем, колко неоснователен е упрекът, че характеризирането на Тайната на Голгота поради това, както бе дадено тук, произхожда от едно предпочитание на Християнството. Това характеризиране отговаря само на установяването на един обективен факт. И ако ме запитате, защо не ще отстъпя нито крачка относно подчертаването на този факт на Тайната на Голгота, днешното изложение може да ви даде отговор на този въпрос.

Ние се занимаваме с Духовната наука не от любопитство, или също само от един абстрактен стремеж към знание, а ние се занимаваме с Духовната наука поради това, за да дадем на душата една необходима храна. И с познаването на Тайната на Голгота ние даваме на човешката душа възможността, да развие в себе си онова усещане, онова чувствено настроение, от което тя безусловно се нуждае, за да може да премине описаната пропаст между смъртта и едно ново раждане. Който разбира, че между смъртта и едно ново раждане душата би трябвало да изпита, така тежко непоносимата за цялото бъдеще на човечеството загуба на съзнанието

в посочената трета епоха, той би искал да говори при всеки случай на човечеството за Тайната на Голгота. И поради тази причина едно от най-важните неща, с които трябва да се запознаем в полето на Духовната наука е именно разбирането на Тайната на Голгота.

Колкото повече ще напредваме в нашата епоха, толкова повече различните религии в света ще се видят принудени да приемат факта, за който говорихме днес. Ще дойде време, когато онзи, който е последовател на китайската, на будистката, на брахманската религия, ще разбере, че да приеме Тайната на Голгота съвсем не представлява нищо против неговата религия, както не представлява нищо против неговата религия да приеме Коперниковата система на света. И ще се счита като един вид религиозен егоизъм, когато някой изповядващ една религия вън от християнската ще откаже да приеме този факт.

Вие виждате обични приятели, че ние стигнахме до Тайната на Голгота, когато искаме да разгледаме условията на живота между смъртта и едно ново раждане. В една сказка траеща само един час можем да дадем винаги само намеци върху едно такава област като тази, която искаме да разгледаме днес. Но аз исках поне да насоча вашето внимание върху някои резултати, които ми се разкриха, чрез моите най-нови изследвания.

Тъй като следващата сказка ще бъде свързана с днешната, ние ще можем навярно да прибавим един кратък поглед върху казаното днес и да преминем след това към стоящите в перспектива по-нататъшни изложения.

ВТОРА СКАЗКА

Милано, 27 октомври 1912 г.

Изследвания върху живота между смъртта и едно ново раждане.

Нашето разглеждане ни доведе до момента, където съзнанието на умрелия може да бъде подържано още само чрез спомена за Тайната на Голгота. Целият живот до този момент беше само един възпоменателен живот за земното време, за времето прекарано на Земята, даден не чрез сетивата, а чрез видения. Също и действителностите на духовния свят могат да бъдат възприемани в този момент само чрез мидения. Постепенно за душите става все по-трудно да запазят спомена за времето прекарано на Земята, все повече се разпростира една забрава на всичко преживяно на Земята. ако например в това време между смъртта и едно ново раждане срещне един познат по-рано човек, тя го познава лесно отначало, - обаче постепенно това разположение става все по-трудно, по-късно тя може да си спомни само за отношенията си към него, когато свързва своя спомен с Тайната на Голгота. Колкото повече е проникната една душа от тази Тайна на Голгота, толкова по-лесно разпознава тя заобикалящия я свят. Когато е достигнат този момент, в който се нуждаем от

спомена за Тайната на Голгота, за да можем да запазим нашето съзнание, тогава отново настъпва една голяма промяна. Тогава ние не сме вече в състояние да запазим в нас виденията, които сме имали преди това. До тогава ние можем например да говорим за астрални цветни видения и явления. Можем да говорим в света, в който живеем до този момент, за това, че виждаме астрални цветове. Можем да говорим за това, че виждаме също същества около нас във визионерни копия. Обаче във този момент, който както казахме, се намира в средата между смъртта и едно ново раждане, виденията и спомените отпадат от нас като люспи, ние изгубваме отношение към тях, те се отделят напълно от нашето същество. В този момент, ако искаме да го охарактеризираме по-точно, е по-добре сега да се запознаем с нещо, което ще изглежда може би шокиращо за първото разбиране.

В този момент душата се чувства откъсната от Земята, тя чувства, така да се каже Земята под себе си някъде далече и чувства, че в своето изживяване в духовния свят е стигнала до Слънцето. Защото както в земния живот душата се е чувствувала съединена със Земята, така се чувства тя сега съединена със Слънцето и с цялата негова планетна система. Ето защо в нашия модерен Окултизъм се приписва такава голяма стойност на факта, че човек трябва да разбере, как Христос като слънчево Същество е дошъл при нас, защото е необходимо да се разбере, как чрез Тайната на Голгота Той ни води към Слънцето. Окултизмът ни показва, че Христос е едно слънчево Същество, което ни води отново към Слънцето. А сега идва това, което е шокиращо: Както е необходимо да разберем нашето отношение към Христа, също така сега е необходимо да разберем и нещо друго. Сега започва времето, когато човек се запознава с онова същество, което винаги е било наричано Луцифер, стоящ срещу него като едно действително същество. Когато човек се чувства сега в Слънцето, той не се чувства тогава като в струящата се физическа светлина, а се чувства в чисто духовна светлина. И от този момент той чувства Луцифера като едно същество, което сега не му е враждебно както по-рано, а го чувства в света. Човек чувства сега необходимостта в по-нататъшното течение на живота след смъртта да счита Луцифера и Христа, като две равноправни едно до друго Същества. Колкото и странно да звучи тази равностойност на Христа и на Луцифера, човек стига до там, именно от посоченият момент да я разбира, да счита тези двете същества като един вид братя. Как може да се обясни това, което може да се обясни от по-нататъшното протичане на живота след смъртта.

Ако вземете описанието, което аз често пъти дадох като описание на живота на Сатурн, на Слънцето, на Луната, вие ще имате тогава в измина-

ването на пътя, това което фактически човек изживява след смъртта. Забележително е само това, че човек не изживява нещата в редуването на тяхното космическо раждане: Сатурн, Слънце, Луна, а изживява първо Лунното съществуване, след това Слънчевото и най-после Сатурновото съществуване. Ако прочетете всичко това, което аз дадох като такова описание в книгата "Акашова летопис" и отидете по-нататък от Луната назад, ще имате света, който душата изживява по пътя, който тя изминава след смъртта. И когато човек гледа, така да се каже, от духовният свят, той получава впечатлението, че има като един вид спомен за живота, преди да е слязъл на Земята чрез раждането.

Обаче още по-голямо значение има, така да се каже моралния елемент, - но по-нататъшният живот в този свят, който току що охарактеризирах сега. Както бе описано в книгата "Акашова летопис", човек постепенно изгубва интереса, който е имал много силно по-рано, за това което може да изживее на Земята. Изчезва интересът на отделните хора, с които той е имал връзка, изчезват интересите и за отделните неща. Той знае, че спомените, които запазва сега, никой не ги носи по-нататък освен Христос. Христос го принуждава и вследствие на това, той може да има спомените. Ако Христос не би го придружил, тогава споменът за земният живот би изчезнал, защото това което ни свързва със Земята от този момент нататък, е преживяването, че ние сме се свързали с Христа. След това, чрез нашия живот в духовния свят ние добиваме един свършено нов интерес към Луцифер и неговия свят. Ние намираме тогава именно, че сега, когато сме се освободили от земните интереси, можем да застанем съвсем невредими срещу Луцифера. И ние правим странно то откритие, че Луцифера е вреден за нас само тогава, когато самите ние сме обхванати в земното естество. Сега той ни се явява именно като онова същество, което може да ни обясни това, което може да ни обясни това, което имаме да преживеем по-нататък в света на духа и ние оставаме по-дълго време в изживяването да усвоим това, което Луцифер може да ни даде тогава в тези далечини на духовния свят.

Може би, сега отново е нещо шокиращо да кажем това, което чувствуваме само субективно, обаче макар и да бъде изказано като нещо шокиращо, в този случай то е също най-разбираемото. Сега именно след известно време ние се чувствуваме като жители на Марс. След като сме се чувствували като жители на Слънцето, ние постепенно забелязваме, че така както по-рано сме оставили Земята зад нас, сега оставаме зад нас Слънцето и се чувствуваме по отношение на нашата космическа действителност като жители на Марс. И за живота който изминаваме сега, ни се струва фактически така, че Христос ни е дал всичко минало което стои зад нас, а Луцифер ни подготвя за нашето бъдещо въплъщение, за

нашето бъдещо прераждане. Когато изживяваме съзнателно този живот на планетите Марс и по-късно на Земята можем да си спомним за него, не като преживявания от земното съществуване, че не всичко което имаме от Земята ни дава Луцифер. Нашият предишен човешки интерес сега става все по-космичен. Докато на Земята сме приемали това, кое то ни дава минерала, растението и животното, което ни дава въздухът и водата, планината и долината, сега от този момент нататък приемаме опитностите на Космоса, онова което прониква върху нас от света на Космоса. Започва онази форма на възприемане, която винаги е била наричана, обаче малко разбрана - музика на сферите. Всичко, което съществува, е възприемано като звучащо срещу нас от окръжността на Космоса. Но то звучи от Космоса така, като че бихме слушали само хармония, а не както звучите на физическия свят. Душата стига до една точка на изживяването, при която чувствава самата себе си като в центъра на Космоса и чува как от всички страни мировите факти звучат чрез тази музика на сферите. Сега ние сме оставили зад себе си също Марсовото съществуване и окултистът говори за това, че сме стигнали в Юпитеровото съществуване, в сферата на Юпитер. Ако живеем по-нататък, тогава музиката на сферите се завишава все повече и става толкова силна накрая, че ни заглушава. Ние живеем като в една заглушеност в музиката на сферите.

Продължаващият по-нататък живот протича така, че след като сме минали през Юпитеровото съществуване ние, ние оставаме също и тази сфера на Юпитер и се намираме фактически на най-крайната граница на нашата слънчева система: в сферата на Сатурн. Достигнали тук ние имаме една много важна морална опитност: Ако до този момент Христос беше запазил спомена за нашите минали земни състояния и благодарение на това ни беше запазил от състоянието на страх, предизвикан от изчезващото съзнание, ние забелязваме именно това в това наше душевно състояние след смъртта, колко малко е отговаряло на по-висшите морални изисквания онова, пред което сме минали на Земята, колко малко е отговаряло то на величието на цялото битие. *Животът който сме оставили зад нас ни засяга като един упрек.* И сега настъпва нещо извънредно важно. Като една неопределена нощна тъмнина пред нас застава *целият наш живот, както той се е оформил в последното наше земно въплъщение, когато обгръщаме с поглед вашия настоящ земен живот, вашето настоящо земно съществуване, вашето настоящо земно въплъщение, вие го имате отново пред вас така, както той се беше явил пред душата ви в онзи момент, който току що посочих, обаче в себе си вие остро чувствувате всичко онова, което имате да възразите против*

онова въплъщение. Вие гледате това последно въплъщение от космическа гледна точка.

От този момент нататък вече нищо не може да запази нашето съзнание, нито Христовия принцип, нито Луциферовия принцип и ако по-рано в живота не е настъпило едно *Посвещение*, сега настъпва едно понижение, едно затъмнение на съзнанието. Започва определен духовен сън, който е необходим за човешкия живот, след като до този момент е съществувало един вид съзнание, което е било запазено чрез описаните отношения. Чрез това, че човекът не може да чувства вече нищо, не може да си представя вече нищо, космическите влияния могат да действуват непосредствено върху него, с изключение на влиянието на слънчевата система. И съществуващото само това, което се намира вън от нея, тогава ще имате действията, кои то настъпват сега. И тук ние стигаме до точката, - от която изходихме вчера нашите изложения.

Това, което е важно сега да бъде изследвано, е именно връзката между тази втора част на живота между смъртта и едно ново раждане и зародишния живот на човека. Вие знаете, че зародишният живот на човека започва със сферичната малка оплодена яйцеклетка. Забележително сега е за окултно разглеждане, че този човешки зародиш се представя в самото начало като едно *огледало* на това, което човекът изживява по именно описания начин на Космоса. В началото на ембрионалния живот зародишът на човека с фактически един космически продукт, едно отражение на космическия живот, в което не се изразява животът както съществува вътре в слънчевата система. И забележителното е, че всичко това което става сега със зародиша през време на ембрионалния живот се оказва като едно отделяне на космическия елемент и едно приемане на влиянията на слънчевата система. Едвам в едно по-късно време, когато процесите през време на живота между смъртта и едно ново раждане са изминали обратно пътя през Сатурновото, Юпитеровото и Марсовото /влияние/ състояние, започват да действуват върху зародиша онези влияния, които са така наречените наследствени влияния. Така ние можем да кажем, че човекът подготвя своя зародишен живот още в едно космическо съществуване преди ембрионалния живот, в един вид също обгръщащ го сън, миров сън. Ако вземем след това процесите, които стават по този начин в ембрионалния живот през време на този вид космическо съществуване преди ембрионалния живот, в този мид също обгръщащ го миров сън, ако вземем едно след друго състоянието на човека преди неговото раждане, състоянието на зародиша и ги разгледаме сега рисувателно така, че да направим тук един огледален образ, следователно ето така:

РАНО

КЪСНО

РАНО

КЪСНО

тогава би трябвало да имаме от по-рано в образа всички състояния, които се показват по-късно в зародиша, а това, което е по-рано в ембрионалния живот, се намира тук в огледален образ по-късно. По този начин получаваме един духовен огледален образ на ембрионалния живот в обратна посока. Ако бих ви нарисувал ембрионалния живот в едната посока и за всяко състояние един огледален образ в другата посока, тогава на дъската това би представлявало като огледален образ /отражение/ и точката на която става отражението, е зачатие. Ако би трябвало да нарисуваме сега, тогава би трябвало да направя рисунката, така че едното, ембрионалния живот, ще бъде нарисувано малко, а другият огледален образ назад - огромно увеличен: защото това което изживява човек в течение на 10 лунни месеца преди раждането, то бива изживяно фактически в неговото отражение в течение на много години. Вземете само всичко онова, което човекът изживява по описаният начин в духовния свят до неговото прераждане. В първата част на неговия живот след смъртта той има отзвучието от своето предишно земно съществуване, приел е тези отзвучи в себе си. Във втората част на този живот между смъртта и една ново раждане той е потърсил опитностите на Космоса. В това изживяване между смъртта и едно ново раждане се намират много неща, но не се намира само едно нещо: Ние изживяваме отново фактически всичко, което сме преживели от предишното въплъщение до настоящето. Ние чувствуваме космическото битие обаче през времето на първата част на нашия живот между смъртта и едно ново раждане ние изживяваме онова, което е станало на Земята между двете въплъщения. До слънчевото съществуване ние сме с тези спомени така, че нашият интерес е изцяло отвлечен от това, което става на Земята. Ние живеем с онези хора, които също като нас след смъртта се намират в духовния свят, живяваме се във всички отношения, които сме имали вече на Земята с тези хора и живеем по-нататък в тези отношения, развиваме ги в техните последствия. И понеже сме постоянно отклонени, през това време проявяваме по-малко интерес към хората които още имаме на Земята. Само когато тези хора ни търсят с цялата си душа се създава една връзка с тях. Това трябва да се счита като много важен морален елемент. Защото той хвърля светлина между отношенията на умрелите и останалите живи на Земята. Някои, който е умрял пред нас и когото сме забравили напълно, среща много голяма трудност да проникне до нас на Земята. Нашата любов, нашата непрестанна симпатия, тя ни отваря един път за това, защо-

то тя възстановява една връзка със земното съществуване. И от тази връзка трябва да живеят в нас от тези първи времена след смъртта заминалите за другия свят. И действително изненадващ факт е, колко много Окултизмът потвърждава инстинктивният възпоменателен култ на мъртвите. Нашите заминали за другия свят стигат най-лесно да нас, когато могат да намерят тук на Земята насочени към тях мисли, чувства и усещания.

За втората част на живота между смъртта и едно ново раждане нещата се представят отново малко различно. Тогава ние сме така много заплетени в нашите космически интереси, че в това време намираме въобще много трудно една връзка със Земята. Онова, което ни занимава извън космическите интереси е: да сътрудничим към правилното изграждане на нашата по-нататъшна карма. Наред с нашите космически впечатления ние си запазваме най-добре онова, което трябва да коригираме, да изправим така да се каже кармически и ние сътрудничим на изграждането на един следващ живот, който може да допринесе за това, да изправим нашите кармически дългове. Някой човек казва, че не може да вярва в прераждането, защото не би искал да се върне към един земен живот. Това е например едно възражение, което често пъти се прави: Аз съвсем не искам да се върна отново на Земята, да се върна в един нов земен живот. Това казват някои. Разглеждането на току що засегнатия момент между смъртта и едно ново раждане коригира до голяма степен този възглед. Именно в този период след смъртта ние искаме с цялата си сила да дойдем отново в земния живот и само забравяме, когато отново се събуждаме от описания космически сън в настоящето, че сме искали това, а именно да се родим отново на Земята. Дали през време на нашия живот между раждането и смъртта искаме да се явим отново в един живот на Земята, това не е важно, а важното е дали искаме това между смъртта и едно ново раждане. А тогава ние искаме това. Трябва именно да си представим, че както видяхме в много отношения животът между смъртта и едно ново раждане е точно противоположно на това което изживяваме тук на Земята между смъртта и раждането. Както сънят тук ни укрепва и снабдява с нови сили, така също чрез споменатия миров сън сме снабдени с нови сили за новото въплъщение.

Чрез описаните факти ще намерим отговор още на един друг важен въпрос. Често се задава въпросът: Щом човекът се преражда толкова често пъти, защо той трябва да се учи отново в своето детство и не идва на света с всичко онова, което трябва да учи от детство? Този въпрос намира отговор тогава, когато вземем предвид едно нещо: Че с изключение на онова, което бе посочено ние не изживяваме онова, което става на Земята между нашите въплъщения на нея /изживяваме само връзката с жи

вота, с хората с цялата Карма/. Ако например някой е бил въплътен на Земята преди изнамирането на печатарското изкуство, и днес отново се въплъщава, той не е изживял всичко това, което се е развивало между откритията на печатарското изкуство и настоящето време. И ако действително, проучим нещата по-точно ще видим, че във всяко едно въплъщение като дете човек изучава онова, което е станало междувремето на Земята. Достатъчно е само да разгледаме това, което едно древно римско дете е учило на 6 години: то е било нещо съвършено различно от онова, което днес едно дете изучава на 6 годишна възраст. Между две прераждания изтича толкова дълъг период, че действително културния образ на Земята се е изменил напълно. Ние не слизаем на Земята за едно въплъщение, преди отношенията на Земята да са се изменили толкова много, че да не показват никаква прилика с живота в предшестващото въплъщение.

Това което описах, се отнася за едно средно дълголетие на човека. Но то е именно нещо средно и може например съзнанието след смъртта да угасне вече по-рано, сънят може да настъпи по-рано, както можете да видите от някои факти, които вече бяха изнесени. Съществува обаче един космически закон, съгласно който този миров сън съкращава времето, което прекарваме в Космоса след смъртта: онзи който е навлязъл в състоянието на безсъзнание по-рано, изминава живота след смъртта по-рано, за него времето изминава в по-бързо темпо, то е по-кратко за него отколкото за този, който разширява своето съзнание далече по-нататък. Когато изследваме човешкият живот между смъртта и едно ново раждане, можем да забележим, че недуховните хора се връщат отново на Земята. Когато някой живее само за своите сетивни наслаждения, задоволява само своите сетивни страсти, следователно живее само за задоволяване на това, което можем да наречем животинското в човека, тогава между неговите прераждания изминава едно относително кратко време. Това става поради причината, че при него настъпва едно относително по-рано безсъзнание, едно състояние на сън и тогава той преминава по-бързо през този живот между смъртта и едно ново раждане.

Освен това аз разказах само за едно средно явление, защото имах предимно предвид онези хора, които достигат нормалната възраст в живота. Всъщност съществува голяма разлика между починалите, които са умрели след 35 годишна възраст и онези, които са напуснали земния живот преди тази възраст. Всъщност само онзи живее всички състояния повече, или по-малко съзнателно след смъртта, който е живял на Земята повече от 35 г. При настъпването на една по-ранна смърт, по-нататък между смъртта и едно ново раждане настъпва един вид по-ранно състояние на сън.

Ако някой би искал да възрази, че човек не може да стори нищо против ранното настъпване на смъртта и затова без вина изпада в един ранно настъпващ миров сън, това възражение не би било правилно, защото една ранна смърт е била вече чрез предишни кармически причини и чрез едно по-ранно преминаване на земния живот в космическите светове може да бъде благоприятствувало по-нататъшното развитие. Колкото и странно, а също шокиращо може да звучи това, все пак ние знаем от напълно обективни изследвания на космическия живот: От определен момент нататък човек е едно същество, което е разширено в далечни те мирови сфери и е изложено на възприятията на Космоса, на Макрокосмоса. Както в средата на своя физически земен живот човекът е най-много заплетен със Земята, така в средата на живота между смъртта и едно ново раждане, той е най-много заплетен в космическото съществуване. Вземете детето: то не живее още, така да се каже напълно на Земята, то живее със всички наследствени черти, които е получило от по-рано и трябва тепърва да завладее земния живот. Вземете сега живота на човека след смъртта: той живее по определен начин с това, което е взел със себе си от Земята и трябва тепърва да добие, да си извоюва възприемателна способност в живота на Космоса. В средата на живота на Земята ние най-много сме заплетени в земните отношения, а в средата на живота между смъртта и едно ново раждане ние сме най-много заплетени в космическия смисъл. Колкото повече навлизаме в средата на живота между смъртта и едно ново раждане, колкото повече нашият живот след смъртта се отдалечава от тази среда, толкова повече излизаме от връзките си с Космоса и отново клоним към земния живот.

Това, което ви казах напоследък като един вид аналогия, не го разглеждайте така, като че то е поставено на духовното-научно изследване. За окултистът една такава аналогия изпъква едвам тогава, когато той е направил окултните изследвания и го сравнява със съществуващите факти. Вследствие на това, една такава аналогия съдържа също една грешка. Ако бихме искали да наречем живота в първия период след смъртта като детски и вторият период между смъртта и едно ново раждане като старчески период бихме сторили една грешка. В духовното съществуване между смъртта и едно ново раждане ние сме първо старци и ставаме именно деца във втората половина на този живот по отношение на космическите условия. Духовният живот протича *обратно*. Първо ние носим в нас грешките и недостатъците на физическия живот и ги внасяме в духовния живот, след това те са изхвърлени постепенно през време на космическия живот.

Аз бях много изненадан, когато в старите предания намерих един израз като един вид - не искам да кажа потвърждение, а като един вид указа-

ние относно тези опитности. Когато сме на Земята във физическия живот ние казваме: Ние остаряваме. В духовния живот между смъртта и едно ново раждане трябва да казваме: Ние се подмладяваме. Така щото бихме могли да кажем: когато някой се ражда тук, или там и разглеждаме неговото духовно съществуване: той се е подмладил тук, или там. Но странно, във втората част на Гьотевия "Фауст" се намират думите: "Той се е подмладил в страната на мъглите". Защо Гьоте употребява за раждането израза "подмладяване"? Ако бихме отишли по-далече в миналото, бихме намерили, че това е една традиция на човечеството, което е чувствувало, че с духовното раждане човек се подмладява. Ние намираме напълно нещо, което постоянно се подчертава в Окултизма, че колкото по-далече отиваме в миналото на развитието, все повече се натъкваме на ясновидски състояния на човечеството. Ние го намираме потвърдено навсякъде.

Вземете например онова, върху което обърнахме вниманието вчера. От смъртта нататък ние постепенно се освобождаваме от земните отношения, обаче в средата на живота между смъртта и едно ново раждане изживяваме космическите състояния. Ние ги изживяваме във видения, които се явяват на мястото на сетивното възприятие; след това, казах аз, - върху това, което изживяваме, пада светлината на йерархиите. Фактически след смъртта настъпва едно състояние, което можем да охарактеризираме по следния начин. Представете си, че вашето съзнание не би било вътре във вас, а вън в заобикалящия свят, и че не бихте имали чувството, че животът е вътре във вашето тяло и бихме чувствували от вън: това е моето око, това е моят нос, това е моят крак. Тогава това, което изживяваме навън в духовното, ние би трябвало да го отнасяме към нас, би трябвало да отнасяме към нас също живота на Бога и да го отразяваме в нас, да го оставяме да се отразява в нас. Един такъв момент настъпва след смъртта, поглеждайки така да се каже обратно към човека, виждаме да се отразява обратно в него всичко онова, което се намира в заобикалящия свят: така че самият Бог се отразява в човека. Ето защо, би трябвало да се счита за дързост, да приемем като едно познание това, което един поет казва, че животът след смъртта е едно отражение на Божественото? Това знаят добре всички, че *Данте* е употребил този израз, че в духовния живот настъпва моментът, когато виждаме Бога като човек. Без съмнение, понякога едно такова указание може да изглежда като неоправдано, може би като една игра с думи. Обаче онзи, който се визира в дълбоките връзки на човечеството, той не ще счита тези неща като една игра на думи. При великите поети живеят именно отзвучите от едно старо ясновидско познание на човечеството, у тях те постоянно оживяват

отново, и чрез посвещението такива отзвуци биват опреснени и издигнати до човешкото познание.

С това обични приятели, аз ви изнесох някои факти, които са резултат на направените напоследък изследвания върху живота между смъртта и едно ново раждане, и се надявам, че в не далечно време ще можем да говорим по-нататък върху такива познания относно живота между смъртта и едно ново раждане.

ТРЕТА СКАЗКА

Хановра, 18 ноември 1912 г.

Преминаването на човека през сферите на планетите и значението на познаването на Христа.

Тази вечер сме се събрали в една нова сграда на нашия любим клон от Хановра и с днешната вечер е даде но едно от най-хубавите осветения на тази сграда с това, че тук се явиха толкова много от нашите приятели и чрез това отново проявяват в техните сърца, че за тях е един сериозен въпрос това, което обхващаме в нашето духовно светогледно течение. От известно време при такива случаи винаги се явява като една трудност, която действително от една страна е трудност, обаче от друга страна може да ни изпълни с известно задоволство: че тогава когато нашите приятели са си създали една такава сграда за тяхната работа още при първите събирания тя веднага се явява като много малка. Естествено това е нещо, което има две страни: но то е същевременно онова, което изпълва нашите души със сигурност и надежда за здравината на нашето движение. И така позволете ми при навлизането в нашето разглеждане съвсем накратко да изкажа моите пожелания, щото в тази сграда винаги да се разцъфтява благословение и благоденствие на духовната работа, която се извършва тук. Позволете ми да изкажа най-сърдечно пожелание, тази работа да може да протича така, че чрез нейната вътрешна сила и здравина да има благословието на онези, които бдят като духовни ръководители на нашето движение. Ние можем да имаме това благословение само тогава, когато се стремим към висшите духовни идеали с вътрешна честност, истинност и искреност. Обаче когато работим тук с този стремеж, заедно с един сериозен истински и честен дух, тогава можем да бъдем сигурни, че благословието на онези, които наричаме Учители на Мъдростта, на Хармонията и на Чувствата - царуват над нашата работа. И така аз пожелавам това благословение да се разлива над нас, - за да може нашата работа да бъде нещо, което дава сила и крепкост на душата за да може тази работа да достави еди малък градивен камък за това, което трябва да бъде внесено като Духовна работа в цялата култура на човечеството.

Обични приятели, при нашето днешно разглеждане искаме да изходим от едно обгръщане с поглед на онова, което наричаме наше съзнание. Що наричаме ние следователно нашето човешко съзнание. Можем да кажем: През време когато се намираме в състоянието на сън - от заспиването вечерта до събуждането на следващото утро - това съзнание не е в нас. Никой, който притежава напълно своите пет сетива, ако мога да употребя този израз, не се съмнява в това, че той съществува също и тогава, когато вечерта при заспиването изгубва своето съзнание. Защото, ако би се съмнявал в това, той би изправил съвсем безсмислено твърдение, че всичко, което е изживял вътрешно, се изгубва през време на съня и отново се ражда на следващото утро. Който няма този безсмислен възглед, той е убеден в това, че съществува и през време на съня. Но в него не се намира онова, което наричаме нашето съзнание. През време на съня ние не сме изпълнени от нашите представи, не сме изпълнени от инстинктите, желаниа и страсти, не сме изпълнени от болки и страдания, защото когато болките са така силни, че смущават нашия сън, тогава нашето съзнание остава да съществува. Онзи, който може да прави разлика между съня и бедност, може също да знае що е съзнание. Съзнанието е онова, което при всяко събуждане отново се явява в душата, всички представи, афекти, страсти и т.н., всичко това отново се явява в душата на сутринта. Чрез какво това съзнание е особено характерно при човека? При човека то е особено характерно чрез това, че всичко, което човекът може да има в своето съзнание, е придружено от чувството, от усещането, от изживяването на Аза. И една представа при която не бихте могли да мислите: аз усещам болката при която не бихте могли да кажете: боли ме, всичко, което изживявате, трябва да бъде свързано с представата за Аза. Това е също така въпреки това вие знаете, че това свързване с представата за Аза - ние често пъти сме говорили по този въпрос - започва първо в един определен момент на живота. Във времето около 3-та година, тогава вече не казва: Каролка, или Иванка иска това, играе, или говори, а казва: Аз говоря. Така се запалва всъщност първо знанието за Аза, в течение на детската възраст. Днес искаме да си зададем въпроса: Чрез какво в детето постепенно се запалва знанието за Аза? Именно при този въпрос можем да видим, че така да се каже най-простите, привидно най-простите неща, не могат намерят така лесно отговор от наша страна, въпреки че понякога този отговор сте много близо. Как детето стига до това, да премине от общото лишено от Аза състояние на съзнанието към изпълнените от Аза представи? Който действително изучава детския живот, може да констатира как детето стига до това. Съществува едно много просто наблюдение, което всеки може да направи, което може да го доведе до там, да се убеди как детето стига до съзнанието за Аза. Необ-

ходимо е само човек да наблюдава достатъчно сериозно, как се образува тази представа за Аза и как тя се засилва. Наблюдавайте едно дете, когато то удря главата си в ръба на една маса. Ако наблюдавате по-точно детския живот ще откриете, че чувството за Аза е израснало, след като детето си е ударило главата. То е възприело именно самото себе си, имало е възприето за себе си. Това допринася детето винаги да познае самото себе си. Но при едно такова положение не е нужно то винаги да се удря, да се нарани, не е нужно да има винаги външни драскотини, белези, още когато детето поставя ръцете си някъде - това е един малък удар, то възприема самото себе си при другите неща.

Вие ще трябва да си кажете: Детето не би стигнало до съзнанието на своя Аз, ако не би възприело самото себе си и влизайки в контакт с външния свят не би изпитало една съпротива чрез външния свят. Ако дете то не би изпитало някаква съпротива, то никога не би стигнало до съзнанието за своя Аз. Фактът, че детето може да има срещу себе си един външен свят, това развива постоянно в него съзнанието за неговия Аз. Тогава вие знаете, че детето има това съзнание за Аза в определено време на неговия живот. Обаче тогава при човека не представлява онова, което е ставало до тогава: само че става едно обръщане. Детето е развило съзнанието за своя Аз, възприемайки външните предмети като намиращи се вън от него, следователно като се отделя от тях. Когато това съзнание за Аза е вече налице, то вече постоянно се сблъсква с него, трябва още постоянно да се удря. Но къде се удря то? Това, което не идва в допир с нищо, не може да знае нищо за себе си, поне за нашия свят доколкото ние живеем в света. От момента, когато съзнанието на Аза е налице, Азът се удря, сблъсква се със своя собствен вътрешен организъм, със своето собствено вътрешно тяло, тогава Азът започва да живее вътрешно: тогава Азът започва да се удря със своето собствено тяло. Ако искате да си представите това, достатъчно е само да помислите върху това, че всяка сутрин детето се събужда. Това е едно влизане на Аза и астралното тяло в етерното и физическото тяло. Там Азът се сблъсква със своето етерно тяло и своето физическо тяло. Да, помислете само, когато потопите ръката си във водата и я прекарате през водата, вие срещате навсякъде една съпротива, където влизате в допир със водата. Така е когато сутрин Азът се потопява във етерното и физическото тяло и се намира обливан от своя вътрешен живот. Обаче през време на целия живот, този Аз е потопен в това физическо и в това етерно тяло и се удря на всички страни в тези тела. Когато пляскате с ръката си във водата, вие долавяте от всички страни своята ръка: така е когато Азът се потопява във етерното и физическото тяло и се удря на всички страни в тези тела. И това става през целия живот. През целия живот при всяко едно събуждане човекът

трябва да се потопява във своето етерно и в своето физическо тяло и чрез това, че той се потопява по този начин, стават постоянно съвместни удряния от физическото и етерното тяло от една страна и от астралното и Аза от друга страна. И кое е последствието от това? Последствието от него е това, че тези същности, които се сблъскват така заедно, се изхабяват, изразходват се. И това изхабяване води до постоянно остаряване, до постепенно износване, което настъпва при човека в течение на живота и тази е също причината поради която ние умираме главно физически. Представете си, че не бихме имали никакво физическо тяло, никакво етерно тяло, тогава ние не бихме могли да поддържаме нашето азово съзнание. Ние бихме стигнали наистина до положението да развием съзнанието за Аза, но не бихме могли да го поддържаме. Защото трябва постоянно да се удряме навътре, ако това азово съзнание трябва да бъде запазено. От това следва извънредно важният факт, че ние получаваме развитието на нашия Аз от разрушаването на нашето същество. Ако членовете на нашето същество не биха се удряли постоянно един в друг, - ние не бихме имали никакво съзнание за нашия Аз, никакво азово съзнание. Да, когато човек задава въпроса: Защо съществува разрушение, остаряване, смърт? - трябва да му отговорим: Разрушението, остаряването, смъртта съществуват затова, за да може разрушавайки се човекът да се развива, а именно да може все по-нататък да развива своето азово съзнание. Ако не бихме умирали - този е радикалният израз за тези процеси -, ние не бихме могли да бъдем действително човеци. Обаче, когато оставим този факт да действа в неговото пълно значение върху нашата душа, тогава може да ни дойде следната мисъл, която Окултизмът може да ни даде като отговор, а именно мисълта: Ако искаме да живеем като човеци ние постоянно се нуждаем от физическото, етерното, астралното и Азът. Такива, каквито сме четири члена: обаче, за да можем да добием азовото съзнание, ние трябва да ги разрушаваме. Ние трябва постоянно да ги разрушаваме отново и отново да ги получаваме. Върху това почива необходимостта от повтарящите се земни съществувания, за да имаме възможност постоянно да разрушаваме нови човешки тела и именно чрез това да се развиваме по-нататък като съзнателни човешки същества.

Но в земния живот ние имаме един единствен човешки член, върху развитието на който можем действително да работим: това е нашият Аз. Върху развитието на нашият Аз ние можем да работим по определен начин. Що значи в духовен смисъл, човек да работи върху развитието на своя Аз? Ако искаме да отговорим на този въпрос, ние трябва да бъдем наясно върху факта кое прави необходима работата върху Аза. Да предположим, че един човек се нахвърля върху друг и му казва: Ти си лош

човек. Ако това не е вярно, тогава съответния човек е казал една неистина, означава, че от момента в който тази неистина е казана, Азът е станал по-малоченен. Това е обективното значение на неморалността. Ние имаме по-голяма стойност преди момента, в който сме изказали неистината. И ако изразите всички пространства и всички времена, стойността на вашият Аз става по-малка за всички пространства и всички времена, за цялата безкрайност и за цялата вечност, ако сме намалили тази стойност чрез едно такова поведение. Но през време на живота на раждането и смъртта ние имаме на разположение, на наше разположение едно нещо. Това, което сме допринесли за намаление на стойността на нашия Аз, ние можем винаги да го изправим, когато можем да преодолеем нашата лъжа. На онзи на когото сме казали: Ти си лош човек, ние можем да му признаем: Аз сгреших, това което казах не е правилно не е важно и т.н. Тогава ние сме възвърнали стойността на нашият Аз, изправили сме отново вредата, която сме нанесли на нашият Аз. Така за много неща, които засягат нашия Аз, ние имаме в нашите ръце възможността да изправим грешката си през време на нашият живот, да изправим, да подобрим това, с което сме направили нашият Аз по-несъвършен. Ако например имаме като задача да знаем нещо и сме забравили да изпълним тази задача, ние сме понижали стойността на нашият Аз, обаче ако положим усилия ние можем отново да си спомним тази задача. Азът има преди това по-малка стойност, обаче когато сме си спомнили нашата задача и я изпълняваме, ние изправяме нанесена та вреда. Следователно: Ние можем да понижим стойността на нашия Аз, но ние можем отново да му при дадем по-голяма стойност. Тази способност да ревизираме, така да се каже, един жизнен член, един член на нашето човешко същество, да коригираме неговата грешка, да го направим да напредне, тази способност имаме ние по отношение на Аза. Обаче съзнанието на човека не се простира непосредствено върху астралното битие, върху етерното, а още по-малко върху физическото битие. Въпреки това, целият живот е едно разрушение на тези три члена на човешкото същество, но ние нямаме никакво знание как да ги подобрим отново. Човекът е господар над това, как да подобри своя Аз, как да изправи един морален дефект, един дефект на паметта, но той не е господар над това, което постоянно разрушава в своето астрално, етерно и физическо тяло. Ние работим над Аза. Ето защо, тази тройка от тела постоянно се влошава и когато живеем ние постоянно провеждаме атаки върху тези три члена на нашето човешко същество, върху астралното, етерното и физическото тяло. Ако не бихме работили върху нашият Аз през целият живот между раждането и смъртта, той не би напреднал в своето развитие. Но човекът не може да работи така съзнателно върху своето астрално тяло, върху своето етерно

и физическо тяло, както върху своя Аз. Все пак онова, което човек постоянно разрушава, трябва да бъде заместено. Във времето между смъртта и едно ново раждане човекът трябва да получи възстановеното астрално тяло, етерно и физическо тяло: това, което той е разрушил. Трябва да бъде възможно, че в това време ние отново да получим това, което преди това сме разрушили в земния живот: астралното, етерното и физическото тяло. Но това може да стане само благодарение на факта, че върху нас работи нещо, което не стои в нашите ръце. Това е нещо съвсем явно, че ако не разполагаме с магически сили, с особени сили, вие нямате силата да си създадете едно астрално тяло, когато сте умрели. Това трябва да бъде създадено за човека от великият свят, от Макрокосмоса. Сега вие можете да разберете въпроса: От къде бива отново възстановено това, което сме разрушили например в нашето астрално тяло? Ние трябва да имаме едно правилно тяло, когато се раждаме отново за едно телесно съществуване. Къде могат да се намерят силите във Вселената, които отново възстановяват астралното тяло? Вие можете да търсите тези сили с всички възможни ясновидски изкуства на Земята, но не ще ги намерите тук на Земята. Ако се касае само за Земята, тогава никога не би било възможно да бъде възстановено едно астрално тяло на човека. Материалистичният светоглед, който вярва, че всички условия за съществуването на човека се намират на Земята се заблуждава безкрайно много. Човекът има своето отечество не само на Земята. Това ни показва действителното наблюдение на живота между смъртта и едно ново раждане: че силите от които човекът се нуждае, за да възстанови отново своето астрално тяло, се намират на планетата Меркурий, Венера, Марс, Юпитер, намира се в звездите на нашата планетна система. Това, което се излъчва като сили от тези звезди, всичко това трябва да работи върху възстановяването на нашето астрално тяло. И ако не бихме получавали от там необходимите сили, ние не бихме могли да получим едно астрално тяло. Що значи това? Това не значи нищо друго, освен че смъртта, - или също при едно посвещение, ние трябва да излезем със силите на нашето астрално тяло от физическото тяло. И това астрално тяло не се разширява навън във Вселената. Докато иначе ние сме сбити само на едно място във тази Вселена, в една малка точка, след смъртта нашето астрално тяло се разширява, разпростира се навън в целия Космос, нашето същество се разпростира в целия Космос. Фактически нашият живот, между смъртта и едно ново раждане не е нищо друго освен едно всмукване на онези сили от звездите, от които се нуждаем, за да бъдат възстановени онези членове на нашето същество, които сме разрушили през време на земния живот. Следователно ние получаваме действително от звездите онова, с което отново възстановяваме нашето астрално тяло.

В областта, която се нарича Окултизъм в истинския смисъл на думата, в тази област изследването е нещо много трудно, много сложно. Нали нещата стоят така, че онзи, който има напълно здрави очи, ако го изпратите да речем в една област на Швейцария и той се изкачи на една много висока планина и след това се връща, той ще ви даде описанието, което отговаря на фактите. Обаче можете да си представите много добре, че ако за втори път отидете в тази област и отново се изкачи на същата планина, дори малко по-високо, той ще ви опише това от една друга гледна точка. И от описанието на нещата от различни гледни точки, вие ще получите едно все по-правилно понятие за планинския ландшафт. Обаче хората вярват, че когато някой е станал ясновидец, той знае всичко. Работата не е така проста. Тук, в духовния свят, постоянно се касае за едно изследване на нещата, част по част. И също при нещата, които са били точно изследвани човек намира все нови и нови страни. През последните две години моята задача беше да изследвам и да проверя отново поточно въпросът за живота между смъртта и едно ново раждане. За новите резултати, които получих от това допълнително проучване исках да ви разкажа нещо: Естествено при един такъв въпрос трябва да ви бъде ясно, че едно правилно разбиране на това може да има само онзи, който може да се вгълби със своите чувства в един такъв въпрос, който има въобще сърце и чувство за едно такова наблюдение. Не може да се изисква; за една вечер всичко да бъде обосновано и доказано. Обаче, когато човек сравни и съпостави действително с търпение това, което е било казано в течение на времето, той ще констатира, че навсякъде в нашия Окултизъм няма една част, която да не е свързана, или да не може да се съчетае, като едно добре закръглено цяло с други части. В последно време моята задача, беше именно това, да изследвам това време - между смъртта и едно ново раждане. Показа се действително именно това, че както на Земята човекът е свит между раждането и смъртта в своето малко пространство, той все повече излиза навън и над това малко пространство, когато при смъртта е напуснал своето физическо тяло. Когато мине през врата на смъртта, той се разширява все повече и повече и надалече, расте все повече и повече. Той расте на части в планетната система. Той действително израства в нашата планетна система до онова място, което е обхванато от пътя изминаващ от Луната, в нейното въртене около Земята. И човекът израства толкова голям, че най-външните граници на неговото същество съвпадат със сферата, която е отбелязана чрез положението на Луната. Там прераства областта на Камалока. Когато човек расте по-нататък, той се враща първо в сферата, която е образувана от планетата Меркурий, след това в сферата на Венера. Това става действително, човекът като се разширява все по-нататък и по-на-

татък, като расте все повече и повече, той става толкова голям, че неговите външни граница се очертани от пътя на Слънцето, а именно от привидния път на Слънцето /пътят очертан от привидното движение на Слънцето около Земята/. При това не трябва да държим сметка за Коперниковата мирова система, а трябва само да си представим окръжностите така, както това бе показано в цикъла от сказки изнесени в Дюселдорф, върху духовните йерархии и тяхното отражение върху физическия свят. Следователно след смъртта, човек се вращава в планетната система при своето възлизане в духовните светове, вращава се в сферата на Луната и т.н. до най-външната сфера, тази на Сатурн. И всичко това е необходимо, за да може човекът да се срещне по един правилен начин със силите, които той може да получи за своето астрално тяло - само от силите на планетната система.

Обаче когато наблюдаваме различните хора, установяваме една разлика. Различието се получава, когато например наблюдаваме един човек след смъртта, който през целия си живот е създал в душата си едно добро настроение, което минавайки през смъртта отнася със себе си едно морално разположение. Можем да сравним един такъв човек с един друг, който пренася през смъртта едно по-малко морално разположение на душата. Това създава една голяма разлика и тази разлика се показва вече, когато един такъв човек навлиза в сферата на силите на планетата Меркурий. Как се показва това? Когато човек е минал през вратата на смъртта, тогава чрез онези средства на възприятието, които имаме след минаването през Камалока, той възприема например съществата, които са стояли близо до него в земния живот и които са починали преди той да е минал през вратата на смъртта. Свързани ли са тези същества с него? Без съмнение ние се събираме с тези същества, живеем с тях също в живота след смъртта. Обаче има разлика как живеем със съществата, с които сме живели заедно на Земята. Съществува една разлика според това, дали съответния човек носи през вратата на смъртта едно морално разположение на душата, или носи със себе си едно неморално разположение на душата. Когато човек е бил неморален през време на земния живот, - той наистина се събира с принадлежащи на неговото семейство и с приятели, обаче чрез самото негово същество той постоянно създава една стена, през която не може да мине, за да отиде при другите същества, в сферата на които е поставен. Обаче душата с едно морално разположение, душата с такива вътрешни представи, които имаме когато пречистим нашата воля, става един общителен, дружелюбен дух и намира винаги мостове и връзка със съществата в сферата на която той живее, а един човек с неморално разположение на душата след своята смърт е един самотник, който навсякъде около себе си има една стена и не може

да мине през тази стена, за да отиде при другите същества в сферата в която е поставен. Дали сме самотни, или общителни духове след нашата смърт, това се решава според нашите морални, или неморални разположения на душата, на нашата душа. Това решение носи след себе си нещо много важно. Онзи, който е един общителен дух и не е затворен в себе си, като в черупка, а има достъп до съществата живеещи в неговата сфера, този човек работи плодотворно върху по-нататъшното развитие, върху напредъка по целия свят. Неморалния човек, който след смъртта си е един самотник, един самотен дух, такъв човек работи върху разрушението на целия свят. Той създава толкова големи дупки в целия свят, колкото е голяма степената на неговата неморалност, на неговата затвореност. Действително неморалните дела на един такъв човек е за него едно мъчение, а за света едно разрушение.

Следователно неморалното настроение на душата има голямо значение още върху първите времена след минаването през Камалока, то решава също нашата съдба, за следващото време, което наричаме време на планетата Венера. Обаче, когато влизат в действие и други представи, които човек си е образувал през време на земния живот и които го засягат, когато той навлезе в духовния свят. Тези други представи са религиозните представи. По-друг начин живее душата след смъртта, когато през време на нейния земен живот е създадена една религиозна връзка между преходното и по-друг начин живее тя, когато не е имала тази връзка. Отново зависи, дали ставаме общителни, или самотни духове, според това дали сме били религиозно настроени, или не през време на земния живот. Затвореността в живота, затвореността спрямо религията в живота, прави от нас самотници, необщителни същества след смъртта. Една нерелигиозна душа е като затворена в една капсула, като в един затвор. Ние знаем наистина, че освен нас има и други същества, обаче се чувстваваме като в една капсула, като в един затвор, така че не можем да стигнем до тях. Така например, членовете на дружеството на монистите, когато в техните пусти материалистични представи са изключили всяко религиозно чувство, след тяхната смърт не са събрани, не са съединени в едно общество, в един съюз: всеки от тях е затворен в неговия собствен затвор. Естествено с това не искам да кажа нищо лошо против съюза на монистите, а се стремя само да направя разбираем един действителен факт.

Тук в земния живот, материалистичните представи са една грешка, но в царството на духа те са един факт, а именно фактът, че чрез тях такива представи, чрез които тук в земния живот се затваряме в нашите погрешни разбирания, в царството на духа ни затварят като в един затвор, правят ни пленници на нашата собствена астралност. Чрез неморалните

настроения в живота ние се лишаваме от привличащите сили в сферата на Меркурий, а чрез нерелигиозните настроения на душата се лишаваме от привличащите сили в сферата на Венера, не можем да получим от тази сфера силите от които се нуждаем. Това значи, че в нашето следващо въплъщение на Земята - *получаваме по определен начин едно несвършено астрално тяло.*

Тук вие виждате, как човек сам гради своята Карма. Когато вземем този факт на окултното изследване, тогава ни става ясно по един чудесен начин едно изказване, което е било направено един вид инстинктивно от философа Кант. Когато искал да каже, кои неща му вдъхват най-голямо удивление, той казал: "Две неща ми вдъхват най-голямо удивление - *звездното небе над мене и моралният закон, вътре в мене*". Привидно това две неща в действителност обаче, това е едно и също нещо. Да, защото ни завладява едно такова чувство на възвишеност, на божествена, свещенно сериозност, когато насочваме нашият поглед в далечините на звездното небе? Защото тогава, без ние да знаем това, събужда нашето душевно естество за родината след смъртта: защото тогава в душата се събужда чувството: Преди да си слязъл на Земята за едно ново въплъщение, ти самият си бил в тези звезди, от тези звезди си получил в себе си най-добрите сили. И твоят морален закон ти е бил даден, когато си пребивавал в този свят на звездите. Ти можеш да считаш онова, което звездното небе ти е дало между смъртта и едно ново раждане, като най-добрите, най-хубавите сили на твоята душа, когато управляваш себепознание. Това, което виждаме в звездното небе, с моралният закон, който ни е даден от духовните светове, защото между смъртта и едно ново раждане ние живеем със звездното небе. Който може да се пренесе във възможността да получи едно предчувствие от къде произхождат неговите най-добри сили, той трябва да гледа звездното небе с такива чувства. Който въобще не иска да пита, а живее тъпо в деня, на него звездите не ще разкажат нищо. Обаче, който задава въпроси: Как идва в мене онова, което никак не е свързано с моето сетивно тяло? Когато след това издига поглед към звездното небе и го завладява особено чувство, за което говорим, той знае: това е споменът за нашето вечно отечество. Така човек се връства постепенно в онова състояние, когато живеем действително съвместно със звездното небе - между смъртта и едно ново раждане. Ние запитахме, както до сега сме запитвали: за нашето астрално тяло с неговите връзки, с неговото новоизграждане в духовният свят. Същият въпрос можем да зададем по отношение на нашето етерно тяло. Него ние също разрушаваме в течение на целия наш земен живот. Също така ние трябва да почерпим силите от някъде другаде, за да можем да го из-

градим отново, за да можем да го поставим в състояние да върши неговата работа за целия човек през време на живота.

Да, съществували са дълги периоди в човешкото земно развитие, когато човекът не е можел да направи въобще нищо, за да допринесе нещо, за да може неговото /етерно/ тяло да бъде надарено с добри сили в следващото възплъщение. Обаче, когато човекът не е притежавал още известно наследство от времената, когато се е родил на Земята. Докато е траело старото ясновидство, в човека още са съществували такива си ли, които още не са били изразходвани при настъпването на смъртта, чрез които сили етерното тяло е можело да бъде отново изградено. Обаче, този е смисълът на човешкото развитие: да бъдат изразходвани всички сили и те трябва да бъдат заменени с нови. И днес ние сме стигнали действително до една такава точка на развитието, където човекът трябва да направи нещо, за да може да бъде отново изградено неговото етерно тяло. Чрез всичко това, което вършим с обикновените морални представи, което правим с някаква религия на Земята, с една религия, която е ограничена само в един единствен период на Земята, ние отиваме във всеки случай в планетната система и извличаме от планетната система силите, от които се нуждаем за новото изграждане на нашето етерно тяло. Само през едно нещо минаваме ние, без да можем да извлечем истинските сили: през самото Слънце. Защото от Слънцето нашето етерно тяло трябва да извлече силите от които се нуждае, за да бъде изградено отново. Във времената преди идването на Христос, работата е била такава, че когато човекът се е развивал нагоре в духовният свят - той е вземал със себе си и една част от силите на своето етерно тяло и тези резервни сили са ни позволявали да извлече от Слънцето онова, което се е нуждаел за новото изграждане на неговото етерно тяло в едно ново възплъщение. Сега положението е различно: сега човекът остава все повече и повече незасегнат от силите на Слънцето. Ако не направи съответното нещо, за да бъде неговото етерно тяло подготвено така, че да влее в душата си нещо, което може да извлече от Слънцето силите, от които се нуждае за новото изграждане на неговото етерно тяло, той минава незасегнат през сферите на Слънцето: Обаче това, което можем да почувствуваме от едно отделно религиозно вероизповедание на Земята, не може никога да даде на душата това, от което се нуждаем, за да можем да издържим, за да можем да съществуваме в сферата на Слънцето. Онова, което можем да влеем в нашето етерно тяло, онова от което се нуждаем след това в душата, за да може да мине тя плодотворно през сферите на Слънцето, него можем да получим само от общото съдържание, което тече във всички човешки религии. А какво тече във всички човешки религии? Ако сравним различните религии на света, а това е една от най-важните задачи на духо-

вно-научната работа, ядката на истината съдържаща се във всички религии е тази: Ще откриете, че тези религии са били винаги свършени по техния начин, обаче винаги по отношение на едни определен народ, на една определена епоха: че те са дали на този народ и на тази епоха най-важното, което тази епоха може да получи. И всъщност ние знаем най-много за една религия, там където тези религии са могли да служат на тяхното време и на техния народ, чрез това, че са се затворили в себе си по определен егоистичен начин, така, както са били дадени от великия първичен извор на живота.

Ние вече повече от 10 години проучвахме религиите, обаче веднъж трябваше да бъде направено началото с това, да бъде дадено на човечеството нещо, което се издига над отделните религии, което съдържа един вид всичко, върху което са обърнали вниманието отделните религии. Чрез какво бе постигнато това? То бе постигнато чрез това, че веднъж в човечеството се яви една религия, която е една неогоистична религия. Нейното свършенство се състои именно в това, че тя не се ограничава само в един народ и в дадено време. Една егоистична религия, в превъзходния смисъл на думата е индийската религия. Защото, който не е индиец, не може да бъде приет в тази религия. Тази индийска религия е следователно скроена в особен смисъл според характера на индийския народ. Величието на отделните религиозни изповедания се състои именно в това, че те са били скроени според отделните земни отношения. Който не взема под внимание това, че религиите притежават тяхното свършенство именно в това, че те се ограничават в отделни земни отношения, който постоянно само подчертава, че религиозните системи са дошли всички от един единствен извор, той не може да достигне да едно познание.

Какво означава следователно, да се говори постоянно само за единство. Това, означава например, че някой казва: Върху масата се намират - сол, черен, червен пипер и захар. Не иска да изтъкне, какво означава всеки един от тези продукти, а търси единството, което се изразява в различните подправки. Човек може да говори така, върху тези неща, обаче когато се касае за това, да се премине от говорено към действителността, не може да не се забележи вече разликата. Тогава, никой, който използва отделните подправки, не ще каже, че всички те са без разлика подправки, защото, ако действително няма разлика, тогава можете да вземете сол, или черен пипер и да ги сложите във вашето кафе, или чай и тогава веднага ще почувствувате разликата. Същата логическа грешка прави всеки, който не дели действително отделните религиозни вероизповедания, а казва: всички те идват от един извор.

Обаче, когато човек иска да знае, как живата връзка преминава през различните религии, отивайки към една велика цел, той трябва да се научи да познава тази връзка, тогава той трябва да проучи религиите в тяхната стойност по един действителен начин за отделните сфери. Това бе направено в повече от 10 години в нашата Средноевропейска секция на Теософското общество, но тогава бе поставено началото да добие един вид религия за нещо, което няма нищо общо с човешките различия, което има нещо общо с човешкото, което е без разлика на цвят и раса и т.н. В какво се изразява това? Имаме ли ние действително една национална религия, каквато имат индийците, или юдеите? Ако бихме се кланяли на бога Вотан, тогава бихме били в състояние в което се намират индийците. Обаче, ние не се кланяме на Вотан. Западът изповядва Христа, който не е никакъв западняк, който по своя произход е чужденец. Отношението, което Западът възприе по отношение на Христа, не е нещо национално-егоистично. Естествено ние не можем да третираме изчерпателно тук засегнатата област в една отделна сказка: винаги могат да бъдат приведени само отделни гледни точки. Трябва да се изтъкне, че начинът по който западът усвои своето религиозно вероизповедание, беше абсолютно неегоистично. Христовият принцип се показва, съставен от учени на религията, от учени на религиозни вероизповедания на различните народи, които да се постараят да сравнят един с други отделните религиозни системи без партийност. Бих ви задал въпроса, дали съществува в някоя религия от същия смисъл нещо, което да има валидност по цялото земно кълбо както следното: че именно една и съща забележка, която идвайки от двете страни да има свършено различно значение, което е в Християнството. Това е една дълбока забележка в Евангелието, която забележка прави Христос Исус, като казва на тези, които поучава: Във всички вас живее нещо божествено, не сте ли вие, следователно Богове? Той казва това с пълна сила: "Вие сте Богове". /Йоан, 10, 34./. С това Христос разбира: В гърдите на всеки един човек се намира една искра, която е божествена, която може да бъде разгорена и трябва да бъде разгорена така, че да можем да кажем: бъдете като Боговете! До едно друго, а именно точно противоположно въздействие водят думите на Луцифер, когато той пристъпва към първите човеци, за да ги привлече надолу от областите на Боговете и им казва: Ще бъдете като Бога /Мойсей, 3, 5./. Тук смисълът е свършено друг. Същото изречение за гибелта на човечеството, в началото на слизането в бездната: същото изречение едно указание за най-висша цел! Ето потърсете това по същият начин в кое да е друго религиозно вероизповедание! Вие ще намерите, или едното, или другото, но не ще намерите в другите религии и двете. Проучете, но проучете само точно и ще видите как в малкото думи, които бяха казани

сега, се намира нещо много важно. Защото Християнството е приело в себе си този важен въпрос. За да ни покаже, че главното не лежи просто в съдържанието, а в това, *от кое съществува идва то*. Защо? Защото Християнството, започва да насочва вниманието и започва да действа в смисъла на това, което възвестява ядката на неговата същност: Тук няма само едно племенно родство, а тук има родство на цялото човечество, нещо което важи без разлика на раса, националност и изповедание, което се издига над всички раси и над всички племена /времена/. Ето защо Християнството е така интимно родствено с човешката душа, защото това, което Християнството може да даде, не трябва да остане чужда на никоя човешка душа. Наистина, това не допускат още всички хора по лицето на Земята. Обаче Истината ще си пробие накрая победоносно път. Днес хората не са стигнали още така далече, да могат да разбират, че будистът, индуът, нямат нужда да отхвърлят Христа. Представете си само някой, който мисли дълбоко би се явил и би ни казал: Не е правилно от ваша страна вие, които вярвате в Христос, когато казвате особено за Христос, че всички религиозни изповедания могат да се съединят в него да го признаят еднакво като тяхна най-висша цел. С това вие давате предимство на Христос. Вие не трябва да твърдите нещо подобно за Христос. Защо обаче не? Може би защото индуът би искал, че трябва да се изповядват неговите учения? Ние не искаме да отнемем нищо на тези учения, които почитаме също така високо, както който и да е инду. Може ли будистът да каже: Аз не мога да призная Христос, защото това не се намира в моите будистки писания. Това ли е важно, че нещо, което е вярно не се намира в някои особени писания? Нима е нещо антибудистко човек да признае Коперниковата система, защото в моите книги не се намира нищо написано върху Коперниковата световна система? Новите резултати на изследванията направени от Духовната наука върху Христовото Съществуване са именно нещо като Коперниковата световна система, което може да бъде прието от инду, или човек изповядващ друга религиозна система: това няма нищо общо с едно религиозно вероизповедание. Който отхвърля това, което Духовната наука има да каже върху Христовия Импулс по отношение на религиозните изповедания, той няма истинско разбиране за това, какво отношение трябва да има към едно религиозно вероизповедание.

Може би, обични приятели, ще дойде още веднъж времето, когато хората ще видят, как това, което имаме да кажем върху същността на Христовия Импулс и неговото отношение към всички религиозни вероизповедания и светогледи, говори също така на нашите сърца, на нашите души, както се старее да проникне с най-голяма последователност до всички фази. За отделния човек не е лесно той да разбере, как в Антропосо-

фията ние се стараем да свържем отделните неща, които могат да доведат до едно истинско разбиране на Христовия Импулс. И в настоящия цикъл на неговото развитие човекът се нуждае от едно разбиране на това, което ние наричаме Христово Същество. Изповядването на Христа няма нищо общо с една отделна, затваряща се религиозна система: истински християнин е само онзи, който *е свикнал да счита всеки човек като такъв, който носи в себе си християнски принцип*. За един истински християнин, Християнския Принцип е търсен в един китаец, в един индус и т.н. Истинското разбиране на един човек, който изповядва Христа, се състои в това, че той има съзнанието: *Христовия Импулс не се ограничава в една част на Земята*, това би било, една грешка. Действителността е тази, че от Тайната на Голгота е действително вярно това, което апостол Павел казваше за областите, за които той имаше да говори. Павел проповядваше: Христос е умрял също и за езичниците. Обаче човечеството трябва да разбере, че: *Христос не е дошъл за един определен народ, за една определена, ограничена епоха, а за цялото население на Земята, за всички*. И този Христос разпръсна семето на своя фантом /възкръсналото Христово тяло/ във всяка човешка душа и прогресът ще се състои само в това, душите да добият съзнанието за тези семена. Следователно ние не създаваме само една теория, работим не само за това, нашият ум да добие няколко понятия повече когато работим в смисъла на Духовната наука, а се събираме за това, нашите сърца и нашите души да бъдат обхванати от тези истини. Когато допринасяме едно такова разбиране по отношение на Христовия Импулс ще направи накрая, щото всички хора по лицето на Земята да стигнат до най-дълбокото разбиране на Христа, до разбирането на Христовите думи: "Когато двама, или трима са събрани в моето Име. Аз съм сред тях". Тези, които работят съвместно с този дух, ще намерят мостове от една душа към друга. Това обаче ще направи Христовия Импулс по лицето на цялата Земя. Истинския Христов Импулс, това е онзи импулс, който трябва да бъде живият живот на нашите кръжоци. Тогава Окултизмът идва и ни показва, когато той ни стане близък до сърцето чрез това, че чувствуваме нещо от действителността на Христовия Импулс - тогава в нашите души се полага нещо, което ги прави годни да намерят прехода, преминаването през сферата на Слънцето и етерното тяло ще бъде дадено по един правилен начин за следващото въплъщение на Земята. Ние приемаме правилно Духовната наука само тогава, когато донасяме насреща едно дълбоко разбиране на приemanето на Христовия Импулс. Само по този начин нашето етерно тяло, което ще получим при навлизането в едно ново въплъщение, ще бъде крепко и силно. Етерните тела ще западнат все повече и повече, ако хората не знаят нищо за Христос и за неговата мисия за

цялото развитие на Земята. Чрез разбирането на Христовото Същество, ние ще избегнем това загиване на етерното тяло, това ще ни направи слънчевоспособни, слънчеви, ще ни направи способни да приемем силите от областта, от която Христос е дошъл. От както Христос е тук на Земята, човекът може да вземе от Земята силите със себе си, които го въвеждат в сферата на Слънцето. Тогава ние ще можем да се върнем на Земята и да живеем в следващото въплъщение със силите, които ще направят нашето етерно тяло крепко. Ако не приемем Христовия Импулс, тогава нашите етерни тела ще станат все повече и повече неспособни да приемат, да вземат със себе си, техните поддържащи и съграждащи сили, за да можем да действуваме правилно тук на Земята. Трябва да ни бъде ясно, че животът на Земята зависи не само от теоретичното схващане, а от едно цялостно проникване на нашите души в Събитието на Голгота. Това ни показва истинското окултно изследване.

И това окултно изследване ни показва по-нататък, как можем да приемем това, което ни подготвя за физическото тяло. Защото физическото тяло ни е дадено чрез това, което се нарича - Принцип на Отца. Обаче благодарение на особеността, която е изразена с думите на Христа Исуса: "Аз и Отец сме едно". /Йоан, 10, 30./, чрез Христовия Импулс ние ставаме съпричастни на принципа на Отца, т.е. Христовият Импулс ни води същевременно до божествените сили на Отца.

Кое е най-доброто, което можем да добием от нашето духовно задълбочаване? Някой би могъл да се пред стави, че между вас, би била възможна една душа, която като излезе през вратата ще си каже: Сега аз забравих всичко, всички отделни думи. Това би било един краен случай, би било радикалният случай. Но, обични приятели, това не би било най-голямата вреда. Защото, бих могъл да си представя случаят, че един такъв човек, който излиза от тук на улицата, носи въпреки това със себе си едно чувство, едно усещане, което е резултат на това, което той е чул тек, макар и иначе да би забравил всичко. А това чувство е именно важното. Това, което изживяваме в нашата душа това е важното, то е главното. Но ние не можем да го изживеем по друг начин, когато чуваме думите, освен чрез това: трябва да се отдадем на слушаното във всички подробности, за да бъдат изпълнени нашите души с мощният импулс. Когато всичко това, което може да бъде за нас духовно познание, допринася за подобрението на нашата душа, тогава ние сме добили това, което е пра вилно. И даже когато чрез това, което проникне истински в неговата душа чрез Духовната наука, човек става способен да разбере своите себеподобни, тогава Духовната наука е извършила своята работа в него. *Защото - Духовната Наука е живот*, непосредствен живот. Тя не може да бъде отречена, или доказана чрез логически спорове. И тя ще се ока-

же вярна чрез това, че ще може да намери хора, в душите на които ще може да проникне. Но кое би могло да ни възвиси повече, освен когато сме в състояние да знаем, че се запознаваме с изворите на нашия истински живот между смъртта и едно ново раждане, да чувствуваме нашето родство с цялата Вселена? Кое може да ни укрепи повече в нашите задължения в живота, освен знанието, че носим в нас силите на Вселената, за вливането на които трябва да се подготвим в живота, за да могат да станат те действени в нас, когато отново влизаме в света на планетите и в света на Слънцето между смъртта и едно ново раждане. И този, който действително разбира нещата, които Окултизмът му разкрива, върху отношението на човека със света на звездите, при него е честа молитвата, която той отправя с пълно разбиране към света и която може да гласи така: "Колкото повече осъзнавам, че съм роден от Вселената, толкова повече чувствувам аз отговорността да развия в мене силите, които ми е дала цяла една Вселена, толкова по-добър човек ще мога да стана аз". И който умее да изживее тази молитва от най-дълбоките глъбини на своята душа, той може също да се надява, тя да се превърне в него в един истински идеал, може също да се надява, че чрез силите на една такава молитва ще стане все по-добър и все по-съвършен човек. Така това, което получаваме чрез истинската Духовна наука, работи до най-интимните дълбочини.

ЧЕТВЪРТА СКАЗКА

Мюнхен, 26 ноември 1912 г.

Най-новите резултати от окултното изследване върху живота между смъртта и едно ново раждане.

/липсва стр. 37/

В този духовен свят всичко е някак си обратно. Бих искал да приведа два признака, които могат добре да покажат, как Духовният свят се различава до голяма степен от обикновеният сетивен свят.

Да вземем нашето съществуване в този сетивен свят, през време на бедното състояние до вечерта. Тук ние виждаме, че нещата, които възприемаме чрез нашите очи и нашите уши, идват, застават пред нас и само по-висшите области на живота, областите на познанието, на изкуството, ние ги търсим, трябва да ги доведем при нас, чрез нашата дейност, трябва да съдействуваме. Останалия външен живот, който ангажира нашето занимание, ни представя действително всичко, което трябва да действа върху нашите сетива и върху нашия ум, донасяйки го, така да се каже при нас - от сутрин до вечер. Където и да отидем, на улицата, както и да живеем, всичко и всяко нещо, във всеки миг има своите впечатления и с

изключение на гореспоменатите неща, ние не правим нищо, за да доведем при нас - те идват от само себе си.

Не така е с това, което става чрез нас във физическия свят: тук ние трябва да бъдем дейни, трябва да отиваме от едно място на друго, трябва да се движим. Тези са важните признаци на дневния живот, че това, което се предлага на нашето познание, става без ние да сторим нещо за това. Колкото и чудно да изглежда това, в духовния свят нещата се представят обратно. Там не можем да работим, да бъдем дейни, да произнесем нещо, чрез това, че отиваме на едно място на друго. Също така в духовния свят не можем да произведем нищо чрез това, че движим нещо, което би било аналогично на ръцете, *а онова което е преди всичко необходимо, за да стане нещо с нас в духовния свят е абсолютния душевен покой.*

Колкото по-спокойни можем да бъдем, толкова повече чрез нас става нещо в духовния свят, не когато бързаме и тичаме насам и нататък, а чрез нас става нещо, когато можем в пълно душевно спокойствие да развием едно по-голямо любвеобилно съучастие в това, което трябва да стане и след това очакваме, как ще станат, как ще се развият нещата. Това духовно спокойствие, което е творящо в духовния свят, едва ли има нещо подобно на себе си в обикновения физически живот, то има обаче подобно на себе си в по-висшите области на физическото поле, в живота на познанието, в живота на изкуството. Художникът не може да създаде най-висшето на което е способен според неговите заложби, ако не може да чака, ако не може да чака в пълно душевно спокойствие, докато дойде подходящият момент, докато дойде интуицията. Който иска да твори по една предварително съставена програма, той може да създаде малоценни произведения. Който иска да създаде няколко произведения по-някакъв външен повод, било това и най-малкото нещо, не ще може да го създаде така добре, както когато може да чака в пълна любвеобилна отдаденост момента на вдъхновението, можем да кажем също момента на благодатта. Това е също в духовния свят. Там няма никакво бързане и припряност, там има само душевно спокойствие. Така трябва да бъде при разпространяването на нашето движение. *Всяка външна агитация, всяко желание да натрапим на хората външно Духовната Наука, не води всъщност до нищо. Най-добре е когато можем да чакаме, когато в живота за нас се явяват хората, които чувствуват в душата си нуждата да чуят нещо, които искат да се насочат към духовното и ние не трябва да проявяваме стремеж да привлечем всекиго към Духовната Наука.* Ние ще имаме опитността, че колкото повече спокойствие, лишено от агитация можем да развием, толкова повече хора ще дойдат при нас, докато чрез една припряна агитация ще отблъснем хо-

рата от нас. Когато се изнася една публична лекция, това става само, за да се каже с нея, това, което трябва да бъде казано: който може да го приеме нека го приеме. В този смисъл, целият наш живот в движението на Духовната наука, *трябва да бъде един покой на духовното, така че ние да оставяме да стане това, което трябва да стане и да чакаме с душевно спокойствие.*

Да вземем един посветен човек, който е познал, че в определен момент трябва да стане нещо от духовния свят. Аз често пъти съм обръщал вниманието върху един важен момент, в който е ставало нещо от духовния свят, само че това не се показва още сега в един такъв извънреден размер. Това беше 1879 година, изтичането на Кали Юга. Това беше главното годината, която донесе определен импулс, който беше предназначен да даде на хората от вътре онова, да събуди в душите им това, което в миналите времена се даваше чрез някакви външни неща, наречете ги ако щете случайност, даваше се от духовния свят. Искам да приведа един определен случай: в 12-ия век живееше някой си Норберт. Той основа един орден. Преди това този човек е водил едни напълно светски, бихме могли да кажем, един безпътен живот. Веднъж го ударила мълния. В истерията често пъти се случва при отделни хора да настъпи такова събитие - един удар на мълния може да разтресе физическото и етерното тяло. От тогава целия живот на този човек се промени. Тук положението е такова, че от духовния свят може да дойде на помощ един външен повод, за да промени хората. Такива случаи се явяват често пъти, те раздрусват цялата връзка между физическото и етерно то тяло и променят изцяло съответния човек. Така беше и при горещитираният случай. Обаче това не са никакви случайности, това са добре подготвени факти в духовния свят, за да бъдат променени хората. Но от 1879 година насам тези факти станаха все по-вътрешни и по-вътрешни, те станаха по-малко външни, а действаха повече от вътре, чрез вътрешността, човешката душа се овътрешнява. И действително, при един такъв поврат в духовния свят, както е от годината 1879 г., трябва да съдействуват всички същества и сили от духовния свят, също всички посветени които живеят тук на Земята. Те ни казват: "Пригответе се!", те не казват това на хората в ушите, но то става така, че Импулсът идва от вътре, че хората се запознават с него, от вътрешността. Тогава хората стават спокойни в тяхната душа, занимават се с мисълта и оставят тази мисъл да действа в тях и... чакат. И колкото по-спокойни стават те с тази мисъл в тяхната душа, толкова по-мощно настъпват такива духовни събития. Следователно трябва да се изчака тази милост, този Благодат! Това е предимно важното, че трябва да чакаме това, което трябва да стане с нас в духовния свят.

Различно е положението с познанието във всекидневния живот: тук ние трябва да допринесем всичко, трябва да го добием, трябва да работим, за да го доведем при нас. Една роза, която намираме на пътя ни радва във физическия свят: на духовното поле това не би станало. Пред нас не би застанало нещо подобно както една такава роза, както на физическото поле, ако не бихме положили усилия да проникнем в определени области, за да доведем при нас нещата. Тъкмо това, което вършим тук при нашата дейност, него трябва да вършим при познанието в духовния свят: и обратно, това което трябва да стане чрез нас, ние трябва да го чакаме в пълно спокойствие и само, така да се каже проникването от духовния свят във физическия. По-висшите дейности на хората, образуват едно копие на това, което става в духовния свят. Ето защо е необходимо, този, който иска да разбере чрез своята душа истините, които трябва да дойдат чрез Духовната наука, да развие все повече и повече двете качества: *любовта към духовния живот, която води до дейното довеждане на духовния свят и тази любов е най-сигурното нещо, което може да ни постави в положението да довеждаме при нас нещата и спокойствие, душевното спокойствие, едно спокойствие, което не желае да произведе резултати, да получи успехи по един суетен и честолюбив начин, а което иска да чака благодатта, което може да изчака вдъхновението.* В конкретния случай, това изчакване е трудно, обаче една мисъл, която постоянно и постоянно трябва да имаме в душата си, може да ни помогне да преодолеем много неща.

Тази мисъл трудно може да бъде разбрана, защото тя се сблъсква с нашата суетност. Тя е тази, че в мiрoвa тa връзка е безразлично, дали нещо остава чрез нас, или чрез други хора. Това не трябва да ни възпира да правим всичко, което сме длъжни да направим: това не може да ни възпира да изпълним нашия дълг, а трябва да ни възпира от прибързаност, - от припряност. Колко приятно е за всеки един човек, че той е способен, той може да направи нещо. Необходимо е известно примирение, да ни е приятно също така и когато никой друг може да направи нещо. Ние не трябва да обичаме нещо затова, че ние самите го обичаме затова, че то е в света независимо, дали чрез нас, или чрез нас, или чрез някой друг. Тази мисъл ще ни доведе сигурно до безкористност, когато постоянно я държим в съзнанието си. Такива настроения са необходими, за да се вживеем в духовния свят, за да не се изследваме постоянно, а също да разберем това, което се изследва. Тези настроения са много по-важни от виденията, които също трябва да съществуват и тъкмо, за да можем да преценяваме виденията са необходими такива настроения.

"Видения" - достатъчно е само да произнесем тази дума и всеки един знае, ако се е занимавал малко с това, какво всъщност трябва да се раз-

бира под думата видения. Обаче целият наш живот след смъртта, когато сме минали през Камалока, е всъщност един живот във видения. Когато човек е минал през вратата на смъртта, когато е оставил след себе си Камалока и е влязъл в същинския духовен свят, той живее в един свят, който е напълно такъв, като че навсякъде би бил заобиколен от видения - само че тези видения са копия на действителности. И можем много добре да кажем, че когато възприемаме физическия свят чрез цветовете, които очите извикват пред нас, чрез звуците, които ушите ни опосредствуват, то - когато сме минали през вратата на смъртта възприемаме духовния свят във формата на видения, в които сме втъкани. Но понеже искам да говоря върху тези неща по-интимно, ще трябва да кажа някои неща в една повече разказвателна форма, нещо, което човек го чува първо, изглежда чудно, но то е получено именно чрез едно духовно изследване.

Когато описахме Камалока по съдържание, животът в това "Място на желанията" протича така, както той е описан в моята книга "Теософията". Но ние можем да охарактеризираме тази област на свръхсетивния свят и по-друг начин. Когато човек е минал през вратата на смъртта, къде се чувства той тогава? На този въпрос можем да отговорим: Къде се намира всъщност човека в своето пребиваване в Камалока? Можем да назовем пространството, където човек се намира през време на Камалока, даже с думи, които могат да се схващат физически. Ако си представите пространството между Земята и Луната, в онова сферично пространство, което се получава, освободен от Земята, обаче в това пространство - там се намира човекът през време на Камалока. Когато времето на Камалока е завършило, човекът преминава от този кръг навън в действителното небесно пространство. Както казах, това звучи странно, но е така. В тази насока ние също забелязваме, чрез едно действително съвестно изследване, че тези неща са противоположни на онези на физическото поле. Ние сме свързани със Земята отвън, заобиколени сме от земната природа и отделени от небесните сфери. След смъртта Земята е отдалечена от нас и ние сме заедно с небесните сфери.

Докато сме вътре в сферата на Луната, ние сме в Камалока, т.е. ние имаме желанието да бъдем свързани със Земята и ние излизаме вън от Камалока, когато чрез живота в Камалока сме се научили да се откажем от афекти, страсти и желания. Сега трябва да си представим пребиваването в духовния свят различно от това, с което сме свикнали тук на Земята. Тук ние сме разпрострени, разширени в цялото пространство, чувстваваме се навсякъде в цялото пространство. Ето защо животът, бил той на един посветен, или на един обикновен човек след смъртта, е едно чувстване на разширение навън в пространството и след смъртта, или като

посветен, човекът става толкова голям, че тогава той е разграничен от пътя на Луната както сега е разграничен - на Земята от нашата кожа. Да нещата се представят именно така и няма никаква полза да изразяваме такива неща с думи, които настоящето време лесно ни прощава, защото чрез това ние не изразяваме правилно тези неща. В публичните сказки, трябва да се откажем от такива шокиращи неща, обаче за онези, които са се занимавали дълго време с нещата на Духовната наука е добре да назоваваме нещата с тяхното истинско име. После след живота в Камалока, ние се разширяваме, растем по-нататък навън и това зависи сега от определени качества, които сме добили още тук в земния живот. Как можем да разширим до следващата сфера? От това зависи продължителността на времето след смъртта от това какво сме развили на Земята като морално състояние, като морално понятие и чувства. Можем да кажем, че онзи човек, който е развил качествата на състрадание, на любов, качества, които обикновено наричаме добри, морално добри, се вживява в следващата сфера така, че може да се запознае със Съществата, които се намират иначе в тази сфера и може да живее съвместно с тях. Човекът, който донася в тази сфера един незадоволителен морал, живее с тези Същества като един отшелник. Тази е най-добрата характеристика: че моралния живот на Земята ни подготвя за съвместен живот в духовния свят, а на мъчителна самотност, при който имаме постоянен копнеж да познаем заобикалящия свят, заобикалящите същества, ни осъжда неморалността на нашето сърце, както на нашето мислене и поведение във физическия свят. Ние се вживяваме в тази сфера, или като самотник, или като дружелюбен дух, който носи благословение в духовния свят. Окултизмът винаги е наричал тази сфера - сфера на Меркурий. Днес в официалната астрономия тя се нарича - Венера: както е известно /на окултистите/, станала е една размяна на имената. До кръга на днешната Зорница и Вечерница се разширява човек своето същество, докато по-рано той се разширяваше до пътя очертан от Луната. Сега се установява нещо особено. До сферата на Земята ние все още се занимаваме със земните отношения, но и над тези сфери отношението със Земята не е прекъснато напълно, ние все още знаем всичко, което сме мислили и чувствували на Земята, всичко което сме вършили. Как можем сега да си спомним за нещо, ние знаем това - и виждате ли, обични приятели, отново спомнянето е мъчителна работа. Когато живеем на Земята и сме се отнасяли несправедливо с един човек, или не сме обичали един човек достатъчно, който всъщност е трябвало да обичаме - от нас зависи да отклоним последиците. Ние можем да отидем при този човек и да се обясним, или нещо подобно. Но не е вече така, когато след смъртта влезем в сферата

на Меркурий. Можем да видим в спомена всички отношения и тези отношения също се запазват, но не можем вече да ги изменим.

Да предположим, че преди нас е умрял някой, когото благодарение на отношенията съществуващи на Земята то, би трябвало всъщност да обичаме, но не сме го обичали достатъчно. След нашата смърт, ние отново го намираме - ние намираме отново след смъртта, фактически всички хора, с които сме били свързани на Земята, обаче намираме го така, както сме стояли на Земята към него и не можем да изменим това положение, колкото и силно да желаем това. Следователно, в нас живее един упрек, че не сме го обичали достатъчно, обаче тук не можем да променим вече нашият характер, така че да можем сега да го обичаме повече. Това, което сме основали на Земята, остава да съществува, обаче ние не можем да го променим. Именно този факт, че навлизаме тук в правилното, неизменно възприемане по отношение на любовта, така аз констатирах твърде силно в моите последни нови изследвания, извършени това лято и чрез такива неща нашето внимание е насочено към някои положения, които иначе пропускаме и бихме искали да събудим във вас, едно чувство също и за това. Следователно чрез познанието за духовния свят ние се запознаваме с този факт, че в сферата на Меркурий живеем с всички хора в старите отношения, които вече не можем да изменим. Виждайки назад в миналото и разкривайки това, което вече сме развили, така живеем ние след смъртта в тази сфера.

А сега трябва да кажа, че в моя живот съм се занимавал много с Омир, сега обаче едно място от неговите съчинения ми стана напълно ясно, едвам в момента, когато това, за което току що говорих, застана като нещо мощно срещу мене в моите окултни изследвания, а именно мястото, където Омир нарича царството на смъртта - страна на сенките, където никой не може да се измени. Можем да изтълкуваме това място според ума, обаче това което художникът иска да каже за духовния свят, как той говори като един пророк, ние се научаваме да познаваме това, когато сме направили съответното откритие в духовното изследване.

Така е при всеки истински художник, при всеки истински човек на изкуството. Той съвсем не е нужно да го знае в неговия всекидневен живот, съвсем не е нужно да знае това, което се влива във него като вдъхновение. И това, което човечеството е получило чрез хората на изкуството в течение на столетия, не ще избледнее чрез разпространение на Духовното движение, а ще бъде задълбочено все повече и повече. И няма ни какво съмнение, че за хората ще изгрее една светлина относно техните истински хора на изкуството, които чрез окултното изследване ще прогледнат в духовния свят, в онзи свят, от който се вдъхновявани хората на изкуството. Във всеки случай такива, които често пъти важат, като ху-

дожници за една епоха, обаче в действителност не са такива, то не ще получат едно ново осветление, едно ново озарение. Никое величие на деня не ще бъде познато, че то няма никакво вдъхновение от духовния свят.

Следващата сфера може да бъде наречена в Окултизма - сфера на Венера. Тук ние разширяваме нашето същество до планетата Меркурий, която в Окултизмът се нарича Венера: до там разширяваме ние нашето същество. В тази сфера отново нещо има голямо влияние върху човека и отново то влияе така, че онзи който то притежава това нещо - става един общителен, дружелюбен дух, а липсата на това нещо е страшно мъчително. Това е религиозното чувство, религиозното настроение. Колкото повече на Земята сме развили едно религиозно чувство, едно религиозно настроение и убеждение, толкова по-дружелюбно, по-общителни духове ставаме в тази сфера. Хора, на които липсва религиозното настроение и религиозното убеждение, се изолират и стават такива същества, които никъде не могат да излязат от определена обвивка, или черупка, която ги обгръща. Ние се запознаваме да речем с нашите приятели, въпреки, че те са отшелници, самотници, но не можем да стигнем до тях. Чувствуваме постоянно, като че трябва да пробием една обвивка, която обаче не можем да пробием. Ако нашата вътрешност, нашата душа не е религиозна, *ние замръзваме*, така да се каже, *в тази сфера на Венера*.

След това идва една сфера, колкото и странно да звучи това, когато човекът - а всеки върши това след смъртта - се вживява в тази сфера, той се чувствава разширен до нашето Слънце. Не ще мине вече дълго време, когато хората ще започнат да мислят също различно върху небесните тела, а не така както приема днешната астрономия. Ние самите сме свързани с това Слънце. Между смъртта и едно ново раждане настъпва именно едно време, когато ставаме едно слънчево същество. Но сега е необходимо човек да носи със себе си още нещо друго: за първата сфера е необходим морален живот, за сферата на Венера е необходим религиозен живот, а за сферата на Слънцето е необходимо да познаваме действително природата и същността на слънчевите Духове, а именно главният Слънчев Дух - на Христос - да сме си създали в живота на Земята една връзка с него. С тази връзка работата стои така: когато хората притежават едно старо ясновидство те намираха тази връзка така, че се вживяваха в нея чрез старата божествена милост, чрез старата божествена благодат, после това изчезна и Тайната на Голгота с подготовката чрез Стария Завет съществуваше за това, да направи Слънчевото Същество разбираемо за хората. Днес не е достатъчен старият начин, по който от Тайната на Голгота насам хората са се издигали до Христа, повече наивно. Днес Духовната наука трябва да направи Света разбираем от гледната точка на едно

Слънчево Същество. Първото време, когато това беше разбираемо правилно, беше времето на Средновековието, когато в Европа се роди легендата за Граала в неговото същинско дълбоко значение. Чрез разбирането на това, което е дадено отново чрез Духовното движение, ще бъде добито отново именно това, което е било донесено от Висшия Слънчев Дух, от Христос, който слезе на Земята и чрез Тайната на Голгота стана сега Дух на Земята. Този Импулс, който бе даден, чрез Тайната на Голгота е способен да съедини в мир, чрез Духовната наука - религиозните изповедания по цялото лице на Земята. Това стана основното изискване на Духовната наука: всяка религия да бъде третирана с еднаква стойност, да не се дава предимство на никоя религия поради някаква външна причина. Когато например нашето течение е упрекувано, че ние поставяме Тайната на Голгота в центъра на развитието на Света и се казва, че това е едно даване на предимство на Християнската религия, това е един съвсем несправедлив упрек. Нека се разберем веднъж върху това, как стои работата с един такъв упрек. Ако при нас бе дошъл един будист, - или един брахманин и би ни направил този упрек, ние бихме му казали: Нима е важно това, което стои в религиозните книги и нима означава едно ощетяване на една религия, ако не отхвърляме всичко това, което не се намира в тези книги? Не може ли всеки будист да приеме Коперниковата система на Света, Коперниковия светоглед, без да бъде, без да престане да бъде будист? Това е един прогрес на общото човечество. И така познанието, че Тайната на Голгота стои в центъра на развитието на света, е един прогрес, един напредък на цялото развитие на човечеството, независимо дали това е писано, или не в старите религиозни книги и да се изисква от нас от страна на китайската или на будистката религия да не мислим така, би било все едно от страна на тези религии, да се забрани на цяла Европа да не приема Коперниковия светоглед, понеже този светоглед не се намира в техните книги. Но именно това разбиране на Тайната на Голгота - когато човек познае, какво е станало при нея - прави от нас един дружелюбен дух в сферата на Слънцето. Всъщност е така: В момента, когато сме навлезли в сферата на Луната, настъпва нещо, което сега можем да наречем също - вътрешно духовно - ние сме заобиколени от видения. Когато след смъртта срещнем еди починал наш приятел, това е едно видение, но това е той самият, той живее в тази действителност, но това са видения, които се изграждат върху спомена на това, което сме извършили тук.

По-късно, вън от сферата на Луната, случаят е също такъв, но върху нас светят духовните Същества и висшите йерархии. Това е така, като че Слънцето изгрява и позлатява облаците. Така е в кръга на Слънцето. Но ние се запознаваме с духовните йерархии в сферата на Меркурий само

тогава когато сме изпълнили с Яхве-Христовото настроение. Тогава към нас пристъпват Висшите Духовни Същества. Отново нещо извънредно забележително е и това което казах, то се получава чрез обективно Окултно изследване. Вън от сферата на Луната, човекът е като един облак, - изтъкан от Дух и осветен от Духовните Същества, щом навлезе в сферата на Меркурий. Ето защо гърците наричат Меркурий - посланик на Боговете, защото в тази сфера Висшите Духовни Същества осветляват човека. Това са великите мощни впечатления, които получава ме, когато от кръга на окултното изследване развиваме това, което човечеството е създало, което е било дадено, като изкуство, като мит.

Така ние се вживяваме в сферата на Слънцето, проникнати от Христос. След това живеем в една област и навлизаме по-нататък, където имаме Слънцето под нас така, както по-рано сме имали Земята под нас. Ние започваме да гледаме назад към Слънцето и тук започва нещо твърде особено. В този момент ни се показва, че започваме да познаваме и един друг дух в неговата особеност, а именно духа на Луцифер. Що е Луцифер, това разбираме ние, ако не сме разбрали това по-рано чрез Окултната наука, чрез посвещението, или чрез живота след смъртта. Едвам когато сме стигнали отвъд сферата на Слънцето, ние се научаваме да го познаваме такъв, какъвто е бил преди да е станал Луцифер, когато е бил още един брат на Христос. Защото фактът, че той е станал нещо различно, това е настъпило едвам през времето, когато Луцифер е изостанал назад в своето развитие и се откъснал от напредъка на Космоса. И онова, което той може да върши като зло, се простира само до сферата на Слънцето. Над тази сфера има една друга сфера, където Луцифер може да развие своята дейност така, както е вършил своята дейност преди своето изоставяне назад, преди негово то падане. Тук той не развива нищо, което маже да бъде вредно за нас и когато сме се съединили по един правилен начин с Тайната на Голгота, ние преминаваме по-нататък ръководени от Христос, като Луцифер ни приема и вървим по един правилен начин в следващите сфери на Вселената. Името Луцифер е добре избрано, както въобще древните хора добре са избирали имената - мъдро. Когато имаме вече Слънцето под нас, тогава и слънчевата светилна е също под нас. Тогава имаме нужда от един нов носител на Светлината /Луцифер - носител на светлината/. Тогава ние стигаме в сферата на Марс. Докато сме били под Слънцето, ние гледахме навън в Слънцето - сега Слънцето е под нас и ние гледаме навън в далечното и обширно мирово пространство. И ние чувствуваме това обширно мирово пространство чрез това, което винаги е било назовавано и така малко разбрано, ние го чувствуваме в истинския смисъл, чрез музиката на сферите, чрез един вид духовна музика. Тогава виденията в които сме потопени, имат

все по-малко и по-малко значение и все по-голямо и по-голямо значение добива това, което чуваме и долавяме духовно.

Тогава небесните тела ни се явяват не така, че да ги измерваме като земните астрономи, да установяваме дали едното се движи по-бързо, или по-бавно, *а бързото, или бавното съгласуване, дава звучението на хармонията на световите*. И онова, което човекът изживява, при това вътрешно, е това че той чувства все повече и повече, че единственото нещо което му остава в тази област е това, което е приел на Земята като нещо духовно. Чрез това той развива своето запознанство със Съществуващата на тези сфера, става един общителен дух, един дружелюбен дух. Хората, които днес се затварят за духовното, не проникват в духовния свят, въпреки че на Земята са имали един морален и религиозен живот. Тук не може да се направи нищо. Естествено, напълно и възможно такива хора да стигнат до това в тяхното следващо възплъщение. Всички материалистично настроени хора, всички хора с материалистични убеждения, стават самотници, когато минат през сферата на Слънцето и стигнат до Марс, до сферата на Марс: Положението е именно такава. Колкото и странно да изглежда това на някого, все пак тази е действителността: целият съюз на монистите не ще може да съществува по-нататък, когато неговите привърженици достигнат след смъртта в сферата на Слънцето, защото тези привърженици не могат да се съберат, защото всеки се превръща в един абсолютен самотник, който не може да общува с другите. Човекът, който на Земята се е сдобил с едно духовно разбиране, не ще има в сферата на Марс една друга опитност. И тъй като днес ние говорим между хора запознати с Антропософията, трябва да бъде изказано също и това. Именно някой който е запознат с антропософския светоглед, какъвто ние развиваме като Духовна наука тук на запад можем да запитаме: Какво е станало с един такъв дух като Буда, след неговото последно възплъщение на Земята? Аз вече съм обръщал внимание върху това: Като Гоутама Буда, той е из минал своето последно превъплъщение на Земята около 600 години преди Христа, преди идването на Христос. Ако сте следили добре моите сказки, вие ще знаете, че той е действувал още веднъж - като достигнал чин Буда, той нямаше нужда да се връща отново на Земята, да се възплъщава, а е действувал само духовно при раждането на момчето Исус, за което говори Евангелието на Лука. Той е действувал духовно на Земята от по-висши сфери, но къде се намира той самият? В изнесените сказки аз обърнах внимание върху едно още по-високо действие на Буда на Земята. През 8-то столетие на нашата ера в Европа е съществувал един център на посвещение при Черно море, там Буда е живял духовно в един ученик, който по-късно се е преподобил като Франциск Асизки. Следователно в едно свое минало възплъ-

щение в 8-то столетие Франциск Асизки е бил ученик на Буда и е приел в себе си всички качества, за да действа по този странен начин, както е действувал Франциск Асизки. В много неща неговите последователи не могат да бъдат различени от последователите на Буда, освен чрез това, че едните са християни, а другите последователи на Буда. Това беше последствието от факта, че в неговия предхождащ земен живот, той беше един ученик на Буда, на духовния Буда. Но къде се намира сега самият Буда, този Буда, който е живял на Земята като Гоутама? Той е станал на планетата Марс същото нещо, което Христос стана на Земята, той е минал на Марс през един вид Тайна на Голгота и е извършил своеобразното спасение на хората на Марс. Той живее там между тях. И за него самият земният живот беше правилната подготовка, за да спаси жителите на Марс, обаче извършеното от него спасение не беше като това произведено от Тайната на Голгота, а беше нещо друго.

Обаче духовно човекът живее в сферата на Марс в посоченото време след смъртта, а след това той живее отново по-нататък, преминавайки в сферата на Юпитер. В сферата на Юпитер връзката със Земята, която преди това все още съществуваше малко така да се каже, изгубва всякакво значение за човека: от Слънцето все още действа нещо върху него, а напротив Космосът действа мощно върху него. Всичко действа отвън навътре и човекът приема космическото естество. Целият Космос действа именно чрез хармонията на сферата, която прима все по-други форми, колкото по-нататък проследяваме живота между смъртта и едно ново раждане. Трудно е да бъде охарактеризиран този живот, тези неща със земни думи, можем да кажем като сравнение: Музиката на сферите се променя при преминаването от Марс към Юпитер така, бихме могли да кажем само, като оркестралното в песенната музика. Тя се превръща все повече в тон, в това което прониква същевременно това, като нещо пълно със значение, като нещо изразяващо неговата същност. Музиката на сферите получава съдържание, когато проникваме в сферата на Юпитер и след това в сферата на Сатурн, тя се превръща в цялостно съдържание, в израз на Мировото слово, чрез което са станали всички неща. В началото бе словото... Това слово е прозвучаването във Вселената на космическата закономерност и мъдрост. След това, ако човекът е подготвен, като духовен човек, той преминава по-нататък, нещо което недуховният не може да стори. Духовният човек преминава в по-далечните сфери, в които се е намирал преди това. И ако бихме искали да охарактеризираме това по-късно състояние, трябва да кажем: От там, където човекът е излязъл вън от сферата на Сатурн, започва един духовен сън, както състезанието пред това е било една духовна будност. От сега нататък съзнанието се понижава, затъмнява се, настъпва едно замайване

и това замайване позволява именно на човека да премине през други изживявания, различни от тези през които е минал по-рано. Също както тук на Земята през време на съня премахваме умората и приемаме нови сили, така тогава чрез понижението на съзнанието настъпва едно вливане на духовни сили от Космоса, когато сме станали една далече разширена пространствено сфера. Първо ние сме предчувствували музиката на сферите, след това сме я слушали като миров оркестър, а след това като песен, след това сме я слушали като мирово Слово, след това заспиваме и тя ни прониква като мирово Слово. След това отново изминаваме описаните Сфери при понижено съзнание: нашето съзнание се затъпява все повече и повече, ние се сливаме бавно, или бързо, според нашата Карма и през време на това сливане отново обрат но от сфера към сфера. Когато идваме обратно от Космоса ние сме възприемчиви за сферата на Луната, ние минаваме така да се каже, незасегнати и безпрепятствено през нея, след това се свиваме и свиваме, за да можем да се съединим с малкия човешки зародиш, който след това минава през едно развитие преди раждането. И във всяка физиология и ембриология не ще се съдържа нищо вярно, ако това не се получи от едно окултно изследване, ако не се получи от тези факти: *защото човешкия зародиш е едно копие на великия космос*. Той носи в себе си и целия Космос. Това, което става материално между зачатие и раждането и се образува като човек, но също и това, през което човек е минал в мировия сън, той го носи в себе си като една сила в състоянието на зародиша.

Тук ние засягаме една чудесна тайна, която всъщност в нашето време се загатва и представяли хора на изкуството, но тя ще бъде разбрана още по-добре - да речем въпросът на Тристан - като онова което живее в този въпрос, настроението на Тристан, когато някога в любовта на Тристан към Изоиза ще почувствуваме вливането на цялото космическо естество, с което се запознаваме в неговата истинска форма, именно чрез цялостното проследяване на цялото развитие на човека от смъртта до едно ново раждане. Това, което е почерпено от Космоса, което е било донесено от Сатурн действа върху любящите се, които се събират. Някои неща изпъкват като космическо събитие, ако те не биват анализирани чрез ума, а трябва да бъде по чувствувано това, което в действителност съединява, свързва човека с целия Космос. Ето защо без съмнение Духовната наука ще доведе нещата до там, щото човечеството да развие една нова религиозност, която е една истинска религиозност, като онова, което често пъти се представя като най-малкото нещо, се явява като родено от Космоса. Това, което живее в човешките гърди, ние се научаваме да го свързваме в една пра вилна в една мъдра форма с неговия произход, когато го разглеждаме във връзка с Космоса. Така това, което изхож-

да от Духовната наука, може да разлее върху цялото човечество, върху целия живот, който ще дойде в бъдеще едно действително ново настроение. Хората на изкуството са подготвили това настроение, обаче действителното разбиране трябва да бъде многократно създадено чрез духовното настроение.

Това са някои указания, които исках да ви дам, именно въз основа на задълбочените интимни изследвания върху живота на човека между смъртта и едно ново раждане. Всъщност няма нищо в Духовната наука, което да не ни засяга същевременно в нашето най-дълбоко усещане, в нашето най-дълбоко чувство: нито да остава като абстрактна представа, когато го схващаме и разбираме правилно.

Цветето ни радва повече, когато го гледаме, отколкото когато ботаникът го разнищава. Далечният звезден свят може да развие в нас едно чувство на предчувствието, обаче това, което живее в нас и в този звезден свят и се проявява в него, изгрява за нас само тогава, когато можем да се издигнем с душата си в космическите сфери. Растението изгубва нещо когато то е разнищено от ботаника: звездният свят не изгубва нищо, когато се издигаме над него в мировото пространство и когато познаем, как Духът е свързан с него.

Кант е изказал знаменитите думи, обаче той ги е изказал само така, като е схванал етиката едностранно: "Две неща ме развълнуват по особен начин, звездното небе над мене и моралният свят вътре в мене". И двете всъщност са едно и също нещо, ние само ги приемаме от небесните светове вътре в нас. Когато имаме в нас нещо морално, когато сме родени с него, причината е тази, че при заспиването, при обратното развитие /завръщането от Космоса/, сферата на Меркурий е могла да даде много, а също и сферата на Венера, когато в земния живот сме били изпълнени с религиозно чувство. Както те в земния живот се събуждаме сутрин възстановени, с ново събудени сили, така също ние се раждаме с това, което Космосът е можал да ни даде като укрепваща сила: ние трябва да приемем този дар съобразно нашата Карма. Доколкото нашата Карма позволява това, така ние се раждаме с нови сили, като заложба в нас.

Така животът между смъртта и едно ново раждане се разпада на две части. Първо, този живот е неизменяем. След това ние се вживяваме на гори, при нас идват духовните Същества, ние навлизаме в състоянието на космически сън и животът става неизменяем - тогава в нас идват силите с които се раждаме. Когато обгърнем по този начин с поглед развитието на човека, ние виждаме същевременно, че развивайки се след смъртта, човекът живее отначало в един свят от видения. Що е човекът като духовно-душевно същество, това ние се научаваме да познаваме покъсно. Тогава идват Съществата отвън, Съществата, които ни озаряват,

както утринна слънчева светлина осветлява нещата на външния свят. Така се вживяваме ние нагоре, така духовния свят прониква към нас. Това вживяване в духовния свят от вън изпъква след това първо, кога то е узряло така да се каже напълно онова, което сме срещу Съществата на духовния свят, които идват като лъчи от всички страни към нас.

Пренесете се сега в духовния свят, като че бихте могли да гледате всичко това. Тук човекът се издига нагоре, един вид облак от видения, тук той е такъв, какъвто е всъщност. Тогава при него идват духовните Същества и го осветляват отвън. Вие не виждате розата в тъмнината, но когато запалим светлината, тя пада върху розата и я показва такава каквата е. Така е когато човекът се издига в духовния свят: към него идва светлината на Духовните Същества. Обаче съществува един момент, когато човекът е даже съвсем ясно ви дим и когато е осветен от светлината на йерархиите, така че той отразява обратно целия външен свят и тогава целият Космос се явява като отразен обратно на човека. Можете следователно да си представите: Първо вие живеете по-нататък като един облак, който не е достатъчно осветлен, след това отразявате обрат на светлината на Космоса и след това се разкривате /разтваряте/. Съществува един такъв момент, когато човекът отразява космическата светлина. До там може да се издигне той. Данте казва в своята "Божествена комедия", че в определена част на духовния свят ние виждаме Бога като човек. Тази част на "Божествената комедия" трябва да се разбира като нещо поетическо красиво, както правят това естетиците, но тя не може да бъде разбрана в нейното вътрешно съдържание. Това е отново един такъв случай, където виждаме духовния свят отразен в творенията на художника: така е също при творбите на великите музиканти от последно време: Бетховен, Вагнер, Брукнер. Тук нещата изглеждат някому така, както ми се случи на мене преди няколко дена, когато аз се бранех против едно познание, защото то беше твърде фрапиращо. Във Флоренция съществува капелата на Медичите, където Микеланджело е създал двата паметника на Медичите и четири аналогични фигури, "Ден, Нощ, Утринен и Вечерен здрач". Хората говорят лесно за някаква студена алегория, обаче когато гледаме четирите фигури, те се явяват съвършено различно от някаква студена алегория. Там има една фигура "Нощта". Работата не стои особено добре с изследването в тази област и в всичко което съм чел от това изследване, навсякъде се казва, че от двата паметника на Медичите /четирите алегорични фигури/, този на Лоренцо и на Джулиано, Лоренцо е онзи, който се счита за мислещият. Обаче от окултна гледна точка на мене ми се показва, че положението е точно обратно, защото онзи, когото историците считат за Лоренцо, е всъщност Джулиано и обратно. Това може да се докаже също исторически от характера на двете личности.

Паметниците стоят върху постаменти и вероятно е в течение на времето да е станало една смяна. Аз не искам да кажа това, а искам само да забележа, че във външното изследва не нещата малко куцат.

На една от фигурите, на тази която е наречена "Нощ", могат да се направят именно истински художествени проучвания, може да се проучи, какви жестове, какво е положението на почиващото тяло: главата опряна на ръката, подмишницата върху бедрото, както това е изобразено когато изследваме това художествено, можем да резюмираме цялото като кажем: Когато етерното тяло е особено дейно в човека и когато трябва да бъде изобразено това, то би трябвало да бъде изобразено по този начин - така се изразява това в живота, във вътрешността когато човекът почива. Когато човекът почива, когато спи, етерното тяло развива най-голяма дейност. Микеланжело е създал подходящото положение във фигурата на "Нощта". Така както фигурата лежи, това е действителният израз на дейното етерно тяло, за дейното жизнено тяло. Когато преминем към фигурата на "Деня", която се намира от другата страна, това е подходящият израз на човешкият Аз. Фигурата на "Утринният здрач" - представлява израза на астралното тяло, а тази на "Вечерният здрач", представлява израза на физическото тяло. Това не са никакви алегии, а истини добити от живота, *овековечени тук с една нечувано художествено важна дълбочина*. Аз се бих противопоставил на това познание, обаче колкото по-точно проучвах тези фигури на Микеланджело, толкова по-ясни ставаха те. Аз вече не се учудвам сега на една легенда, която някога се бе родила във Флоренция. В тази легенда се казва, че Микеланджело имал власт над "Нощта", когато се е намирал сам с нея в капелата, тя е ставала и се е движела наоколо. Щом тя е израз на етерното тяло, няма нищо чудно в това. С това исках да кажа, колко ясно и нагледно става всичко, когато се научаваме все повече и повече да разглеждаме всичко от гледна точка на Окултизма. Обаче за развитието на духовния живот, - на културата се допринася най-много, когато човек застава срещу човека, така че да предполага и да предчувствува окултното скритото.

Тогаваше се добие истинското отношение на човека към човека и любовта ще влезе в човешката душа във формата, която е действително истинска човешка, когато човекът застане срещу човека така, че човека да бъде една свещена загадка за човека. Но това поведение се развива първо това, което е истинското отношение на човешката любов.

Така Духовната наука ще бъде онова, което няма нужда постоянно да подчертава външно развитието и проявата на общата човешка любов, а тя ще бъде онова, което ще приеме човешката любов чрез правилното и действително истинско познание в духовния живот на човека.

ПЕТА ЛЕКЦИЯ

Мюнхен, 26 ноември 1912 г.

Животът между смъртта и едно ново раждане.

Светът на окултните факти - ние често сме подчертавали това, не е нещо, което може да бъде изследвано и описано някак си просто, както много често се мисли. И онзи, който иска да подходи съвестно в тази област, ще се почувствува поставен винаги отново и отново в необходимостта да изследва отново важни глави на духовното проучване. И така в последните месеци аз имах задачата, между някои други неща, да изследвам отново една глава, върху която често сме говорили вече тук. При такива нови изследвания, се получава тук тогава нови гледни точки. Главата за която става дума и която днес искаме да опишем, макар и в очерк, третира върху живота и едно ново раждане. Когато се казва, че при това се получават нови гледни точки, това не трябва да се разбира така, като че поради това, казаното по-рано трябва да бъде изменено. Именно при тази глава случаят не е такъв. Обаче при разглеждането на свръхсетивните факти положението е такова, че ние се приближаваме до тях всъщност в действителност само тогава, когато ги обгръщаме с поглед от най-различни гледни точки. И така може би някои неща, които бяха разгледани в моята книга "Теософия" и "Тайната наука" - повече от гледна точка на непосредственото човешко изживяване, днес ще трябва да ги опишем от една всемирна гледна точка. Нещата са същите, обаче не трябва да се вярва, че не трябва да се въртим някак си около тях и че вече ги познаваме, когато сме ги получили вече охарактеризирани от една гледна точка. Именно окултните факти са такива, че трябва да ги разглеждаме и обхождаме от най-различни гледни точки. В обсъждането на тези неща, които са съобщени от Духовната наука, се прави най-често грешките, че хората съдят върху тях именно по някои изказвания, които са били направени върху някои неща и нямат търпението да оставят да действуват върху тях всичко което може да бъде казано от най-различните гледни точки. Тогава се явява също за обикновения човешки ум разбирането, за което говорихме вчера в публичната сказка, върху "Истини на духовното изследване". Днес не искаме толкова много: да започнем от там, където живота след смъртта започва в онази област на свръхсетивния свят, която обикновено наричаме Камалока, а главно там, където животът в Камалока е вече завършил и започва животът в същинския духовен живот, главното след Камалока до настъпването отново на едни нов земен живот и където се образуват силите за едно ново земно въплъщение.

Вие знаете, че ясновидското разглеждане на духовния свят поставя в известно отношение някого в същото положение, в което човекът се на-

мира между смъртта и едно ново раждане, така че в посвещението човек изживява именно това, което иначе той изживява също между смъртта и едно ново раждане, макар и малко по-различен начин. И с това е дадена главно възможността да можем да говорим върху тези неща и да съобщим нещо за тях. Тук бих искал да говоря първо, върху две важни неща на ясновидското проучване, които могат да водят също до разбиране на живота след смъртта. Първо ние често пъти сме обръщали вниманието върху това, колко различен е целият живот в свръхсетивния свят в сравнение с живота тук във физическия, в сетивния свят. Когато се издигнем в свръхсетивния свят, тогава например, целият процес на познанието става съвършено различен от този във физическия свят. Тук във физическия свят ние ходим във този свят и нещата се изчерпват пред нашите сетива, правят впечатление с техните цветове и светлини върху нашите очи, чрез звуците върху нашите уши и други впечатления върху нашите сетивни органи. Ние възприемаме неща, минаваме през света и трябва да минаваме през света, ако искаме да възприемаме нещата. Тук за възприемането на дадено нещо, което се намира на едно отдалечено място, не ни помага нищо, ако не отидем на това място: накратко казано, ние трябва да ходим из света на сетивата, трябва да се придвижваме, ако искаме да възприемаме нещата. Точно противоположното важи за възприятията на свръхсетивния свят. Колкото по-спокойно ставате в нашата душа, колкото повече изключваме всяка външна подвижност, колкото по-малко търсим дадено нещо, колкото по-малко можем да се стремим към това, посоченото нещо да дойде при нас, колкото повече можем да чакаме, толкова по-сигурно настъпва възприятието на това нещо, толкова по-вярно е тогава чувството на изживяването, което можем да имаме от това дадено нещо. В свръхсетивния свят ние трябва да направим така, че нещата да дойдат при нас, да ги оставим да дойдат при нас. Това е същественото. Вътрешно спокойствие, него трябва да добием - тогава нещата идват при нас.

И второто нещо, което бих искал да засегна е това, че когато влезем в свръхсетивния свят, ние трябва особено много да имаме предвид, че целият начин, по който този свръхсетивен свят застава пред нас, зависи от това, което донасяме със себе си от сетивния свят, от нашият обикновен човешко-сетивен свят в този свръх сетивен свят. За нас може да бъде понякога твърде мъчително в свръхсетивния свят, когато знаем: Ние сме обичали един човек по-малко, отколкото би трябвало всъщност да го обичаме, отколкото той е заслужавал да бъде обичан от нас. Онзи, който носи в душата си нещо подобно и влиза с него в духовният свят, този негов пропуск стои пред очите му с много по-голяма интензивност, отколкото би могло да стои пред нас, когато е във физическия свят. Но сега

към това се прибавя нещо, което често пъти може да причини на яснови-деца най-големи душевни страдания. Всички сили, които можем да изв-лечем от свръхсетивния свят, всичко което можем да добием в свръхсе-тивния свят, не може да ни помогне нищо, за да подобрим някое душев-но отношение, което не познаваме за правилно във физическия свят, да го изменим чрез силите, силите, които черпим от свръхсетивния свят. В сравнение с всичко, което може да ни причини мъка в сетивния свят, то-ва създава едно много по-мъчително състояние в свръхсетивния свят: то създава определено чувство на безсилие по отношение на необходимото изживяване на Кармата, която човек трябва да понесе в сетивно-физи-ческия свят. Тези две неща, с които ученикът на окултната наука се сре-ща много скоро, когато той има един известен напредък, се явяват вед-нага в живота между смъртта и едно ново раждане. Да вземем случая, че между смъртта и едно ново раждане, скоро след нашата смърт се срещаме с човешки същества, които, може би са умрели преди нас тук на фи-зическия свят. Ние се срещаме с тях: можем да почувствуваме цялото отношение, което сме имали тук във физическия свят към тях. Ние сме така да се каже с някого, който е умрял преди нас, или сега, или след нас и чувствуваме: точно така си стоял в живота ти в живота към този човек, такава е било твоето отношение към него. Обаче, докато във физическия свят, когато например разберем, че сме се отнесли несправедливо с един човек, чрез нашите чувства, или дела, сме в състояние да направим не-що, за да изправим нещата, ние не сме в състояние да сторим това не-посредствено в живота след смъртта. Виждаме ясно: Така стои работата с нашето отношение, но виждаме, че е не възможно в свръхсетивния свят да направим нещо, когато разбираме много добре нашата грешка, невъзможно е да изменим нещо от нашето отношение - то трябва да ос-тане такава каквото е. Това е подтискащото състояние предизвикано от някой упрек, че на човек му е ясно как отношението не би трябвало да бъде такава, но че то трябва да бъде оставено такава, имайки постоянно чувството, че това отношение би трябвало да бъде друго. И това трябва да се пренесе върху целият живот след смъртта. Тези неща за които знаем, че не са извършени от нас правилно в живота на Земята, ние ги виждаме толкова по-дълбоко след смъртта, но трябва да ги оставим та-кива, каквито са, трябва да ги живеем по-нататък такива каквито са. Ние насочваме поглед назад върху това, което сме извършили, обаче трябва да изживеем по-нататък нещата такива каквито са. Ние трябва да изжи-веем напълно последствията на това, което сме извършили и имаме яс-ното изживяване, че не можем да изменим нищо от него. Така върви не само с отношенията с другите хора, така върви с целия наш душевен жи-вот след смъртта. Защото този душевен живот зависи от някои неща.

Първо бихме искали да ви представим малко този живот след смъртта, - описвайки го като чрез имагинация /чрез образи/, чрез астрални образи. Когато вземе израза - видения, или имагинации така, както това бе обяснено например вчера, тогава не може да възникне никакво недоразумение върху това, което трябва да бъде казано сега. Докато те на Земята човекът възприема нещата в сетивния свят, чрез своите органи, след смъртта той живее в един свят от видения, само че тези видения представляват копия на действителността. Както тук във физическия свят, не възприемаме непосредствено вътрешната същност на розата, а възприемаме тази роза външно, така ние не възприемаме един умрял приятел, - или брат, или нещо подобно непосредствено, а това което имаме след смъртта, е имагинативния образ, образът на видението. Ние се намираме в областта на нашето видение, но знаем напълно ясно: ние сме заедно с другия, това е едно действително отношение, даже много по-действително, отколкото то може да бъде тук на Земята между човек и човек. Също и след преминаването на Камалока е така, че заобикалящите ни, преживявани от нас видения са такива, че те най-често всъщност насочват нашето внимание тук на Земята в посочения смисъл. Ние знаем, че тук в духовния свят, се намира вън от нас един наш починал приятел, - имаме възприятие за него чрез нашите видения. Това чувство, че сме заедно с него, ние го имаме напълно: знаем че си принадлежим заедно с него. Обаче това, което възприемаме главно, то е нещо, което е станало с него тук на Земята: това се облича първоначално в дрехата на едно видение. Едно последствие на нашето земно отношение е първо главното в изживяването. Как въобще след времето на Камалока, ние живеем все още в последствията на нашето земно съществуване. И този облак от видения, който ни обгръща, е напълно зависим от това, как сме прекарвали нашия земен живот. Едвам постепенно, когато е изминало известно време между смъртта и едно ново раждане, за имагинативното виждане нещата се представят така, че човекът, който е обгърнат в неговите видения, започва след това да изглежда за имагинацията така като един облак, който отначало е тъмен - това би било човекът в първо време след минаването си през Камалока - след това този облак започва да бъде осветляван от страна, както например тук на Земята виждаме сутрин един облак жарко огрян от Слънцето. Когато с това идва една инспирация и трябва да обясни тази имагинация, установява се: Ние живеем първо в света, в облака на нашите собствени изживявания на Земята - обгърнати сме в този облак и сме в състояние да добием само едно отношение към хората, които са умрели, или които имат възможността да се издигнат с техните души от Земята в духовния свят. Обаче това, което се изразява тук за имагинативния свят, че облакът на нашето съществуване е осветен от

едната страна като от слаба светлина, която се разпростира наоколо, това свидетелствува, че ние започваме да се вживяваме и идването на йерархиите към нашето собствено същество. Съществата на висшите йерархии идват при нас, но ние се вживяваме постепенно в света на висшата духовност.

Преди това ние сме имали връзки само със света, който сме донесли с нас във физическия свят, след това животът на висшите йерархии започва да свети върху нас и да прониква в нас. Ние получаваме един съвместен живот със живота на висшите йерархии. Обаче, за да разберем как се вживяваме, за това е необходимо фактически да се осветлим върху възприеманите чрез имагинативното познание отношения на величините на нашето същество, като излизаме като се вмъкваме с нашето душевно същество от нашето физическо тяло. Това ние действително правим, когато минаваме през вратата на смъртта. Тогава нашето същество фактически се разширява - то става все по-голямо и все по-голямо. Човек трудно може да си представи това, обаче положението е именно такова. Само на Земята ние сме изкушени да вярваме, че сме толкова големи, колкото позволява това кожата на нашето физическо тяло. След смъртта с нас става едно израства не навън в безкрайните пространства, едно все по-голямо и все по-голямо увеличение. И когато сме стигнали в края времето на пребиваването в Камалока, ние сме фактически толкова големи, че стигаме до границите на пътя, който Луната описва около Земята. Днес аз не мога да разгледам по-подробно разположението и отношенията на планетите, обаче вие ще намерите обяснението на това, което не съвпада с официалната астрономия, когато сравните нещата с казаното в държаните в Дюселдорф цикъл от сказки върху "Духовните йерархии и тяхното отражение във физическия свят". След това ние растем по-нататък в мировото пространство, нарастваме по големина в цялата наша планетарна система. Израстваме първо в това, което окултистът нарича сферата на Меркурий, оставаме в границата, която вие сами си очертавате /когато правилно разбирате нещата/ след времето прекарано в Камалока - ставаме жители на Меркурий. Тогава се чувстваме също напълно така, че обитаваме мировото пространство. Както през време на наше то физическо съществуване се чувстваме като жители на Земята, така се чувстваме тогава като жители на Меркурий. Аз мога да опиша в подробности как изглежда това, обаче съзнанието за него съществува напълно. Сега ние сме ограничени в едно толкова малко пространство както на Земята, а цялото наше битие обхваща фактически тази далечна окръжност, която е очертана от пътя, който планетата Меркурий описва привидно около Земята. Това време което преживяваме, как ние го преживяваме зависи също от това, как сме се подготвили тук на Земята,

какви сили сме приели тук, за да се врастнем по един правилен, или неправилен начин в сферата на Меркурий.

При окултното изследване, можем да сравним двама човеци, или няколко човека, но да речем първо двама човека, за да стигнем до едно познание на този факт. И тук сравняваме душата на един човек, който е минал през вратата на смъртта с едно морално състояние на душата, също самата душа идвайки от земния живот с едно морално разположение, с душата на едни човек с едно неморално настроение, състояние. Тогава установяваме една огромна разлика, когато става дума за отношение на един човек към друг, когато той се намира след смъртта. Тогава положението е такова, че при човека с морално състояние на душата също са налице образите, в които е обгърната душата, но този човек намира навсякъде възможността да бъде до известна степен заедно с тези други хора. Това е последствието от моралното състояние, от моралното настроение на една душа. Обаче при човека, който е влязъл в духовния свят с едно неморално настроение настъпва това, че този човек се превръща в нещо, което можем да наречем един отшелник, един вид самотник в духовния свят. Той знае например, че един негов близък човек се намира също в духовния свят, че е пред него, че е заедно с него, но не може да намери никаква възможност да излезе от затвора на своя имагинативен облак и да се приближи до него, да влезе в контакт с него. Моралността прави от нас едно дружелюбно, едно общително същество в духовния свят, едно същество, което може да влезе във връзка с други същества: неморалността ни превръща в един отшелник, в един самотник, в едно изолирано същество в духовния свят, поставя ни в самотност. И това е една важна причинна връзка между нещата, които стават тук на Земята с нашата душа и това, което става между смъртта и едно ново раждане. И така е в по-нататъшното протичане на живота след смъртта. В едно следващо време след като сме минали през сферата на Меркурий в смисъла на Окултизма, ние живеем в така наречената сфера на Венера, чувствуваме се като жители на Венера. Тук между Меркурий и Венера, нашият облак започва да бъде постепенно осветляван отвън, тук при човека могат да дойдат Съществата на висшите йерархии. Обаче сега отново зависи от това, дали сме се подготвили на Земята по правилен начин, за да можем да бъдем приети в редицата на йерархиите, да можем да имаме нещо общо с тях, или дали действително знаем, че те са при нас, - но минаваме покрай тях като истински самотници, движим се като отшелници в духовния свят. В тази сфера на Венера зависи отново от нещо друго, дали ние сме общителни, дружелюбни духове, или скитащи като самотници в този свят. Докато в предишната сфера, беше възможно да бъдем едно общително същество само когато сме се подготвили

чрез един морален живот на Земята, то по силата, която в сферата на Венера ни води до общителност, т.е. до определен социален живот с религиозното състояние и настроение. И ние можем да се осъдим да бъдем самотници в сферата на Венера най-много чрез това, че през време на нашия земен живот не сме имали някакво религиозно настроение, някакво чувство на нашата съпринадлежност с Безкрайността, с Божественото. Да, това е именно така, че за окултното наблюдение положението се представя така, че например чрез едно атеистично настроение, чрез едно отричане на всяко отношение между своята ограниченост и Безграничността, човекът се затваря в затвора на своята собствена сфера. И представлява една истина, когато се казва, че така наречения съюз на Монистите, в който хората се съединяват, довежда действително положението да там, че хората които са съединени в него, имайки антирелигиозно настроение, се подготвят добре да не могат в духовния свят да образуват съюз на Монистите, а всеки един да стои действително затворен във своя затвор.

Това не е нещо, което трябва да обоснове едно съждение, а което се засъдържа именно на окултното наблюдение като нещо, което трябва да настъпи като последствие на земните религиозни, или нерелигиозни настроения. Ние знаем, че на Земята са били основани най-различни религии, а именно главно в течение на развитието на човечеството от един общ извор. Те са били основани така, че от този общ извор, основателите на религиите са взели под внимание темпераментите на народите, климата и други неща, към които трябваше да бъдат приспособени религиите. Така душите не идваха в тази сфера на Венера с едно общо религиозно настроение, а идваха в него с тяхното особено религиозно настроение. Когато човек има също едно чувство за духовното, за Вечното, за Божественото, но е получил това чувство с определено оцветяване на това, или онова религиозно вероизповедание, това има отново като резултат, - че той става само едно общително, дружелюбно същество за тези, които имат същите чувства, които са живели тук на Земята в същото религиозно вероизповедание. Ето защо именно в сферата на Венера можем да намерим хората разделени, именно според техните особени религиозни вероизповедания. Както знаем на нашата Земя, хората са били разделени по раси, повече по външни признаци - така е било до сега. Тъй като принадлежността към даде на раса, към дадено племе има връзка с религиозното изповедание, то общо взето тази конфигурация отговаря на конфигурацията на групи в сферата на Венера - обаче не съвсем точно - тя отговаря на това, как хората са разделени на Земята, защото именно там хората се делят според тяхното разбиране на определено религиозно вероизповедание. В сферата на Меркурий, човекът все още проявява глав

но разбиране за другите хора, които са били свързани с него тук на Земята, към които е имал известно отношение. Ако е имал едно морално настроение на душата, той се намира сега в сферата на Меркурий по същество в общение с душите на другите хора, с които тук на Земята е свързал някакво отношение. През време на пребиваването в сферата на Венера, човекът е приет повече в голямата религиозна общност, в която се е чувствувал приет според настроението на неговата душа в земното съществуване.

Следващата сфера, в която човекът трябва да навлезе след смъртта е сферата на Слънцето. И действително между смъртта и едно ново раждане ние стигаме до там да се чувствуваме определено време като жители на Слънцето, т.е. да знаем: Ние сме свързани със Слънцето. В това време ние се запознаваме напълно със същността на Слънцето, която е нещо съвършено различно от това, която съвременната астрономия, физическата астрономия описва днес. И отново се касае за това, ние да можем да се движим в сферата на Слънцето по правилен начин. Сега в сферата на Слънцето пред нас застава именно стихийна сила, че трябва да престанат всички отделности, всички сепаративности между човешките души. Докато в сферата на Меркурий ние сме повече, или по-малко затворени в сферата на кръга, към който сме имали отношение на Земята, докато в сферата на Венера се чувствуваме у дома си чрез един религиозен живот в кръговете, които са се чувствували религиозно еднакво с нас на Земята и още можем да се чувствуваме задоволени само в тези общности, на Слънцето душата чувства дълбока самотност, когато се чувствува осъдена да няма никакво разбиране за всички души, които от Земята са пренесени в тази сфера на Слънцето между смъртта и едно ново раждане, като например Фелико Балде /лице от мистериите драми на Рудолф Щайнер/. Но за древните времена на развитието на човечеството е било така, че през време на пребиваването в сферата на Венера, душите се намираха така да се каже, в отделни религиозни провинции, намираха там тяхното разбиране, но тъй като всички религии произхождат от един общ извор, когато човекът навлизаше в сферата на Слънцето той притежаваше от старото общо наследство толкова много, че имаше възможност да общува с всички други души в тази сфера, да бъде заедно с тях, да ги разбира да може да бъде дружелюбен с тях.

Душите на по-старото развитие на човечеството, не можеха да направят чрез самите себе си много нещо за това, че без човешко съдействие в хората съществуваше една обща човешка ядка, душите намираха възможност да общуват едни с други независимо от техните религиозни вероизповедания. В старата брахманска религия, във вероизповеданията на китайците, в другите религии по лицето на Земята се намираше толкова

много от общата религиозна ядка, която беше дадено от общият първичен извор на религията, че в сферата на Слънцето душите се чувстваха в тяхната първична родина, в първичната родина на всички религии, където се намира изворот на целият религиозен живот. В средния период на развитието на Земята това се е изменило. Връзката с първичния извор на религиите беше изгубена и тя може да бъде отново намерена чрез едно окултно познание, така че и за тази сфера на Слънцето човекът трябва да се подготви в нашия цикъл на развитието още тук на Земята и не може да стигне от само себе си до една обща човешка общителност. В това ние отново имаме нещо, в което се крие великото значение на Тайната на Голгота, на Християнството, а именно, че за новото човечество, за настоящия цикъл на развитието на човечеството тази Тайна на Голгота дава възможността, хората да се подготвят на земята така, че след смъртта да стигнат в сферата на Слънцето до един общ дружелюбен живот. За целта слънчевият Дух - Христос, трябваше да слезе на Земята. и след като слезе на Земята, на тази Земя може да бъде намерена възможността за човешките души да станат между смъртта и едно ново раждане общи, човешки, общителни, дружелюбни същества.

Могат да се изнесат много неща за универсалността на действително разбраната Христова Тайна. В течение на годините ние изнесохме вече много неща: обаче тази Христова Тайна трябва по-ясно и постоянно да бъде осветлявана от различни страни. Когато се казва, че чрез едно особено издигане на Христовата Тайна над другите религии, могат да бъдат предизвикани предразсъдъци по отношение на тези други религии - това често пъти се е казвало, че например в нашето духовно-научно движение тук в средна Европа, Христовата Тайна е много често подчертавана и поради това не се съди еднакво за другите религиозни вероизповедания. Такъв един упрек е едно извънредно лошо разбиране, защото тази Христова Тайна бе открита в нейното истинско значение, именно в по-новите времена чрез окултното изследване. И ако последователят на Буда би искал да каже: Ти поставяш Християнството над Будистката религия, защото изтъкваш Христа като нещо твърде особено, това не се намира в моите религиозни книги, следователно ти онеправдаваш Будизма - такова едно изказване е също толкова неразбираемо, както ако будистът би желал неговите съмишленици да не приемат Коперниковата мирова система, защото и това не се намира в свещените книги на Будизма. Фактът, че неща които са били открити по-късно се признават за истини, няма нищо общо с еднаквото значение на религията. Тайната на Голгота е такава, че тя не е никаква особена привилегия, а е една истина на Духовната наука, която също както Коперниковата мирова система, може да бъде призната от всяка религиозна система и не става дума за из-

тъкването на едно религиозно вероизповедание, като заемащо върховно място над другите религии, а за това, че изнасянето на Тайната на Голгота е един установен факт от новата Духовна наука. Ако това е още особено неразбираемо, то още по неразбираемо е да се говори за това, че всички религиозни вероизповедания, трябва да бъдат сравнявани абстрактно и че трябва да се приеме един вид абстрактна равностойност на същността на всички религиозни вероизповедания. Защото тук трябва конкретно да съпоставим тези различни вероизповедания, не е това което Християнството е станало в течение на времето като едно, или друго вероизповедание, а с това, което то съдържа по същество, по своето съдържание.

Вземете индийското вероизповедание. В него не е приет никой, който не е индиец. То е свързано с един на род. Така е при по-голяма част от старите религиозни вероизповедания. Будизмът е скъсал с това положение, но и той също е предназначен за една определена общност, когато е правилно разбран. Но вземете сега външните факти. Бихме ли имали ние в Европа едно религиозно вероизповедание, което да бъде третирано по същия начин, както индийското вероизповедание? Ако бихме имали едно такова вероизповедание, тогава би трябвало да изповядваме, да се кланяме на древният Вотан. Това беше един национален Бог, беше това, което беше дадено на едно единствено, на едно отделно племе. А какво стана в Западна Европа? Действително не бе приет национален Бог, а по отношение на външния живот една свършено чужда личност. От Юдея тук дойде Исус от Назарет. Докато по същество другите религиозни вероизповедания имат в себе си нещо религиозно егоистично и не искат да се издигнат над този егоизъм, забележителното в Западна Европа е именно това, че тя е изгласкала на заден план своите религиозно-егоистични системи, например старата Вотанова система и е приела нещо, заради неговото душевно съдържание. За Западна Европа Християнството съвсем не е в същият смисъл едно религиозно-егоистично вероизповедание, каквито са били други религиозни вероизповедания на други народи - на отделни народи. Това е извънредно важното, което трябва да бъде взето под внимание още насочвайки поглед върху външните факти. И това съставлява универсалността на Християнството в едно отношение, когато това Християнство знае да поставя действително Тайната на Голгота в центъра на развитието на човечеството. Това Християнство не е напредвало още особено много в своето развитие, защото в това Християнство не могат да бъдат още правилно различени две неща. Кой е християнин в истинския смисъл на Тайната на Голгота? Християнин е онзи, който знае, че в Христос е живял духът на Слънцето, че в Тайната на Голгота е станало нещо реално, че духът на слънцето е разлял над

Земята своето Същество и че Христос е умрял за всички хора. Въпреки, че апостол Павел е проповядвал, че Христос не е умрял само за евреите, а също и за езичниците. Тези негови думи се разбират днес твърде малко. Едвам, когато хората знаят, че Христос е извършил Тайната на Голгота за всички човече, тогава те ще разберат Християнството. Защото едно нещо е това реално действие, което се разля от Голгота, но дали хората са си усвоили едно разбиране за това. Хората трябва да се стремят да знаят - Що е Христос? Обаче никой след Тайната на Голгота не можем да считаме един човек по друг начин, освен така че да кажем: Дали ти си това, или онова, Христос е понесъл смъртта също и за тебе и Той има значение за тебе както и за някой друг. При правилното разбиране на Тайната на Голгота се получава възгледът, че ние можем да застанем пред всеки човек и да го запитаем: Колко християнско има той в себе си? - безразлично каква вяра има. Защото човекът все повече и повече трябва да добие съзнание за това, което е реално в него, представлява без съмнение един висок идеал да знае нещо за Тайната на Голгота. Но това е нещо различно за схващането, което човек може да има за Тайната на Голгота - Универсалното, което е валидно за всички хора. Сега важното е да чувствуваме това в душата си: това прави от нас общителни, дружелюбни същества в сферата на Слънцето. Там ние сме самотници, когато се чувствуваме самотници, когато се чувствуваме затворени в някое религиозно вероизповедание. Ние сме общителни, дружелюбни същества в сферата на Слънцето, когато имаме разбиране за универсалността на Тайната на Голгота. Тогава имаме възможност да общуваме със всяко едно същество, което идва в сферата на Слънцето при нас. Чувството, което си усвояваме за Тайната на Голгота през време на земния живот в днешния цикъл на развитието на човечеството, прави от нас подвижни същества в сферата на Слънцето. Защото, за какво трябва да бъдем в състояние в този момент между смъртта и едно ново раждане? Тук ние стигаме до един факт, който е извънредно важен за новия Окултизъм. Онези хора, които са живели, преди Тайната на Голгота да е била извършена на Земята - по същество това, което казвам, не е валидно абсолютно напълно - са намирали в сферата на Слънцето, така да се каже Престола Христов и Христос седящ на този престол. Те можеха да го познаят, защото в тях са живели старите наследници за общия извор на всички религии. Обаче този дух Христов слезе от Слънцето и чрез Тайната на Голгота се разля в живота на Земята. И разливайки се в живота на Земята, той е напуснал Слънцето и днес след смъртта душите намират между смъртта и едно ново раждане в Слънцето само акашовия образ на Христа. Там престола не е зает от действителния Христос. Ние трябва да отнесем нагоре със себе си от Земята представата за живата

връзка с Христа, за да можем чрез акашовия образ, да имаме живата връзка с Христос. Тогава ще намерим възможността да имаме Христа също и от Слънцето, възможността той да събуди в нас всички сили, които трябва да имаме събудени, ако искаме да минем по един правилен начин през сферата на Слънцето. Нашето пътуване между смъртта и едно ново раждане отива още по-далече. От Земята ние сме има ли силата, чрез моралното и религиозно настроение на душата, да се вживеем в съществата, с които сме били заедно на Земята и след това в по-висшите йерархии. Обаче тази сила постепенно се парализира, затъмнява се все повече и повече и съществото, което ни остава е всъщност силата която поемаме в себе си на Земята от Голготската Тайна. За да се справим с положението в сферата на Слънцето, в тази сфера на Слънцето се явява и едни друг носител на Светлината, с който трябва да се запознаем с особеността му в нейната първична сила. Развитието на Христос ние донасяме със себе си от Земята, обаче, за да можем да се развием по-нататък, за да можем да се развием във Вселената по-нататък, по-нагоре от сферата на Слънцето в сферата на Марс, за целта е необходимо - и това ние можем просто благодарение на факт, че сме човешки души - необходимо е именно да познаем втория Престол, който се намира в Слънцето, така да се каже, наред с Христовия Престол, от който се запознаваме с другото същество - с Луцифер, което сега заедно с Христос ни ръководи по-нататък и чрез това което То е в състояние да ни даде като сили, ние можем да продължим по-нататък нашето пътуване из Вселената минавайки през сферата на Марс, Юпитер и Сатурн.

И ние отиваме все по-нататък във мировото пространство, във все повече продължаващо увеличение. Когато се издигнем над сферата на Слънцето тогава настъпва нещо, което изменя състоянието на нашето съзнание. Ние навлизаме в един вид космически здрач - не можем да кажем космически сън, а космически здрач. Обаче именно чрез това ние приемаме сили от целият Космос. Следователно когато сме се разширили до такава степен, за нас съществува между смъртта и едно ново раждане, - едно време, когато в нас се вливат от всички страни сили от целия Космос, в нашето същество се вливат сили от всички звезди. Тогава ние започваме да се свиваме минаваме обратно през всички сфери до сферата на Венера, свиваме се, става ме все по-малки и все по-малки, докато дойде времето, когато отново можем да се съединим с човешкия зародиш. Но какво сме ние тогава, когато се съединим с този зародиш? Ние сме това, което описахме. Но ние сме приели силите на целия Космос, в нашето същество са действували силите на целия Космос. Ако през време, когато сме се развивали в мировото пространство сме приели в нас космическите сили толкова добре, колкото по-добре сме се подготвили и

нашата Карма се образува чрез начина, по който сме живели заедно с хората, които сме срещали там, чрез това че след смъртта сме живели дружелюбно със тях, в нас се образуват силите, които чрез Кармата изправят тези неща в един земен, нов земен живот. Фактът, че се явяваме, като един човек, че сме в състояние да имаме Кармата вътрешно, която същевременно приема в себе си космическите сили, това зависи обаче от факта, че в определено време между смъртта и едно ново раждане сме приели в нас космическите сили, силите на целият Космос. И когато във физическия свят се ражда един човек, тогава с физическия човешки зародиш се е съединило това, което се е свило до най-малки размери, обаче е почерпило силите на целия Космос, когато е било увеличено до невъобразимо големи размери. Ние носим именно в себе си целият Космос, когато се въплъщаваме отново на Земята. И в известно отношение можем да си кажем: Ние носим в себе си целият Космос така, както той може да се съедини, когато той може правилно да се съедини с това, което сме донесли със себе си като настроение, като съдържа ние на душата при нашето пътуване през Космоса, при нашето разширение в мировите сфери след нашето предишно земно съществуване.

Тези две неща се съединяват, приспособяват се заедно, бихме могли да кажем: приспособлението към целия Космос и към нашата минала Карма, което обаче трябва да влезе в хармония с целия Космос. С това аз се запознах при изследванията от последните три месеца по един извънредно чуден начин в отделните случаи - казвам това изрично - в отделните случаи. *Когато един човек умира, следователно минава през вратата на смъртта, той умира при определено съчетание на звездите, при определена констелация. И това съчетание на звездите е фактически важно, съществен за един по-нататъшен живот на /Земята/ душата, важно е в смисъла, че то се отпечатва по определен начин в душата на умрелия човек и действа по-нататък като отпечатък, остава по-нататък като отпечатък. И в тази душа остава стремежът нейното следващо раждане на Земята да стане при същото съчетание на звездите, при определена констелация. И това съчетание на звездите е фактически важното, същественото за един по-нататъшен живот на душата. Важно е в смисъла, че то отпечатва по определен начин в душата на умрелия човек и действа по-нататък като отпечатък, остава по-нататък в нея като отпечатък. И в тази душа остава стремежът в нейното следващо раждане на Земята да стане при същото съчетание на звездите, отново да се справя със силите, които е приела в момента на умирането, да дойде следователно отново в това съчетание на звездите. И интересното тук е - когато търсим по този начин да намерим звездното съчетание за една човешка смърт, тогава*

звездното съчетание на следващото раждане съпада до висока степен с това на предшестващата смърт. Само трябва да се има предвид, че човек се ражда на едно друго място на Земята, което отговаря на това звездно съчетание. Така човекът фактически е приспособен към Космоса, включва се в него и така в душата съществува един вид изправяне, изравняване между индивидуалния и космическия живот.

Кант е направил веднъж хубавото изказване: че за него съществуват две неща, които го възвисяват особено много - звездното небе над него и моралният закон в него. Това е хубаво изказване поради факта, който Окултизмът ни показва. И двете са едно и също нещо: звездното небе над нас и това което носим в себе си като морален закон. Защото в живота между смъртта и едно ново раждане, ние израстваме навън в мирово то пространство, приемаме звездното небе в нас и носим тогава в душата си като наше морално настроение и убеждение едно копие на звездното небе. Тук се намира една от точките, където едва ли е повече възможно Духовната наука да стане в душата нещо друго освен едно - *морално универсално чувство*. Тук се намира една от точките, където едва ли е възможно повече Духовната наука да стане в душата нещо друго освен едно морално, универсално чувство. Това, което изглежда теория, се превръща в морални импулси в душата, защото тук човек чувства цялата отговорност по отношение на неговото собствено същество. Тук човек чувства: Между смъртта и едно ново раждане ти беше в едно такова положение, че целият Космос трябваше да действа в твоето същество и всичко което си приел по този начин, ти го сви. Ти си отговорен пред целият Космос, носиш действително целият Космос в себе си. Тук е мястото, където човек чувства нещо от това, което аз се постарах да покажа в моята мистерийна драма - "Изпитание на душата" в монолога на лицето Капезиус, където след това се обръща внимание на мястото: В твоето мислене живеят мировите сили..." Какъв пълен със значение момент е този, когато душата чувства: Аз имам свещеното задължение, да изнеса от себе си сили, които съм почерпил от Космоса и да ги оползотворя, да ги проявя. И тук е мястото, където човек познава, че би било най-голям грях, да остави неизползвани тези сили. При тези конкретни изследвания се установи, как физически ние приемаме в нас целия Космос и го внасяме отново в съществуването. Да, от онези сили, които човек носи фактически със себе си, само малко са фактически онези сили, които произхождат от Земята. Ние разглеждаме човека по отношение на силите, които действуват в неговото физическо тяло, царуват в неговото етерно тяло, царуват в неговото астрално тяло и в неговия Аз. Силите, които действуват в нашето физическо тяло ни идват без съмнение непосредствено от Земята, обаче от това което се нуждаем за

етерното тяло - не можем да го извлечем непосредствено от Земята, а само от силите, които действуват върху нас между смъртта и едно ново раждане. Един човек, който не е развил религиозни импулси, не може да приеме в себе си правилно силите, които се намират в сферата на Венера. Силите от които се нуждаем за етерното тяло можем да получим, - когато се разширяваме в планетната система. И един човек който донася там със себе си правилни сили, когато минава през времето на смъртта и едно ново раждане. Така става, че силите от които се нуждаем за нашето етерно тяло, остават астрофизични. Тук виждаме кармическата връзка, която се образува между един минал и един следващ живот на Земята. Всичко това са неща, които обръщат например нашето внимание върху това, как познанията които си доставяме чрез Окултизма, могат да се превърнат в нашата душа в импулси и как само всъщност е нужно да познаваме това, което сме, за да се издигнем до едни все по-духовен и все по-духовен живот.

Това, което е подготвила Тайната на Голгота, е необходимо в нашия настоящ цикъл от развитието на човечеството, за да може човек да се живее по едни правилен начин в сферата на Слънцето, между смъртта и едно ново раждане. Това, което Духовната наука трябва действително да извърши, е че сега човекът трябва да бъде в състояние да израсне също над и вън от сферата на Слънцето и онова общочовешко, духовно общително съзнание, което е необходимо тук. За сферата на Слънцето е достатъчна онази връзка чрез чувствата с Тайната на Голгота. Обаче, за да може това, което общочовешкото разбиране и общочовешкото чувство дава да остане също вън и над сферата на Слънцето за времето между смъртта и едно ново раждане, е необходимо именно да разберем по духовно-научен начин отношенията на отделните религии помежду им, - развитието на отделните религиозни импулси, да не се вращуваме в едно тясно религиозно вероизповедание с чувствените нюанси на това вероизповедание, а да добием възможността да имаме разбиране за всяка една душа, независимо от това, какво тя вярва, каквито и да са иначе душите. Едно нещо се изпълнява като това, което както можем да кажем, е свързано с Христовия Импулс за всички души, едно нещо се изпълнява особено между смъртта и едно ново раждане - а именно това, което се крие в думите: "Там където са събрани двама, или трима в мое име, аз съм между тях". И в тези думи Христос свързва съединението на двама души изповядващи не тази, или онази вяра, а просто възможността Той да бъде между тях, когато те са събрани в негово име. Онова, за което от години насам полагаме грижи, също и чрез представянето на мистериите драми, особено на последната - "Пазачът на прага", трябва да даде едно, духовно научно разбиране за това, което е необходимо в днешният

цикъл на развитието на човечеството. Тук е необходимо човек да добие по определен начин едно отношение, от една страна към Христовия Импулс, след това обаче също със съществата, които стоят в противоположност с него: Луцифер и Ариман. Че тук имаме работа със същества, които щом излезем вън от света на илюзиите, вън от майя, развиват сили във Вселената, това е, което трябва да се научим да разбираме. Защото все повече и повече приближава времето в развитието на човечеството, когато ще трябва да научим, *че важно е същественото, а не учението*. И при нищо друго не ни се представя, как важното е същественото, а не съдържанието на думите, както при Тайната на Голгота. И понеже с хората които действително проверяват това, което трябва да бъде казано тук от окултните източници, можем най-лесно да се спогодим, бих искал да проверите съвсем точно това, което имам сега да кажа. Във всички религиозни вероизповедания, не съществува нищо подобно на това. В цялата дълбочина както то се представя в Тайната на Голгота, това не се намира в другите религиозни изповедания.

Светът има и днес един особен предразсъдък. Говори се за това, като че в света нещата трябва да стават напълно така, както е в едно училище - че се касае само за мирови учители. При Христос, не се касае за един миров учител, а за един миров деятел, за един миров извършител, който е извършил Тайната на Голгота и Съществуването на който трябва да познаем. Това е именно важното. Колко малко се касае само за думи те, само за съдържанието на учението, може да ни научи именно това, което представлява едно прекрасно изказване на самият Христос: "Вие сте Богове!" и че Той постоянно и постоянно е обръщал вниманието върху това: Един човек постига най-висшето, когато добие съзнанието за същността на Бога и за неговата природа. И бихме могли да кажем, че в Света звучат думите на Христос: "Трябва да добиете съзнанието, че сте подобни на Боговете!" Някой би могъл да каже: Това е едно велико учение!

Обаче на друго място прозвучава същото учение. Там където Библията разказва за изхода на развитието на човечеството, там Луцифер е този, който казва: Ще станете като Боговете! Същото съдържание на учение, прозвучаващо от съществото на Луцифер и същото съдържание на учение, произхождащо от Христа: Ще бъдете като Боговете! И двете са потресавачи звуци на тръби, които прозвучават в тези думи: единият път прозвучавайки от съществото на Изкусителя, другият път от съществото на Спасителя, Освободителя и Възстановителя на човешката природа. Важното е познаването на Съществуването, това е особено много важно между смъртта и едно ново раждане. В сферата на Слънцето, съществува

най-голямата опасност думата на Спасителя да се смеси с думата на Луцифер, да не се разпознае, че те са две различни Същества, защото и двете говорят същият език, учат същото учение на Слънцето и ние чуваме същите думи от тях, ако трябва да говорим за думи. Но важното е Съществото. Че това, или онова Същество казва тези, или онези думи, това е важното, а не съдържанието на учението, защото това, което пулсира през света като действителни сили, то е същественото. И във висшите светове и преди всичко в това, което действа в земните сфери, ние разбираме думите само тогава, когато знаем от кое същество идват тези думи. Ние никога не познаваме от съответните думи висотата на едно същество, а чрез това, че познаваме цялата връзка, в която е поставено едно същество. Това можем да видим съвсем точно потвърдено от думите, които казват, че хората са подобни на Боговете.

С такива неща са изразени важни факти на еволюцията. И те са изразени също и в този случай, съвсем не толкова много - не поради тяхното съдържание, а поради тяхната същественост. Те са изказани, за да се родят в душите чувствата, които по необходимост трябва да се родят като последствие на такива думи. И когато онези, които са приели в себе си такива истини, приемат чувствата и забравят думите, всъщност не се изгубва особено много. Даже, когато си забравил всичко, което беше казано до сега и човек не си спомня нито дума, обаче носи в чувствата си това, което може да се излее от такива думи, той има в духовно-научен смисъл достатъчно от това, което се разбира всъщност в тези думи.

Разбира се ние трябва да говорим в думи и често пъти думите изглеждат като нещо теоретично. Обаче това, което е важно, е че през думите разбираме да насочваме поглед върху същественото и приемаме това съществено в нашата душа. Светът ще се научи да разбира някои неща именно относно напредването на развитието на човечеството, когато разбере Духовната наука като нещо живо. И тук бих искал да приведа днес само два примера, които са свързани с моите окултни изследвания от последните месеци на толкова вътрешно, а повече външно, но които бяха особено фрапиращи за мене, защото ми показаха, как всъщност само чрез това, че човек е ползвал нещо в окултното учение, което отговаря на това, което съществува вече в света, което е било внесено в света чрез вдъхновени хора, тази истина може да бъде онова, отново намерена там. Видите ли, аз съм занимавал много с *Омир*. Но в течение на последните месеци пред душата ми се яви именно това: как след смъртта човек не може да измени нищо, как отношенията остават същите, как например знаем за един човек, към който в живота на Земята сме стояли по определен начин: ти не си го обичал, обаче как ние не можем да изменим това. Когато вземем предвид този факт и след това четем в неговите

епотеи, че той описва отвъдния свят като място, където животът става неизменен, едва тогава ние започва да разбираме голямата дълбочина на тези думи от мястото, където нещата не подлежат вече на никакво изменение. И това е едно чудесно впечатление, човек да сравни своето собствено познание с това, което "слепият Омир" изказва като един душевидец: изказва го като една велика окултна истина и го прави в своите поетически творби! И още нещо друго беше фрапиращо за мене, нещо срещу което аз направо настръхнах, защото ми се видя за невярване, но от което човек не може да избяга. Някой или повечето от вас знаят за така наречените гробове на Медичите във Флоренция, които е изваял *Микеланжело*. Това са Джулиано и Лоренцо де Медичи и четири алегорични фигури. При това хората не си представят обикновено нещо художествено. Обикновено се казва, че това са сламени алегии. Обаче с изключение на една тези алегорични фигури не са били напълно завършени, но въпреки това не правят впечатлението на алегии. В учебниците на пътешествия е нещо твърде особено, че при тези гробове на Медичите се обръща внимание върху едната страна: че ето тук стои единият от Медичите, Лоренцо, а от другата страна другият. Този, който счита за Лоренцо, е Джулиано, а този, който е считан за Джулиано, е всъщност Лоренцо. И ето че във всички истории на изкуството нещата са описани така, както те не са в действителност. Във всеки случай нещата не стоят така, както те са описани в историята на изкуствата и в изданието "Бодекер". Аз не исках да зная по-нататък, защо това е така, обаче вярно е, че двете фигури са били винаги смесвани една с друга. Описанията не бяха си съвпадали и вероятно местата на тези две фигури се били някога разместени. Сега те стоят различно от това, както ги е поставил Микеланжело. Но аз не искам да говоря за това, а само за това, че там има четири алегорични фигури до нозете на единия Медичи "Нощта" и "Денят", при другия "Утринният здрач" и "Вечерният здрач". Сега помислете, че аз се противопоставих рязко на това, което ще кажа сега, но задълбочете се действително във всеки жест, във всяко, което имате пред себе си и изходете първо от фигурата, наречена "Нощ", разгледайте тази фигура, за която в книгите се намира безсмислената забележка, че тя има уж един жест, който един спящ човек не би проявил. Обаче когато човек проучи всеки жест и всеки член и след това постави следния въпрос: Как художникът би трябвало да представи човешката фигура, ако би искал да изрази в тази фигура възможно най-голямата дейност на етерното тяло, каквато дейност би могла да бъде проявена именно през време на съня, следователно да даде едно положение и състав на фигурата, която да отговаря най-добре на момента, когато етерното тяло работи най-активно, тогава той би трябвало да направи това точно така, както го е

направил Микеланджело от своите художествени инстинкти. Той е вложил в тази фигура на "Нощта" жестовете, които отговарят на етерното тяло. Аз не твърдя, чу Микеланджело е знаел това, обаче нещата стоят именно така. А след това, нека разгледаме фигурата на "Деня"! това не е никаква сламена алегория. Ако човек би си представил, че долните крайници на човешкото същество са по-малко дейни и най-деен е Азът, тогава това би дала фигурата на "Деня". И ако един художник би искал да изрази, как при изключване на другите членове на човешкото същество астралното тяло действа най-свободно, както то се изразява в живота, тогава бихме имали това при така наречената алегория на "Утринния здрач". И ако бихме искали да изразим, като че физическото тяло не бе паднало веднага, тогава това е изразено чудесно в жеста на "Вечерния здрач". Тук имаме пред нас живите оформлени на четирите члена на човешкото същество. Можем да си представим много добре, как е могло да се роди една такава легенда, която се е разпростирала относно фигурата на "Нощта", за която се е казвало, че когато Микеланджело е бил сам с нея, тя можела да оживее, да стане и да ходи, когато знаем, че тя е съответният жест на етерното или жизнено тяло и че етерното или жизнено тяло, може да бъде напълно дейно при този жест. И когато човек почувствува това, той вижда тази фигура да става и тогава той знае - тя може да ходи. Ако не би била от мрамор, ако действително етерното, - или жизнено тяло би било единственото дейно, тъй като то е оживяващият принцип, тогава не би съществувала никаква пречка тя да ходи. Много не що е било тайно скрито в това, което е произвела еволюцията на човечеството и още много неща ще станат разбираеми само тогава, когато хората ще гледат нещата чрез това, *което може да изостри окултния поглед*. Обаче в крайна сметка най-важното не са всички тези неща! Дали разбираме едно произведение на изкуството по-добре, или по-лошо, това е нещо общочовешко. Обаче важното е нещо друго! Когато сме изострили нашият поглед, тогава ние получаваме едно разбиране за другите души, за душите на другите хора - не чрез окултния поглед, - който може да вижда духовния свят, а чрез погледа, който е изострен от Духовната наука. Чрез произвеждането от здравия човешки ум, разбиране на Духовната наука в нас израства познанието за това, което срещаме в живота, преди всичко на това, което е душата на нашите себеподобни. И ние се стараем да развием разбиране за всяка човешка душа. Обаче това разбиране за всяка човешка душа е нещо различно от това, което в живота често пъти хората наричат разбиране. В живота любовта е, за съжаление често пъти твърде егоистична. Хората обичат някого, към когото се чувствуват привлечени, особено чрез това, или онова отношение и общо взето те се задоволяват с това, което се нарича обща

човешка любов: те обичат общото човечество. Но що е това? Ние трябва да можем да разбираме всяка една човешка душа. Може би, не ще намерим, че всяка една душа е нещо отлично, *но това не е лошо, защото ние с нищо не вредим повече на една душа, освен когато я възнасяме до небето, чрез една сляпа любов!!!* За този фактор ще говорим още по-отблизо в други ден.

ШЕСТА СКАЗКА

Мюнхен, 28 ноември 1912 г.

Животът между смъртта и едно ново раждане.

Разглеждането, което можахме да направим завчера, върху живота между смъртта и едно ново раждане, ни показва, колко тясно е свързана човешката душа с това което наричаме всемирен живот във Вселената. Защото, размишлявате върху някои неща, ще можете да разберете от това, че всъщност човекът е свързан на определено място, само през време на неговото земно съществуване, че само през време на неговото земно съществуване той заема едно малко пространство, докато през цялото време на живота между смъртта и едно ново раждане той е въплътен в цялата планетна система, а по-късно време след смъртта, даже в света вън от планетната система. Ако за развитието между раждането и смъртта, казваме често пъти, за да изразим един окултен факт, че човекът се показва като един вид микроскопично копие на Макрокосмоса, сега трябва да кажем: Между смъртта и едно ново раждане, самият човек е всъщност едно макрокосмическо същество: Той е разлят в Макрокосмоса. Той се оказва тогава наистина като едно макрокосмическо същество, защото през това междинно време той трябва да извлече от Макрокосмоса силите от които се нуждае за своето следващо въплъщение. И ние можем да схващаме този макрокосмически живот, между смъртта и едно ново раждане така, че в първото време след смъртта човекът, ако можем да се изразим така, още носи в себе си яйчните черупки, яйчните обвивки на земния живот, че той е свързан с това, което земният живот може да му даде, което земният живот може да направи от него. Това е именно времето, което засяга особено много нуждите и интересите на човешкото сърце. Когато окултният поглед е насочен върху някого, който е напуснал сравнително неотдавна физическото поле, той се намира, както вече знаем в сферата на Камалока. Говорейки макрокосмически, това е сферата която е ограничена от пътя описан от Луната около Земята. Човекът се вживява следователно в тази сфера, разширявайки своето духовно-душевно същество, така че обитава цялата сфера на Луната. В това време човекът е изцяло свързан със земния свят. Желанията, похотите, инстинктите, симпатиите, антипатиите, които е развил, съставляват

силите, които го отклоняват обратно към земния свят. През време на пребиваването в Камалока, човекът в известен смисъл е затворен като в една атмосфера на неговата собствена астрална природа, каквато той си е усвоил на Земята. Той все още желае това, което е желал на Земята, проявява интерес към това, което е проявявал интерес на Земята. И това пребиваване в Камалока, *има предназначението човекът да отвикне от тези интереси*. Тъй като в развитието на Земята, желанията са зависими от физическите органи и всички сетивни наслаждения например са зависими от тези органи, те не могат да бъдат задоволени в сферата на Камалока след смъртта, понеже физически органи вече липсват, душата отвиква от тях, поради невъзможността те да бъдат задоволени. Всичко това, което често пъти сме описвали относно човека непосредствено след смъртта, се отнася обаче, както лесно можем да разберем, към индивидуалността на човека в най-тесния смисъл на думата, към това, което човекът трябва да изтръгне от своята астрална природа, от което той трябва да отвикне, което трябва да отстрани от себе си. Още в едно друго отношение, донася човекът със себе си в сферата на Камалока земните връзки, а именно по следният начин: Това с което човекът е свързан, било фактите, било съществата в Камалока, *зависи от неговият вътрешен живот*, зависи от това, как съответното нещо е било предварително образувано в неговата душа, как то е заложено в нея.

Например, един човек минава през вратата на смъртта. Малко по-рано някой с когото е бил близко свързан в живота на Земята, е минал вече през вратата на смъртта, така че можем да кажем: Двете души се намират в сферата на Камалока - те могат да се намерят там. Окултното изследване показва напълно, че човекът не е просто зает само със своето собствено развитие, с отвикването от своите похоти, интереси и т.н., но че скоро след смъртта, след едно кратко бихме могли да кажем, ембрионално време на сън намира хората, с които е бил близко свързан на Земята. Напротив за това първо време след смъртта не съществува един изглед, човекът да намери всяко едно същество, което се намира същевременно с него в сферата на Камалока. Тук отношенията на пространството и време са съвършено различни, особено пространствените отношения. Не става дума за това, човекът да не дойде в близост до такива същества: той идва колкото е възможно по-близо до тях, но не ги забелязва. За да може да има възприятия за тях, той трябва да е стоял близо до съответните същества в живота на Земята. Следователно е онези, с които човек е имал близки отношения в земния живот - тук едва ли става дума за други същества, освен за хора - те се намират също в околностите на умрелия, скоро след навлизането в сферата на Камалока. Отношенията в които се намираме с такива същества след смъртта, се напра-

вляват напълно според Земните отношения, които сме развили към тях. В Камалока стоим с един човек, намирайки се едновременно с нас там, - точно така и съответно на цялата истина, както сме стояли към него през време на земния живот, обаче не можем това, което можем в земния живот, не можем да изменим отношението. Това отношение остава да съществува такова, каквото е било на Земята. На Земята към един човек, - когото сме обичали, ние можем да развием след това омраза или обратно. Към някого, когото сме мразили, можем да проявим любов, можем да се стараем да изменим нашето отношение към него. Но през време на пребиваването в Камалока не е така. Ние намираме там един човек, който е умрял преди нас и се чувствуваме първо в такова отношение към него, *каквото отговаря на последното отношение, което сме имали към него на Земята.* Така стоим ние към него. *След това ние преминаваме в обратен ред, по обратна посока на времето.* Ако още по-ранно сме имали едно друго отношение към него, ние не можем да произведем това по изкуствен начин, а трябва да преживеем по обратен ред нашият земен живот и след изтичане на съответното време, да имаме преживяването на отношението, което сме имали по-рано към него, което отношение не можем също сега да изменим. То се изразява точно така, както се е изразило на Земята. Някой би могъл лесно да повярва, че това е едно извънредно мъчително състояние. В известно отношение това е така. Душата чувствува това, даже напълно така, както бихме чувствували, че искаме на драго сърце да ходим, а сме приковани към Земята.

Ние се чувствуваме духовно свързани с едно отношение, което е било дадено на Земята. Чувствуваме се като в едно положение, като в затвор. Това е напълно вярно. И когато това положение на затвор е силно, отношението е естествено мъчително. Но за да разберем правилно едно такова състояние и да го оценим с нашите чувства, ние трябва да имаме само мисълта, че това е едно мъчително състояние - то е мъчително в много отношения. Умрелият има не само съзнанието, че съществува едно мъчително състояние, но има напълно решаващо съзнание, че това състояние е необходимо, че то трябва да съществува, че човек би си поставил големи пречки в своя път, ако не трябваше да мине през такова страдание. Какво става чрез това, че човек изпитва всичко това? Да приемем, - че преживяваме такова отношението към един друг човек след смъртта, виждаме следователно определено отношение, което сме имали към него през време на земния живот, преминаваме го. Чрез гледане на това отношение, чрез неговото преживяване в нашата душа се образуват сили, първо в техните духовни първообрази, от които се нуждаем, за да може нашата Карма да ни ръководи правилно в бъдеще, за да можем при нашето прераждане да се намерим с другия човек така, че да може да се

получи кармическо изправяне. Така се изграждат техническите сили, които са необходими за кармическото изправяне. Умрелият едва ли може да измени нещо от това, което той среща в неговата околна среда. Обаче понякога за умрелият възниква инстинктивна нужда да измени това, или онова. Бихме могли да кажем, че голямо значение за умрелия добиват неизпълнените желаниа, обаче такива неизпълнени желаниа, обаче *такива неизпълнени желаниа, които през време на земния живот не са били винаги напълно осъзнавани*. И тук става дума за нещо, което е извънредно важно да се вземе под внимание. В обикновения живот тук на физическото поле, ние изпитваме една, или друга симпатия в нашето съзнание, образуваме си тази, или онази представа, обаче под това съзнание е подсъзнанието. Това не изплува с такава голяма сила в горното азово съзнание, в същинското азово съзнание. Чрез това се получава нещо неразбираемо в съзнанието на човека. Човекът едва ли има в своето съзнание всичко през време на живота си, което се намира в него, той едва ли живее напълно в себе си. Човешкият живот е нещо извънредно сложно. Може да се случи, че в своето обикновено съзнание, човекът да не може, поради предразсъдъци, поради удобство, поради тази, или онази причина да обича нещо, той може даже да го мрази, докато в своето подсъзнание той храни едно силно желание към това, което мрази в своето горно съзнание. И това се случва, че човешката душа често пъти да работи интензивно за това, именно да се мами върху такива неща. Може на пример да се случи, двама души да живеят заедно. Единият от тези двама, които стоят в някакво отношение, идва при Духовната наука, или при Антропософията, чувствава се въодушевен от нея, а другият който живее заедно с него не се чувствава въодушевен и става все повече и повече ужасен в неговото отношение, колкото повече другият се вживява в Духовната наука, хули я. Но възможно е следното нещо - защото човешкият душевен живот е сложно нещо - възможно е другият, който хули Духовната наука, даже ако неговият приятел, или някой друг живеещ по някакъв начин с него, заедно с него не би станал антропософ, да стане по някакъв начин антропософ. Това може да се случи: и може да се случи, че един такъв човек, който говори всевъзможни неща против антропософията в своето горно, в своето азово съзнание, въпреки това в своето подсъзнание, или в своето астрално съзнание, да има най-силното желание да стане антропософ - даже може да се случи така, че колкото повече хули Духовната наука, толкова по-силно и по-силно да става в него желанието към тази наука. Тук в живота на Земята едно такова положение може да съществува напълно, а именно някой да хули в своето горно съзнание неща, към които в своето подсъзнание се чувствава все по-силно и все по-силно привлечен. И така ние можем да забележим, че

през вратата на смъртта минават хора, които било поради удобство, или поради други причини, както описахме това, да хули Духовната наука, може следователно да се случи и това може да се приложи към всевъзможни неща, че след смъртта тези хора изпитват по-най-силен начин копнеж към хулените неща, без в земния живот да са забелязали това желание. И можем да докажем, че през вратата на смъртта минават хора, които привидно не са имали през земния си живот, даже някакво желание към определени неща. Следователно при изпитанията в Камалока няма никакво значение, дали нашите желания, похоти, страсти и т.н. са се намирили в горното съзнание, в азовото съзнание, а важно е дали те са били в астралното съзнание, или в подсъзнанието. След смъртта и двете действуват еднакво изгарящо: и похотите и желанията които сме скрили тук в земния живот - те действуват всъщност още по-силно след смъртта.

Но при един такъв въпрос, трябва да се вземе под внимание, че нещо което по себе си е сродно с човешката душа, прави при всички обстоятелства едно впечатление върху тази човешка душа. Това, което ви казвам сега е добре проучено: то може действително да се яви като един важен фактор на човешката душа и добре е, че обхващаме тези неща именно при примера на Духовната наука. Да предположим, че двама души живеят тук заедно: единият е един ревностен антропософ, а другият не иска да знае нищо за нея. Но фактът, че около този втория има една среда повлияна от Духовната наука, не остава без влияние върху неговото астрално тяло. В действителност с нашите души стават неща, които имат извънредно голямо значение, за които ние не знаем нищо, които действуват върху нас именно по духовен начин и съществуват неща, които променят човешката душа просто чрез тяхната природа. И така ние можем да кажем: Едва ли може да се намери някой, който да е живял в средата на един антропософ и който да не е получил в своето подсъзнание наклонност към Духовната наука, колкото и голям противник да е бил той на тази наука. Именно при противници на Духовната наука намираме, че след тяхната смърт те имат една сфера на желания, за която може да се каже напълно определено: тази сфера от желания се изразява, проявява се чрез това, че такива хора изпитват едно страстно желание за Духовната наука. Ето защо за такива минали през вратата на смъртта хора се оказва така благотворно, да им се чете от страна на останалите живи на Земята, за истините на Духовната наука. Това се оказва като извънредно благотворно за такива хора. Това трябва да става по начин, като живеещите на Земята си съставят един жив образ за изгледа, за физиономията на съответния мъртъв, какъвто е бил той през последното време на Земята, вземат една книга и в пълна тишина с мисълта насочена

към мъртвия, като че все едно стоят пред него, започват да му четат изречение по изречение. Мъртвият приема това с цялото си горещо желание и има извънредно голяма полза от него. Тук ние се намираме на една точка, където духовната мъдрост се превръща в нещо наистина много практично в живота, на една точка където материализмът и спиритуализмът стоят един срещу друг не само като теория, а като живи сили, така че можем да кажем: Чрез привързването към спиритуализма се създават връзките между човешките индивидуалности, безразлични дали те живеят на Земята, или са заминали в духовния свят. Ние можем да бъдем полезни по описания начин и още по някой друг начин, за които ще говорим, когато се отдаде случай за това. Обаче, ако не стоим в духовния живот, това не означава само една липса на знание, а то означава, че поставя наистина в една напълно ограничена сфера на съществуването: а именно само в сферата на физическото. Така че когато сме материалистично настроени и живеем само в материята, ние веднага изгубваме връзката с някоя индивидуалност, когато тя е минала през вратата на смъртта. Тук това, което бе казано, имаме един пример, какво извънредно голямо значение има действието на единия свят в другия. Самият мъртъв, когато той например има силно желание, да се запознае с това, - или онова от Духовната Мъдрост - се лишава от изпълнението на това желание, остава обременен с това желание. Би могло най-много да съществува възможност той да намери някого, който също е минал през вратата на смъртта и който в земния си живот е стоял в едно такова отношение с него, нещо, което през време на пребиваването в Камалок едновременно е възможно за него, че да му се достави известно задоволяване само чрез простото съществуване, чрез отношението, в което се намира с него - по това задоволяване съвсем не е достатъчно. Но това не може да се сравни с извънредно голямото благоденствие, което живеещият още на Земята, намиращият се още на физическото поле може да направи на мъртвия.

Помислете върху положението на мъртвия! Той има извънредно силно желание към това, или онова. Това желание не може да му бъде задоволено през времето след смъртта, защото нещата остават непроменяеми, - *онези неща, които носим в душата си*: Обаче на Земята може да дойде едно течение, което да проникне в това оставащо непроменимо желание. И този е именно единственият път, по който могат да бъдат променени нещата, които живеят в нашата душа. И бихме могли да кажем: В първо време след смъртта, извънредно много нещо зависи от това, какво духовно отношение развиват за него онези, които са му били близки на Земята и са останали още живи на физическото поле, за да живее и се чувства добре, или зле преминалият през вратата на смъртта.

Когато се отнасяме в смисъла на това, което можем да изпитаме чрез Духовната наука, ние ставаме устрои тели на съвършено други отношения на живота, на отношения на живота, които действуват от единия свят в другия. В това отношение можем да кажем, че днес развитието на Духовната наука не е напреднало особено много, за да се превърне тя в сили на живота. Имаме да вършим още извънредно много, за да превърнем в действителни сили това, което Духовната наука може да ни даде и добре би било - *да се запознаем с истините на Духовната Наука и след това да устроим целият си живот съобразно тези истини*. Ако разберам Духовната наука в този дълбок смисъл, ако направим от нея един нерв на живота, тогава на Земята малко ще се спори върху духовната теория. Този е въпросът, върху който трябва да размислим. Чрез Духовната наука се изменя не само земния живот, а целият живот на човечеството. И ако Духовната наука бъде повече, много повече превърната в дело на сърцето по околният път, чрез разбирането на идеите, когато хората - ако можем да употребим тези банални думи - се държат и отнасят в смисъла на Духовната наука, тогава все повече и повече ще се прояви взаимоотношението между физическия и духовен свят.

Тук трябва да засегнем нещо, което не така лесно може да се повярва на този, който го казва, въпреки че то може да бъде разбрано, когато човек размисли върху нещата. Знанието на човека, доколкото то е знание на физическото поле е нещо извънредно измамно, нещо действително много измамно, защото на физическото поле човекът не знае действително нищо друго освен фактите и връзките, които той наблюдава. Докато за обикновения учен, или за материалистично настроен човек това е всичко, което той нарича действителност, то е нещо извънредно малко, когато обгърнем душевния живот в неговата цялост.

Искам да ви покажа един привидно парадоксален пример: но ние можем да си спомним думите на Шопенхауер, че *истината трябва да се изчерви, - защото тя е парадоксална*. Човекът познава факти и комбинира факти. Той знае: Часът е седем и половина. Тогава той излиза от своя дом, минава през тази, или онази улица. В осем часът, той е стигнал там, или там. Той знае нещо подобно чрез възприятието на сетивата, знае нещата да речем чрез комбинациите на ума, обаче в повечето случаи не знае, защо е излязъл от дома си с две, или три минути по-късно. Малко хора ще помислят върху това, ако тук, или там са тръгна ли с две, или три минути по-късно. Обаче това може да има голямо значение. Искам да избира един чудно ват пример, обаче в живота винаги се явяват примери от този род, а именно примера, че някой е закъснял с три минути. Ако би излязъл точно в осем часа, той би се натъкнал действително на нещо което, би го прегазило, би го убило. Той не е бил убит, защото е

закъснял с три минути. Такива неща винаги могат да се случат в живота, само че хората не знаят това. Кармата на човека от нашия пример го е предпазило, като е направила той да излезе с три минути по-късно. Това би могло да изглежда нещо безразлично, но то не е по отношение на нещо подобно само затова, че не знае за него: в момента в който би го знаел, той съвсем не би бил безразличен. Ако бихме знаели: аз съм излязъл три минути по-късно отколкото съм искал, ако бих излязъл в исканото време, аз бих бил сега мъртъв. Тогава това не би било безразлично за вас, тогава то би направило, едно силно впечатление върху вашата душа, тогава от това знание би изходило едно дълбоко въздействие върху вашата душа. Но означава ли това нещо друго освен: *човекът минава постоянно със здраво завързани очи през живота?* Това прави той именно! *Той знае това, което става външно*, не знае обаче, че ако нещата биха били малко по-различни, какво би се случило с него. Това означава, че това знание за възможностите избягва на неговите душевни сили. Душата продължава да живее в безразличие, докато чрез знанието би била разтърсена, чрез знанието за възможностите. Следователно чрез това че човекът знае много малко нещо за възможностите, за връзките, които съществуват в живота, че знае само това, което се случва чрез външните обстоятелства, чрез това неговия душевен живот е беден, чрез това в този душевен живот не се изразява това, което иначе би се изразило. Може би човек, въобще не би стигнал, да изкаже така лесно нещо привидно парадоксално, ако изследванията на живота след смъртта не биха го довели до там. Защото някои неща които се явяват в душата, е и това, което току що бе охарактеризирано като нещо, което не стига до горното съзнание. След смъртта пред душата се явяват много неща, явяват се много силно, за които той не е имал никакво предчувствие през време на живота на Земята: Ти се намираше в опасност за живота, ти пропусна едно щастие, беше в това, или онова положение. Цял един свят от непреживени неща, застават пред душата след смъртта. Това, което изглежда смешно за материалиста, след смъртта то става действителност, истинска действителност. Така, че можем да кажем: След смъртта човек се научава да познава цял един свят от това, което през време на земния живот е било около него и е намерило един съзнателен израз в него. Нима тези неща за които става дума тук не съществуват? Да предположим следният случай: Ние сме излезли с три минути по-късно, отколкото сме искали и с това сме избегнали смъртта. Ние съвсем не знаем това. Фактът, че като хора не знаем нещо, това няма никаква значение за материалиста. Умният човек знае, че важното не е това, дали той знае нещо, или не знае нещо от това. Обикновено умният човек знае, че нещата не ги е грижа за това, дали той знае, или не знае нещо, но че те съществ

вуват и без негово знание. Отношението на силите, тяхното взаимодействие е било налице. Може би влакът е бил там, ние също сме били там, всички неща са били подготвени за нашата смърт. Силите са си взаимодействували, те са действували минавайки един покрай други, обаче те не са се съчетали. Съществуват много подобни неща в нашата околност, около нас в живота. Те съществуват, обаче нямаме възприятия за тях, но те са около нас. Ако сега съгласно определението, съгласно предназначението на настоящият цикъл на нашето развитие, хората биха добили разбиране за духовния свят, тогава това, което без съмнение не може да съществува за сетивното схващане и за сетивния ум, обаче въпреки това се намира около нас, би действувало около нас по определен начин. И тук ние идваме до един извънредно интересен факт. Да предположим, че нещата са стояли действително така, както бе описано, че сме избегнали смъртта благодарение на това, че сме закъснели с три минути с нашето излизане: материалистът не долавя нищо от това. Онзи човек, който постепенно си създава разбиране в своето сърце за такива връзки - днес Духовната наука се намира едвам в началото на своето развитие - при него душата действително се променя. Ако си е създал разбиране за тази Духовна наука, ако е живял известно време в нея и не е добил само едно външно разбиране, а ако тя е станала съдържание на неговата душа, ако живее с нейните понятия и чувства, тогава той също ще излезе, може би с три минути по-късно, отколкото е възнамерявал и чрез това ще е избегнал смъртта - обаче в момента в който би могла да дойде смъртта, ако обстоятелствата биха били други, *той ще долови, ще почувствува нещо в себе си*. Да се научи да чувствава според възможностите, това ще се получи, когато Антропософията стане жизнен сок на душата.

И какво ще можем ние постепенно да чувствуваме например, чрез нещо подобно, когато човешката природа се е насочила според разбирането дадено от Духовната наука? Чрез един такъв момент, в който би могло да се случи нещо, което е свързано с нас, ние бихме се превърнали в един временен медиум, бихме се пренесли в едно кратко медиумистично състояние, стигайки до положението да направим духовният свят да просветне в нашето съзнание. Такива моменти биха могли да бъдат извънредно плодотворни за човека, когато мъртвите действуват в него, когато той ще има едно съзнателно знание за мъртвите. *Моменти на несбъднати се факти, които са свързани с нас, се превръщат по определен начин в будители за впечатления от духовния свят*. Твърде особена форма на един пълен с предчувствие живот ще се развие, чрез това именно в душите на онези, които са се сближили в живота с Духовната наука. И поради причината, че човечеството се намира в еволюция, действително в еволюция и само един късоумен човек може да вярва, че

човешкият род е бил надарен през всички времена със същите душевни способности, каквито той притежава днес. Душевните способности се променят и както е вярно, че днес човекът има заложба да възприема предимно нещата външно и да обработва с мисълта възприятието, също така е вярно, че чрез такива отношения, каквито бяха описани сега, той ще се развие в една епоха, в която ще бъдат развити душевно-духовни сили и способности. Следователно също и по този начин съществува изглед Духовната наука да се превърне в една сила на живота, която ще действа съграждащо в живота. По-рано ни видяхме, как може да бъде упражнявано едно действие от физическото поле горе в живота след смъртта, сега виждаме как могат да бъдат създадени врати, или прозорци, за да може да бъде виждано във физическия живот това, което мъртвите изживяват. С това аз исках само да ви дам едно понятие за това как могат да бъдат създадени начини за съобщение между двата свята.

От всичките много неща, които бихме могли да бъдат казани върху живота между смъртта и едно ново раждане и с които отчасти ще се запознаем в близко време, днес ще споменем само едно нещо: В течение на живота между /раждането и смъртта/, ние намираме предимно, че в душата действуват предимно три вида сили: Силите на мисленето, интелектуалните сили намират израз, така че *ние сме по-светли, или по-малко светли*, силите на сърцето, или на чувствуването, така че ние сме повече, или по-малко състрадателни, или коравосърдечни, заложените сме повече, или по-малко религиозно, или нерелигиозно: силите на желанието, или на волята, така че нашите дела са повече, или по-малко егоистични. Така се проявяват тези три вида сили. За живота между смъртта и едно ново раждане тези различни душевни способности имат съвършено различно значение. Да вземем първо интелектуалните сили. За каквони помагат след смъртта? След смъртта интелектуалните сили ни помагат за това, да направим особено ясна нашата съзнателност, нашето съзнателно преживяване на времето между смъртта и едно ново раждане. И тук искам да опиша конкретните неща - един човек, който е неистинен по отношение на неговите интелектуални качества, който не проявява никакъв особен интерес да се запознае истински с духовните отношения, което можем да постигнем само чрез познанието, ще развие наистина едно съзнание, обаче едно съзнание, което постепенно ще се затъмнее. И особеното сега е това, че понижението, затъмнението на съзнанието след смъртта става при чина ние да изживеем по-бързо определеното време, т.е. тичаме по-бързо в духовният свят, когато сме повече спящи. Следователно, когато някой е тъп по отношение на това, което са интелектуалните сили, интелектуалните способности, той остава известно време съзнателен, обаче след това не може да запази по-нататък своето

съзнание. Неговата тъпост предизвиква едно сумрачно състояние и тогава останалия живот протича бързо, *такъв човек се връща относително скоро в земния живот*. Друго е положението със силите, които са свързани със желанието, с волята. Тези сили ни помагат да извлечем мощни, или слаби сили от макрокосмическите отношения във времето между смъртта и едно ново раждане, сили от които се нуждаем за изграждането на нашият следващ земен живот. Ако човек дойде с едно неморално настроение на душата в такива отношения каквито описахме, той не може да извлече необходимите сили, които трябва да изградят правилно астралното, или етерното тяло - тогава тези тела ще бъдат атрофирани. *Човек ще бъде слаб*, или нещо подобно. Следователно моралността е това, което ни прави способни да извлечем от висшият свят силите, от които се нуждаем за нашето следващо въплъщение. Така интелектуалността и моралността са тясно свързани с това, което става от човека чрез неговото пребиваване в свръхсетивната сфера между смъртта и едно ново раждане. Силите на сърцето, или силите на чувствуването - вътрешните сили на душата, застават срещу нас в съответното време между смъртта и едно ново раждане, застават обективно срещу нас, тогава те са във от нас. Това има много голямо значение. Един човек, който е способен да люби, или да проявява състрадание, прекарва живота си между смъртта и едно ново раждане така, че пред неговата душа се явяват поощряващи живот, създаващи блаженство образи, които отговарят на състраданието, те образуват неговия заобикалящ свят, като една среда в която той се намира. За този който е проявил омраза, пред душата му застават образите на омразата. Какви сме ние в най-вътрешната част на нашата душа, това ние виждаме в определено време между смъртта и едно ново раждане като мирови картини. Не съществува никакъв толкова добър живописец, каквито са силите между смъртта и едно ново раждане. За най-вътрешните сили на нашата душа, нашият небосвод е онова, което гледаме между смъртта и едно ново раждане - както гледаме небосвода тук на Земята. Това е нашият небосвод между смъртта и едно ново раждане. Той е винаги при нас. С това е свързано, че когато сме приели Тайната на Голгота в най-вътрешната част на нашата душа, когато сме добили разбиране за думите на апостол Павел: "Не аз, а Христос в мене", когато изживяваме Христа в нас, тогава през време на пребиваването в сферата на Слънцето след смъртта, ние имаме възможността да гледаме това, което бе споменато тук като акашов свят от образи около нас и в този свят от акашови образи, да гледаме Христа в неговия най-красив, - най-величествен образ, в една слава на откровението като елемент, в който живеем и тъчем. Тази мисъл не трябва да има само егоистично значение, защото това, което намираме разпространено като акашова кар-

тина, ние отново го приемаме в душата си при по-нататъшното пътуване из Вселената и го донасяме със себе си във следващото въплъщение, като чрез това ставаме не само един по-добър човек, а също една по-добра сила в развитието на Земята. Така това, което ние изработваме в нашето сърце, в света на нашите чувства е свързано именно със способностите в следващият земен живот, свързано е вътрешно с този живот. И ние се запознаваме отново с техниката, как силите на нашето сърце, се образуват като един велик миров килим, като един миров небосвод около нас между смъртта и едно ново раждане, за да бъдат след това отново в нас по съответния начин с по-голяма сила, отколкото и предшестващия живот. Защото всичко се засилва благо дарение на това, че между смъртта и едно ново раждане ние гледаме около нас това, което в един живот сме преживели *вътрешно* и чрез това ставаме по-силни чрез преживяването, развивайки тези сили, които произлизат от живото гледище.

Така ние отново говорихме за някои от нещата, които са безкрайно важни за нас. За отношенията между смъртта и едно ново раждане, които се важни поради това, че в живота на Земята - *ние не сме нищо друго освен това, което е направил от нас животът между смъртта и едно ново раждане* и поради това, че ние не можем да стигнем все по-малко до едно действително познание на нашето същество и чрез това също до едно действително действуване и мислене в бъдещето на човечеството, ако не вземем под внимание това, което става в духовния свят между смъртта и едно ново раждане. Аз исках да поставя едно начало с това, което в бъдеще време ще стане по един, или друг начин все повече съдържа ние на Духовната наука.

СЕДМА СКАЗКА

Берна, 15 декември 1912 г.

Някои неща върху техниката на кармата в живота след смъртта.

С днешният ден кръжокът от Берна празнува своята първа петгодишнина и същевременно ние сме в състояние да се съберем днес за първи път в това помещение, което чрез неговата форма трябва да бъде по достоен начин една сграда за нашите духовни стремежи и нашата духовна работа на това място. Когато се търсят такива сгради и когато сме в състояние да провеждаме все повече и повече нашите събрания в такива сгради, това винаги означава нещо в нашите духовни стремежи. Ние знаем, - че сега вече на много места нашите съмишленици се стремят да имат такива помещения и те са вече създадени. И на днешния ден, които както току що охарактеризирахме е за нас едно двойно тържество, можем да кажем встъпително няколко думи също и за значението на едно такова помещение. При нашите стремежи ние постоянно се връщаме и връща-

ме постоянно и постоянно към числото три, към свещеното число три, както се казва. И в душевният живот на човека, ние срещаме това число три изразено в мисленето, чувствуването и във волята.

Когато размислим върху мисленето, ние ще си кажем: В нашето мислене ние трябва да се насочваме според обективните необходиминости. Защото, ако в нашето мислене - било то мислене на физическото поле, върху нещата на физическото поле, или върху нещата на по-висшите светове - ако в нашето мислене не се насочваме според необходимостите, можем да изпаднем само в грешки и не ще стигнем до истината. В нашето воление ние трябва да се насочваме първо също така според това, което ни казват определени външни морални принципи. Ние отново трябва да се насочваме според необходимости и можем да кажем, че по отношение на нашето мислене и на нашето воление необходимостите проникват от по-висшите светове във физическия свят.

Човекът се чувствава действително в истинския смисъл на думата свободен в своето чувствуване. То е съвършено различно от мисленето и волението. В чувствуването, в усещането ние се чувствуваме най-правилно, когато не изпитваме принуждението на мисленето и на волението, а когато сме отдадени на това, което именно може да бъде чувствувано. Защо това е така? Да при мисленето ние чувствуваме, че то е свързано с нещо, че зависи от нещо. При волението също така чувствуваме, че зависи от нещо, обаче при чувствуването ние сме напълно в самите нас. Тук ние живеем изцяло в нашата душа. Това е така, защото нашето чувство е в крайна сметка един огледален образ, едно отражение на една сила намираща се твърде, твърде много отвън нашето съзнание. Ние трябва да разгледаме мислите така, че те са копие на това което представляват. Волението трябва да разбираме така, че то да изразява това, което е наше задължение. В чувствуването можем да изживеем свободно това, което ни говори душата: защото окултно погледнато, чувствуването е едно отражение на онова, което без съмнение не влиза в нашето съзнание, което обаче се намира вън от нашето съзнание и е нещо непосредствено божествено-духовно. Можем да кажем: Чрез мисленето и чрез волението Боговете се стараят да възпитават човека. В чувствуването Боговете ни оставят, макар и по един тайнствен начин, да участвуваме в тяхното собствено действо, в тяхното собствено творчество. В чувствуването е също така, че имаме в нашата собствена душа присъстващо нещо, при което самите Богове изпитват удоволствие.

А сега, чрез една така сграда, каквато е създадена тук ние можем да придружаваме всичко онова, което разглеждаме непрестанно с едно чувство, което ни свързва все по-вътрешно с духовните светове. И тази вътрешна връзка с духовните светове, трябва да получим от всичко това,

което иначе разглеждаме. Ето защо трябва да припишем определена стойност на една такава сграда, трябва все повече да се вживяваме в това, което може да бъде за нас една такава сграда. Ние поглеждаме навсякъде, на всички страни и чувствуваме, силата на светлината и на цветовете, които стават за нас откровение за онези, които се намират в духовния свят. Без съмнение това което имаме да кажем, може да бъде произнесено също в едно тривиално, едно ужасно помещение, каквито има сега навсякъде, обаче нашата душа може да се стопли, действително да се стоп ли при духовните разглеждания само тогава, когато имаме такива помещения. Трябва да отбележим това, като една добра Карма, която придружава и благослави нашата работа. И при всеки такъв случай, какъвто е този двоен празник, ние трябва да си спомняме за значението на това, което може и трябва да бъде Духовната наука - духовното познание на човека на новото време.

А сега, онова което всъщност искаме да разгледаме днес: Ще се отнася за някои неща за които вече сме говорили, обаче ние искаме да говорим за нещо познато от една нова гледна точка. Защото духовните светове могат да станат напълно разбираеми за нас, когато ги разглеждаме действително от различни страни. Животът между смъртта и едно ново раждане бе описан по най-разнообразен начин. Днес искаме да го разгледаме така, че да можем да вземем под внимание някои неща от това, с което през последните месеци аз отново трябваше да се занимавам в областта на духовното /познание/ изследване. Знаем, че непосредственото след като сме минали през вратата на смъртта ние минаваме през така наречената Камалока, т.е. изминаваме онова време, в което сме все още тясно свързани с нашето чувствуване, чрез нашите афекти, чрез целия наш душевен живот в нашето последно земно въплъщение. Ние постепенно се освобождаваме от тази връзка. Без съмнение след като сме минали през вратата на смъртта, ние не притежаваме нашето физическо тяло. Обаче макар и да сме положили нашето физическо и етерно тяло, нашето астрално тяло притежава още всички особености, които то е имало тук на Земята и тези особености, които това астрално тяло има, поради това че то е действувало в едно физическо тяло, то трябва да се освободи от тях, за целта то се нуждае от определено време и това е времето прекарано в Камалока. След това време прекарано в Камалока то живее онова, което ние нарекохме духовен свят, или Девакан. В написаните от мене книги аз охарактеризирах този духовен свят повече според това, което човекът изживява чрез различните елементи, които се разпространяват около него. Сега искаме да разгледаме времето между смъртта и едно ново раждане от една друга страна. А именно искаме да охарактеризираме това в общи черти. Когато човекът е минал през вратата

на смъртта, той изживява следното: Докато сме тук на Земята, можем да кажем, че ние сме ограничени в определено място, затворени сме в нашата кожа и вън от нас е пространството и другите неща и същества. Обаче след смъртта не е така: а след смъртта е така, че ние се разширяваме първо с цялото наше същество, ставаме все по-големи и по-големи в нашето чувствуване. Това чувство - Аз съм в моята кожа и вън от мене е пространството и нещата - то е една опитност, която ние нямаме след смъртта. *След смъртта ние се намираме в съществата и нещата*, разширяваме се в пространството което има значение за нас. През време на прекарването в Камалока, ние се разширяваме непрестанно и когато това време е завършило, ние сме станали толкова големи, колкото е пространството обхванато от пътя описан от Луната около Земята. Следователно фактически ние израстваме, разширяваме се в пространството. Намирането в пространството, съвместното обитаване има след смъртта едно значение съвършено различно от това тук на Земята във физическият живот. Фактически по описаният начин положението е такова, че времето прекара но в Камалока ние сме пространството, което Луната обкръжава. Всяка отделна душа се намира в това пространство, така че всички души, които са същевременно в Камалока, изпълват пространство, което Луната обхваща в нейното въртене около Земята. *Те се проникват едни в други*. И все пак това взаимно проникване, това взаимно обитаване един в друг, съвсем не е едно съвместно съществуване, а чувството на съвместното съществуване, съществуването заедно, зависи от нещо съвършено различно от съвместното изпълване на едно общо пространство. След смъртта две души могат да бъдат в едно и също пространство и всъщност те могат да бъдат безкрайно отдалечени една от друга, т.е. тяхното изживяване е такова, че те съвсем не е нужно да знаят една за друга, докато други души са също така в същото пространство, а се чувствуват близки, чувствуват се заедно, чувствуват, че живеят един със друг. *Тук всичко зависи от вътрешните отношения, а не от външно пространствените връзки*.

И в следващите времена, когато пребиваването в Камалока е завършило, човекът се разпростира и живее във все по-големи и по-големи пространства. Той се разширява все по-далече и все по-далече. Когато се е разширил толкова далече, че пребиваването в Камалока завършва и той е разширен така да се каже в едно небесно пространство, което е толкова голямо, колкото е пространството ограничено от пътя описан от Луната около Земята, тогава в това разширено пространство, което човекът изпълва след смъртта през времето прекарано в Камалока, той е оставил, - изхвърлил е от себе си всичко онова, което е извършил през време на своя земен живот и което изразява неговата привързаност към земния

живот, своя копнеж, своята страст към земния живот. Човекът трябва да мине през всички това, обаче той трябва да остави всичко това в сферата на Луната, в Камалока. Следователно когато човекът живее по-нататък след смъртта и по-късно си спомни за тази сфера на Луната, той намира записано там всичко, което е имал тук като сетивни афекти и страсти, всичко което се развива в душевния живот, поради което изпитва симпатия към физическото тяло. Той оставя всичко това в сферата на Луната. То остава там - човекът не може да го заличи така бързо. Той го взема със себе си като сила, обаче то остава записано в сферата на Луната. Така че сметката на нашите дългове, дълговата сметка на всеки човек остава записана в сферата на Луната.

След това ние се разширяваме по-нататък. Разширявайки се по-нататък ние стигаме в една втора област която Окултизмът нарича сфера на Меркурий. Тук не е възможно да се впуснем по-подробно и по-точно в описанието на нещата, да ги нарисуваме, обаче искаме да разгледаме първо тези неща без рисунки. Сферата на Меркурий е една сфера, която е по-голяма от сферата на Луната. Когато се вживяваме в тази сфера, когато искаме да се вживеем в нея след смъртта, ние вършим това като човеци по най-различен начин. Някой човек - това може да бъде точно изследвано със средствата на Духовната наука - който е настроен неморално, или има нисък морал, се изживява в сферата на Меркурий по напълно различен начин от човека който е настроен морално. В сферата на Меркурий, т.е. във времето което следва след пребиваването в Камалока, първият не може както вече описахме това, да намери онези човеци, които са напуснали физическото поле преди него, или след него или се намират също в духовният свят. Следователно той се вживява в духовният свят, така че не може да намери онези, които са му били любими, с които би искал да бъде заедно. Той става един самотник, един отшелник в духовният свят - в сферата на Меркурий, един такъв човек, който на Земята е живял неморално. Обаче морално настроения човек става тук това, което можем да наречем едно общително, едно дружелюбно същество. Той намира там преди всичко онези хора, които на Земята са му били близки като душевни същество. От това зависи, дали можем да бъдем заедно, то не зависи от пространствените отношения, защото всички ние изпълваме това пространство, а от това как ние сме настроени. Ние ставаме самотници, въпреки че изпълваме същото пространство както и другите и оставаме самотници, защото не намираме пътя на другите, въпреки че се намираме в същото пространство. Ние ставаме самотници, когато влизаме в тази сфера с неморално настроение, с неморално устройство на душата и ставаме общителни, дружелюбни същества, когато проникваме там с морално настроение. В Камалока, в сферата на

Луната ние срещаме други трудности, относно общителността. Обаче, общо взето можем да си представим, че и там също човекът, според устройството на неговата душа, може да стане един самотник, или едно общително същество. Онзи, който на Земята е бил отявлен егоист, който познава всъщност само задоволяването на неговите желаниа и страсти, той не ще намери лесно сферата на Луната онези същества, които са му били близки на Земята. Обаче, онзи който на Земята е обичал страстно, макар и сетивно страст но нещо, което е стояло във от него, той не ще бъде все пак в Камалока едно напълно самотно същество, а ще намери други същества, които са му били близки на Земята. Обаче общо взето в тези две сфери не е възможно да намери други човешки същества, освен такива, които на Земята са му били близки. Другите остават непознати за него. Следователно, условието, за да се съберем с други хора е това, да сме били заедно с тях на Земята. Дали можем да се съберем с тях, това зависи от нашето морално настроение. Също моралните стремежи, не могат да ни изведат във от тази област, която води до хората, които не са били близки на Земята. Отношенията към тези хора, които намираме след смъртта, имат тази особеност, че те не могат да бъдат изменени. Трябва да си представим това така: Тук в живота на Земята ние имаме винаги възможността да изменим отношенията на живата. Нека предположим следното: През определено време на Земята ние не сме обичали един човек така, както той би заслужавал това. В момента, когато разбираме това, когато размислим върху това, ние можем да направим да възникне истинската любов към него, ако разбира се сме достатъчно силни. Обаче тези възможности ни липсват след смъртта. Когато след смъртта намираме един човек, към когото на Земята сме проявили малко любов, или неоправдана любов, ние виждаме наистина това, чувствуваме това много по-точно и по-силно отколкото това на Земята, обаче не можем да изменим нищо от това положение. То трябва да остане такова. Това е именно особеното, че отношенията на живота имат определена непроменливост. Чрез това, че те остават нещо непроменено, в нашата душа се развива силата, която урежда нашата Карма. Когато следователно в течение на 15 години сме обичали много малко един човек, ние разбираме това и преживявайки това ние развиваме силата, когато отново се въплътим на Земята, да променим това отношение. Чрез това развиваме силата и волята за кармическото изправяне. Тази е техниката на Кармата. Преди всичко трябва да ни бъде ясно едно нещо: Във времената след смъртта, следователно във времето на пребиваването в сферата на Луната и в сферата на Меркурий, а също и в следващото време, което също ще охарактеризираме, ние живеем в духовният свят така, че нашият живот зависи от начина по който сме живели на Земята, във физическия свят,

обаче значение има не само нашето съзнание, но и нашето подсъзнание. Така както живеем нормално на Земята, в будното състояние ние живеем в нашият Аз. Под нашето азово съзнание е *астралното съзнание, или подсъзнанието*. И понякога това подсъзнание действа напълно различно от горното съзнание, от азовото съзнание, без човекът да знае това.

Да вземем най-близкият пример. Двама човеци живеят в най-добри приятелски отношения. Често пъти се случва единият да възприема Духовната наука, да я цени, а другият който живее с него, е проявил преди това безразличие към тази наука, а сега започва да я мрази силно. Обаче може да се случи така, че тази омраза да не изпълва цялата негова душа, тя може да живее само в азовото съзнание, обаче не и в астралното съзнание. В своето горно съзнание изпада в яростна омраза към Духовната наука, а може всъщност да я обича в своето астрално съзнание, в своето подсъзнание и да я желае без да осъзнава това. Това е напълно възможно. Такива противоречия съществуват в човешката природа. Ако изследваме астралното съзнание на един такъв човек, подсъзнанието, можем да констатираме, че там живее една скрита за него симпатия към Духовната наука, която той мрази в своето горно съзнание. След смъртта това се оказва от голямо значение, защото след смъртта човекът става истинен в това отношение. Някой, който така на Земята се е заклек, да мрази силно Духовната наука обаче в своето подсъзнание я обича и който през време на земния си живот, я е отричал и отхвърлял, след смъртта изпитва често пъти една изгаряща любов към нея. Това може да означава за него едно дълбоко страдание през време на живота му в Камалока, а именно, че не знае нищо за тази наука и няма свой спомен, няма никакъв спомен за нея. Защото в първото време след смъртта, човекът живее предимно от спомена. Така че след смъртта, човекът зависи не само от това, което го измъчва, или също от това което му донася радост, но и от това което на Земята е живяло в неговото подсъзнание. Тогава човекът става напълно истинен в това отношение.

Тук имаме една от точките, където можем да видим, как Духовната наука е действително призвана, когато е правилно разбрана, да действа плодотворно в целият човешки живот. Човекът, който е минал през вратата на смъртта, не може да промени нищо в неговите отношения към съществата, които са около него, а и другите които са около него също не могат. *След смъртта настъпва непроменяемост на отношенията*. Обаче там, където все още може да настъпи променяемост, това е областта на отношенията между умерилите и живите.

Живите, които са още тук на физическото поле, когато са били свързани по някакъв начин със заминалите на другия свят, са единствените, които

могат да смекчат страданието, които могат да утолят мъката на онези, които са минали през вратата на смъртта. И в много случаи плодотворно се е оказвало това, което можем да наречем именно за този случай: живите да четат на мъртвите нещо от Духовната наука. Това наистина е било установено като нещо твърде плодотворно: Някой е умрял тук на Земята, поради някаква причина дадена в горния пример, или поради други причини той не се е занимавал с Духовна наука. Онзи, който е останал на Земята, може да знае от Духовната наука, че умрелият може да проявява един изгарящ интерес за Духовната наука. Ако останалия на Земята се свърже мислено с него така, като че той стои пред него, като му предава мислите които е получил от Духовната наука, то това е едно голямо благоденствие за мъртвият. Ние можем фактически да четем на мъртвият. Това прехвърля пропастта, която съществува между живите и мъртвите. Помислете само, когато двата свята, които са разделени чрез материалистичното убеждение на хората - светът на физическото поле и духовният свят, в който човекът живее между смъртта и едно ново раждане - помислете само как това ще действа непосредствено в живота, когато тези два свята бъдат свързани по този начин. Ако Духовната наука не остане само една теория, а стане непосредствен импулс на живота, следователно, ако тя стане това, което трябва да стане, тогава не ще стане никакво разделяне, а непосредствено съобщение. Четенето на мъртвите е един от случаите, в които ние можем да влезем в непосредствена връзка с мъртвите, в които можем да има помогнем. Онзи, който е пренебрегнал Духовната наука, остава винаги в мъчението да проявява желание за нея, ако ние тук на Земята не му помогнем. Обаче ние можем да му помогнем от тук, ако той въобще има едно такова желание. Така живият може да помогне на умрелият.

По този начин е отново също възможно, мъртвият да бъде чул от живите въпреки че днес живите правят малко нещо, за да се свържат с мъртвите. Обаче тук Духовната наука ще се намеси непосредствено в човешкият живот, ще стане един действителен еликсир на живота. Ако искаме да разберем как мъртвите действуват върху живите, трябва да изходим, може би от следното разглеждане.

Какво знае въобще човекът за света? Ние знаем извънредно малко, когато тук на физическото поле разглеждаме нещата само в будно състояние. Човекът знае онова, което става пред неговите сетива и което може да изведе от ставащото чрез своя ум. Всичко останало той не знае. Често пъти той мисли, че иначе не би се получило нищо, освен това, което може да наблюдава чрез физическите сетива. Обаче съществуват много неща, които не стават пред физическите сетива и въпреки това са извънредно важни. Какво означава това? Нека приемем, че сме свикнали да

отиваме на нашата работа в осем часа сутринта. Обаче веднъж закъсняваме точно с пет минути. По-нататък не се случва нищо, освен това, че ние отиваме на работа с пет минути по-късно. Обаче, може би при едно по-точно преценяване на положението, когато вземем под внимание всички отношения, можем да стигнем до там да констатираме, че точно в деня, в който сме закъснели, ако бяхме отишли на работа в точното време, бихме били стъпкани от някое превозно средство, т.е. ако бяхме излезли на работа в точно определеното време, не бихме били живи. Или нещо, което е напълно възможно и което се е случило: Някой е бил задържан от неговия приятел, да направи едно пътуване с парахода Титаник. Той може да каже: ако би пътувал, би загинал! Че това е било кармически обусловено така, това е друг въпрос. Обаче помислете само, когато разглеждате живота по този начин, колко много ще знаете за живота. Ако не се е случило нищо от това, което би могло да се случи, все пак вие не знаете това. Безкрайните възможности, които съществуват в света на действителностите, тях човек не забелязва - не им обръща внимание. Вие можете да кажете: Това без съмнение не е от значение! За външните отношения, то не е от значение, обаче по-важно е това, че бихме могли да знаем: вероятността да загинем е била голяма, ако не бяхме изпуснали един влак, който е катастрофирал. Не бихме могли да изберем всички възможни случаи, които обаче често се явяват в малък размер. Без съмнение за външният ход на нещата ние нямаме нужда да знаем това, което можем да наблюдаваме. Но да предположим, че знаете точно, че нещо би се случило, ако не бихме пропуснали влака. Тогава едно такова преживяване, прави впечатление върху нашата душа и ние казваме: Как съм бил аз запазен, по един странен начин, чрез една добра участ. Помислете върху всички тези неща, които се случват по възможност със човека. Душевният живот би бил безкрайно по-богат и колко богат би бил той, ако човек би могъл да знае всичко, което действа така в живота без действително да стане.

Това е така като че бихме насочели погледа си към житното поле и бихме гледали класовете, многото житни класове, многото житни зърна, от които онези, които биха били отново посети, съставляват само един малък брой, обаче безброй други не се превръщат в стебла и класове, а отиват по един друг път. Това, което е възможно с нас се отнася към това, което действително става, както многото житни зърна, които не се превръщат отново в класове, към тези, които се превръщат в класове. Така е в действителност, защото това, което е възможно в живота е извънредно богато. И онези моменти, в които с нас стават особено важни неща в света на възможното, това са благоприятните моменти, в които *мъртвите могат да се приближат към нас*. Да предположим, че някой

излиза с пет минути по-рано от обикновено, благодарение на това е бил запазен от загиване, или би му се случило нещо неприятно. В такъв един момент, може да пролъхне в живота, като един сънищен образ, онова, което самите мъртви ни съобщават. Но човекът живее грубо. Той се интересува само от грубото, а не от финността на живота, които действуват и стават в този живот. В това отношение усвояването на Духовната наука създава финност на чувствата и усещанията. Тогава човекът ще почувствува как онези, които са заминали за другия свят, проникват в земния живот и ще има връзка с тях. Над пропастта, която разделя живите от мъртвите, ще бъде хвърлен мост, чрез Духовната наука, която ще стане действително един елексир на живота.

Следващата сфера, следователно следващото време след смъртта е така наречената сфера на Венера. Ние ставаме самотници в тази сфера на Венера, когато на Земята сме били нерелигиозно настроени. Напротив ставаме общителни, дружелюбни същества, когато донасяме от Земята със себе си, в душата си едно религиозно настроение. Според това, дали тук на Земята сме били в състояние да чувствуваме нашата преданост към светия Дух, ние намираме в тази сфера всички онези, които са имали същото настроение по отношение на божествено духовното. В тази сфера на Венера - хората са групирани според религиозният стремеж така и религиозното изживяване са решаващи. В сферата на Венера - групирането става сама според религиозните вероизповедания и светогледните убеждения. Онези, които имат един и същ светоглед, са съединени в сферата на Венера в големи, мощни общности. Те не са самотници. Самотници са онези, които не могат да развият никакви религиозни чувства и импулси. Следователно онези които в наше време наричаме монисти, материалисти, ще станат в *тази сфера*, не общително, а самотни същества. Всеки ще прекара своето пребиваване в сферата на Венера, като затворен в един кафез, в една клетка и в тази сфера е абсолютно невъзможен един съюз на монистите, защото чрез това, което е монистичното вероизповедание, човекът е осъден на самотност на отшелничество. Това не е нещо измислено, а един факт, че всеки човек с нерелигиозно настроение живее тук затворен, като в една клетка, в един кафез. Това е така, за да бъде възпитана душата относно фанатичността на монизма, която е била възприета като убежище тук на Земята. В цялост можем да кажем: Ние можем да се съберем с онези, които имат с нас еднакъв светоглед еднаква вяра. Други религиозни изповедания са трудно разбираеми за нас в тази сфера - сферата на Венера.

След това идва сферата на Слънцето. Това е следващото време след смъртта. В сферата на Слънцето може да ни помогне още само онова, което изразява различните религиозни вероизповедания, което може да хвърли

мост, от едно религиозно изповедание към друго. Но по отношение на това образуване на мост, хората си имат свои собствени възгледи и не могат лесно да разберат, как може да бъде намерено едно действително разбиране също и на този, който мисли и чувства различно от нас. Вярно е, че теоретически това разбиране е било насърчавано по много начина, обаче когато това насърчаване трябва да бъде приложено практически в живота - тогава работата е съвсем друга. Тогава можем да констатираме, че някой който принадлежи на индуската религия, говори на истина за общата съществена ядка на всички религии, обаче той разбира за обща, съществена ядка само това, което се съдържа в индуската, будистката религия. Последователите на тези религии говорят, проявявайки особени егоизма и когато говорят за това, те са обхванати от един групов егоизъм. Тук бихме могли да прибавим една хубава легенда за груповия егоизъм, която се намира при естонците: Бог искал да предаде на хората говора, чрез огъня. Трябвало да бъде направен един голям огън и чрез особено звучене на огъня, което хората трябвало да слушат, чрез това което те биха чували като звуци на огъня, трябвало да се получи езикът, говорът. Така Бог събрал народите съществуващи по лицето на Земята, за да могат народите да научат техните езици. Обаче преди да бъдат повикани другите, Бог повикал първо естонците и ги научил да говорят божествено-духовният език, следователно, един повисш език. Едвам след това дошли другите народи и те трябвало да слушат звуците, издавайки огъня и слушайки как огънят гори, научили се да разбират звуците. Отделните народи, които обичали особено естонците дошли първи, когато огънят горял достатъчно силно. Когато огънят прегорял, пристигнали германците, защото естонците не обичат особено германците. И от прегарящият огън можало само да се чуват: "дайч, лайч, дайч, пайч". След това дошли лапландците, които естонците никак не обичат и тогава от огъня се чувало само "лапен, лачен". И тъй като тогава огънят се бил превърнал тогава само в пепел лапландците създали най-лошият език, защото естонците живеели с лапландците в смъртна вражда. Така ние виждаме как естонците изразяват, всичко, което те имат като групов егоизъм. Нещо подобно са всички народи, когато говорят за това, че искат да проникнат до ядката на всички религиозни общества, на всички различни религиозни общества. И тук трябва фактически да кажем, че в това отношение Християнството е безусловно различно от другите вероизповедания. Ако например на запад, би било точно така, както в индуската религия, тогава стария Вотан, би продължавал и днес да царува като национален Бог. Обаче, западът не е приел един господстващ национален бог, който можеше да се намери тук на запад, а един Бог който можеше да бъде намерен във от запада. Това е

една съществена разлика по отношение на индуската религия, или по отношение на Будизма. Така в много отношения западното Християнство не е пропито от религиозен егоизъм, религиозното е много по безкорисно от източните религии. Ето защо истинското познание и чувствуване на Христовия Импулс е също онова, което довежда хората с техните себеподобни, без различно какъв религиозен живот имат те.

В сферата на Слънцето между смъртта и едно ново раждане, трябва действително да имаме разбиране за това, което дава възможност да влезем във връзка не само с хората имащи същото религиозно вероизповедание, защото ако разберем това Християнство така широко, че да го разгледаме свързано със старозаветната религия, то никога не ни учи на едностранчивост. Върху едно нещо обърнахме извънредно много внимание, за да бъде познато: Вие можете да си спомните, че едни от най-хубавите думи на Новият Завет, които Христос е казал, напомнят за стария Завет: "Вие сте Богове", Христос обръща вниманието на хората върху това, *че във вътрешността на всеки един човек живее божествената ядка, един Бог*: Вие всички сте Богове. Вие сте подобни на Боговете. Това е едно висше учение на Христа, като обръща вниманието на човека върху неговата божествена природа, върху това, че той може да бъде като Бога. Ти можеш да бъдеш като Бог, това е едно дълбоко и проникващо в сърцето учение на Христа! Но едно друго същество е произнесло същите думи и на Христовото изповедание принадлежи фактът, че едно друго същество е произнесло същите думи. В началото на Стария Завет се казва, че Луцифер пристъпил към първите човеци и изкушението се състои в това, че той взема изходна точка от думите: "Ще бъдете като Бога". Луцифер казва същите думи в изходната точка на изкушението в Рая и Христос ги казва отново - същите думи! Ние докосваме тук една от най-дълбоките и имащи голямо значение точка на Християнското вероизповедание, точката в която се казва и където така да се каже, с пръст се посочва това, че важното не се състои само в съдържанието на някои думи, важно е това, кое същество произнася същите думи в мировата връзка. Ето защо в последната от моите мистерийни драми трябваше да бъде показано: Луцифер може да каже същите думи, но те представляват нещо свършено различно, ако бъдат казани от Христос. Тук ние засяга ме една дълбока тайна на мировото съществуване и важно е да усвоим едно разбиране за това, което именно е изказано чрез това: - "Вие сте Богове. Ще бъдете като Бога". Веднъж от устата на Христа, другият път от устата на Луцифер. Трябва да бъде взето под внимание това, че между смъртта и едно ново раждане ще живеем също веднъж в сферата на Слънцето и на тази сфера на Слънцето имаме нужда от едно основно разбиране на Христовия Импулс. Това разбиране ние трябва да

вземем със себе си от Земята, защото Христос е бил някога на Слънцето, обаче той е слязъл от Слънцето и се е съединил със Земята. ние трябва да занесем това разбиране за Христовия Импулс със себе си след смъртта в сферата на Слънцето и тогава с този Христов Импулс, можем да бъдем едно общително, едно дружелюбно същество. Тогава можем да разберем този Импулс в Слънцето.

Обаче трябва да се научим да правим разлика и това научаваме сега само чрез Антропософията, да се научим да правим разлика между Христа и Луцифер. Защото онова, което донасяме със себе си от Земята като наше разбиране на Христа, то ни въвежда нагоре до Слънцето и в сферата на Слънцето то е един ръководител на една човешка душа към друга човешка душа, без разлика на вяра и вероизповедание. Обаче в сферата на Слънцето ние срещаме и едно друго същество, което е изговорило същите думи, които всъщност имат същото съдържание - това същество е Луцифер. *И ние трябва да сме усвоили това разбиране за разликата между Луцифер и Христос*, защото сега Луцифер трябва да ни придружава през по-нататъшните сфери между смъртта и едно ново раждане.

Така след смъртта ние минаваме през една сфера на Луната, на Меркурий, на Венера и на Слънцето и живеем последователно в тези сфери. В сферата на Меркурий ни постига всичко, което имаме като морални не съвършенства, в сферата на Венера това, което имаме като религиозни несъвършенства, в сферата на Слънцето онова, което ни разделя от всичко, което се нарича "човешко". Следователно сега ние преминаваме в други сфери, които окултистът познава, като сфери на Марс, на Юпитер и на Сатурн. Тук вече наш ръководител е Луцифер, ние навлизаме в един свят, който ни оплодява с нови сили. Както тук имаме под нас Земята, така там имаме Космоса и Слънцето под нас. Ние се вращаваме в божествено-духовните светове и през време на нашето вращаване в тези божествено-духовни светове, трябва да държим в паметта си онова, което сме донесли със себе си от Христовия Импулс. Този Импулс ние трябва да добием само на Земята и колко то по-силно сме го добили, толкова по-далече можем да го отнесем в Космоса. Тогава при нас идва Луцифер. Той ни води в света, в който трябва да влезем, за да бъдем подготвени за едно ново въплъщение. И онова от което не можем да се лишим, за да не стане Луцифер опасен за нас, това е отношението на Христовия Импулс, онова, което сме слушали за Христа през време на земния живот. Тогава ние се вращаваме в другите сфери, които се намират вън от Слънцето. Ние ставаме все по-големи и все по-големи, имаме под нас Слънцето и над нас цялото велико звездно небе. Ние се вращаваме в това велико и мощно мирово пространство, в Космоса до определени граници. И през време когато се вращаваме в мировото пространство вън от

Слънцето, върху нас действуват космическите сили от всички звезди. Ние стигаме до една граница и след това отново започваме да се смяляваме, да се свиваме и влизаме отново и онова, през което сме минали преди това. Ние се връщаме и минаваме отново през сферата на Слънцето, Венера, Меркурий и Луната и се приближаваме отново до Земята, докато онова което е било изнесено в мировото пространство се свива отново до един зародиш, който се превръща в един нов човек, в една човешка майко. Това става отново тогава, когато човекът се е разширил в мировото пространство и е приел там космическите сили.

Тази е тайната на човешкото битие след смъртта, между смъртта и едно ново раждане. След като човекът е минал през вратата на смъртта, излизайки от малкото пространство на Земята, той става все по-голям и по-голям, израства до размерите на сферата на Луната, на Меркурий, на Слънцето, на Марс, на Юпитер, на Сатурн. Тук ние израстваме в мировото пространство, превръщайки се като духовно същество в един вид огромна сфера. После след като сме приели отново силите на Вселената в себе си, ние отново се смяляваме, свиваме се и носим в нас силите на звездният /път/ свят. Тук имаме едно обяснение на духовното изследване за това, че в тази сбита маса на нашият физически мозък, можем да намерим един израз на звездното небе. Фактически нашият мозък крие една пълна със значение тайна. И още една тайна се крие тук: човекът се е смалил, свил се е следователно, въплътил се е в едно физическо тяло, в което е дошъл чрез една родителска двойка. До тук е стигнал човекът, - защото през време, когато се е разширил в мировото пространство, той е записал в него всичко онова, което са били неговите качества. Когато стоим на Земята и гледаме навън в звездното небе, там се намират не само звезди, но там се намират и нашите качества от минали въплъщения. Ако например в миналите въплъщения сме били честолюбиви, това честолюбие стои записано в звездния свят. *То е записано в Акашовата летопис, и когато тук на Земята стоим - намираме се на определена точка, честолюбието идва със съответните планети в това, или онова положение към нас: то проявява едно влияние.* И тази е моралната страна, че астролозите виждат не само звездите и действие на звездите, а казват: там се намира вашата суетност, вашето честолюбие, вашата неморалност, вашата ленивост и тук сега действа нещо, което вие сте записали в звездите, то действа по определен начин от звездния свят долу на Земята и обуславя вашата съдба. Ние записваме онова, което се намира в нашата душа, във великото пространство и то действа от великото пространство обратно върху нас, когато се намираме тук на земята, когато ходим между раждането и смъртта. Тези неща ни засягат извънредно много, когато действително ги разбираме и те ни обясняват

много неща. В живота си аз много се занимавах с Омир, обаче когато в последното късно лято имах задачата да изследвам тези отношения между смъртта и едно ново раждане и дойдох до становището, че отношенията от една смърт до едно ново раждане остават непроменени, до следващото раждане остават непроменени. Гърците са наричали Омир-слепият, защото той е бил голям ясновидец. Той казва: животът след смъртта става онова място където няма никаква промяна. Една чудна сполучлива дума. Ние се научаваме да разбираме тези думи на Омир, когато сторим това от окултните тайни. И колкото повече напредваме в тази вътрешна борба, толкова по-ясно става, че древните поети са били най-големи ясновидци и са вложили тайно някои неща в техните съчинения, за разбирането на които е необходимо много нещо.

Тук искам да спомена нещо, което ми се случи в ранна есен и е твърде забележително. Аз се противопоставих отначало, защото беше твърде изненадващо. Но то представлява един от случаите, когато обикновеността побеждава. Във Флоренция съществува един надгробен паметник изваян от Микеланджело за Лоренцо и Джулиано Медичи. Там са изразени тези двама братя и до тях са изваяни четири алегорични фигури. Тези фигури са много добре познати. Но там нещо не беше съгласувано с тази група и това ми се разкри веднага, когато я видях за първи път. На мене ми стана веднага ясно, че този който е описал като Джулиано е Лоренцо и обратно. Ясно е: тъй като фигурите могат да бъдат разменени при някой случай, те са били разменени и това е останало незабелязано. Ето защо тези, които пишат за този надгробен паметник, описват Джулиано като Лоренцо и обратно. Обаче това, което е важно сега тук - се четирите алегорични фигури. Когато изходим от разглеждането на фигурата наречена "Нощ", от тази чудесна "Нощ", ако останем с мнението, че имаме работа с една алегория, ние не можем да стигнем до истинското разбиране. Обаче, ако си представим това, което знаем за човешкото етерно тяло, ако си представим това етерно тяло в неговата пълна дейност така, че запитаме: Когато астралното тяло и Азът са се излъчили от физическото и етерното тяло би потърсило най-много отговарящите на това жестове, какви жестове биха се получили? Тогава ние получаваме отговора от тази на фигурата "Нощта". Тук би се получил един такъв жест, какъвто Микеланджело е предал на тази фигура. Действително тази "Нощ" е изваяна така, че тя давя най-чудесният израз за свободното, независимо етерно тяло, което е изразено във физиономията на физическото тяло, когато астралното тяло и Азът се намират вън от него. Тази фигура съвсем не е алегория, а физическият човек, обрисован във връзка с физическото и етерното тяло, когато астралното тяло и Азът се нами-

рат във от тях. Тогава ние разбираме фигурата в това положение, което е исторически най-верният израз на етерното тяло и в неговата жизненост. И когато изходим от това, тогава за фигурата изразяваща "Деня", получаваме най-гротескното съждение: Когато Азът е най-силно деен, когато той е повлиян най-много от астралното, етерното и физическото тяло, се получава това обръщане, този жест, който Микеланджело е предал на фигурата на "Деня". Когато астралното тяло е дейно за себе си, без да бъде зависимо от физическото тяло, етерното тяло и Азът, тогава се получава жестът изобразен във фигурата "Утро", а за физическото тяло, което развива своята дейност не зависимо от другите три члена на човешкото същество се получава жестът "Вечерен здрач". Аз дълго време се възпротивявах на това познание, считах го отначало за нещо глупаво, обаче колкото повече се задълбочава човек в разглеждането на тези фигури, толкова повече той е принуден да признае, *че това което вижда е писменост излята в мрамора*, представлява именно тази истина. Ние трябва да мислим, че самият Микеланджело е съзнавал това, обаче то е проникнало в неговото интуитивно творчество. Тук разбираме също, какво означава легендата, според която, когато Микеланджело се намирал в своята работилница, фигурата на "Нощта" получавала живот, така че ходела из работилницата. Това е именно една особена илюстрация на факта, че имаме работа с етерното тяло. Навсякъде действа духовното, както в развитието на човечеството, така също и в изкуството и т.н. Ние се научаваме да разбираме сетивното едвам тогава, когато разберем начина, по който духовното действа в сетивната действителност.

Съществува едно изказване на Кант, което е много хубаво. Кант казва: Има две неща, които са ми направили особено впечатление: *звездното небе над мен и моралният закон вътре в мене*. Прави особено впечатление, когато човек, че и двете са едно и също нещо. Защото между смъртта и едно ново раждане, ние сме разлети в звездното пространство и приемаме неговите сили в нас, а когато сме във физическото тяло тези сили, които сме приели действуват в нас, като наши морални импулси. Когато стоим така и наблюдаваме звездното небе, ние можем да кажем: Това, което живее навън като сили и тъче в мировото пространство, в него ние живеем и тъчем във времето между смъртта и едно ново раждане. И това е сега законът, който дава насока на нашият морален живот. Така звездното небе навън и моралният закон вътре в нас са една и съща действителност, те са само двете стани на тази действителност. Ние живеем в звездното небе между смъртта и едно ново раждане, а моралният закон преживяване между раждането и смъртта.

Когато разберем това, тогава Духовната наука се превръща в едно благоговение, като в една мощна молитва, защото *каквото друго е една*

молитва освен онова, което протъкава света, свързва нашата душа с божествено-духовното, което прониква сетивният свят. Тази молитва е това, което може да бъде днес една молитва. Ние трябва да я завоюваме, като живеем в сетивният свят. Когато се стремим съзнателно към това, тогава това което можем да знаем, се превръща съвсем самостоятелно в една молитва. Тогава духовното познание се превръща непосредствено в изживяване, в чувство, в усещане. И това трябва да стане то, тогава то може да работи колкото си иска с понятия и идеи. Идеите и понятията се превръщат накрая в молитвени чисти усещания и чувства. От това именно се нуждае нашето време. Нашето време се нуждае от непосредствено, живо преминаване от разглеждането, от наблюдението към изживяването на Космоса, там където наблюдението, разглеждането става, като една молитва. Докато разглежда нето на външният физически свят става все по-сухо, по-учено, все по-абстрактно, разглеждането на духовният свят става все повече сърдечно настроено, все по-дълбоко и все по-молитвено. И това става не чрез една сантименталност, чрез една едностранчива сантименталност, а чрез неговата собствена природа. Тогава човекът не знае само от абстрактните идеи, че носи в себе си божественото, което пулсира в мировото пространство той ще знае, като напредва по-нататък в познанието, че действително е изживял това в живо то между последната смърт и неговото раждане. Той ще знае: това, което е изживял, той го има сега в себе си като богатство на своя живот. Това са такива разглеждания, които са свързани именно с новите изследвания в духовния свят, които обаче могат да направят разбираема нашето собствено развитие. Тогава Духовната наука ще може да се превърне някога в един действително духовен сок на живота. За тези неща ще говорим в бъдеще.

ОСМА СКАЗКА

Виена, 21 януари 1913 г.

Между смъртта и едно ново раждане.

Когато имах възможност да говоря тук пред вас, аз засегнах накратко онзи пълен със значение раздел на човешкия живот, който протича между смъртта и едно ново раждане. Ние не можем да разгледаме този раздел на човешкия живот така, като че той е без значение за физическия живот. Трябва да бъдем наясно върху факта, че силите на целия живот не идват само от света, в който се намираме с нашето физическо тяло, *а силите на нашият живот идват главно от свръхфизическите светове, на които ние принадлежим само между смъртта и едно ново раждане.* И всъщност ние можем да знаем, как върви нашият живот тук, когато

можем да си образуваме представи за живота между смъртта и едно ново раждане.

Всъщност човекът е завладян от сънищен, или спящ живот. Онези хора, които минават през физическото съществуване, където водят техния всекидневен живот и не мислят върху нищо, приличат физически на хора спящи в живота: и онези, които се интересуват от това което е вън от физическия живот и е над него, което действа във физическия живот, - това са хора, които са будни и за физическия живот. Ние можем да свържем нашето днешно разглеждане с разглежданията на миналите наши срещи, които могат да ни покажат, как Духовната наука, когато тя е правилно разбрана, е способна да действа в цялото човешко съществуване. Ще видим, че цялото човечество, когато Духовната наука ще може да проникне в него все повече и повече, ще изживее също нещо подобно, като едно пробуждане от един вид сън от живота. До човека стигат много неща и проникват в него, които отначало изглеждат непознати и загадъчни, загадъчни много повече за чувството, отколкото за сухият ум. Загадъчен е в определен смисъл моментът, когато една майка стои до ковчега на нейното дете, или обратно. Когато човек се е занимавал малко по-основно с човешкият живот, той ще забележи вече, колко загадъчни неща стават в живота на човека. При мене идват често пъти хора, чиито сестра, съпруг или мъж са умрели. Те казват: По-рано аз не съм размислил върху смъртта - не съм се интересувал върху това какво следва след смъртта, обаче откакто мои близки роднини са починали, струва ми се, че те са още тук и това ме накара да потърся Духовната наука. Самият живот довежда хората при Духовната наука и тя отплаща богато това, което става чрез тях, защото Духовната наука може да проникне живота със сили, които могат да дойдат само чрез нея. Когато човекът не съществува вече за физическите сетива, възниква първо загадъчният въпрос: Какво е тогава положението на човека след смъртта. Какво става с човека след смъртта. Официалната наука не може да даде никакъв отговор, защото тя констатира само това, което очите виждат, когато физическото тяло се разлага. Физическият мозък също се разлага и ясно е, че той не може да бъде от никаква полза за това, което човекът изживява без физическата дреха, без физическото тяло. и въпреки това въпросите, които се отнасят за отвъдния свят са налице и искат настоятелно отговор. Всъщност, за изяснението на тези въпроси, общите разглеждания съвсем не допринасят такава полза, както отделните конкретни случаи, които описват, как може да изглежда това, или онова. Това може да действа непосредствено в живота.

Можем да изходим от земния живот. Може би сте констатирали тук, или там случая, че някои изпитва силен стремеж към Духовната наука, чрез

своето душевно устройство, обаче някой друг, който живее близо до първия, се отнася все повече враждебно към нея. Обаче животът представя една илюзия, една майя, не само в природата, *а също и там където той засяга нашата душа по отношение на хората.* Тъкмо това, което бе споменато сега може да бъде една пълна измама: Човекът, който си е внушил, че всичко от това е едно безсмислие - развива въпреки това в онези дълбочини на душата, до която той не достига със своето обикновено будно съзнание, една скрита любов за Духовната наука. В дълбините на душата, любовта може да бъде онова, *което в обикновеното съзнание се проявява като омраза.* Такива неща могат да се намерят във физическият живот на човека. Когато човекът е минал през вратата на смъртта, тогава действуват също всички скрити сили и копнежи, *това което той е подписнал във физическия живот се явява като съдържание на пречистването в Камалока.* Ние виждаме да минават през вратата на смъртта хора, които тук са били врагове на Духовната наука, обаче след смъртта те развиват силен копнеж за тази наука. Такива мразещи Духовната наука хора тогава се стремят към нея. Тогава се явява следното: Ако в живота на Земята бихме отишли при тях с една книга на Духовната наука, те биха ни отблъснали, обаче след смъртта не бихме могли да им направим една по-голяма услуга, освен ако им четем от една такава книга. Имаме много *случаи в нашето духовно движение, където принадлежащите на това движение са умрели и останалите живи тук на Земята са им чели тук на Земята и са им пренесли голяма полза.* И мъртвите приемат това, което им се предлага с най-дълбока благодарност. По този начин може да се развие един прекрасен съвместен живот между живите и умрелите. Тук можем да видим, какво може да означава Духовната наука в практиката. Духовната наука не е само теория, тя действува и в живота, трябва да премахне стената, която съществува между живите и умрелите, тази пропаст може да бъде премахната. Когато внасяме Духовната наука в живота с истинско убеждение, можем да имаме голяма полза. Не съществува никакъв по-добър съвет освен този, да четем на мъртвите. Защото една особеност е тази, че непосредствено след смъртта ние не можем да завържем нови отношения трябва да продължаваме старите. Налага се въпросът: Не може ли мъртвият да намери в другият свят съществата, които биха могли да го поучат? Това не може да стане! Първо ние можем да имаме отношения само към същества, с които сме били свързани преди да сме минали през вратата на смъртта. Когато срещаме един дух, който не сме познавали на Земята, ние минаваме покрай него. Когато тук на Земята срещаме един велик гений, който носи дрехите на един колар, ние също не можем да го познаем. Мо-

жем да срещаме колкото и много същества, към които обаче не сме имали никакво отношение, тези същества не могат да ни ползват нищо. Тъй като Духовната наука се намира в началната точка на нейното развитие и хората едвам оставят тя да действа върху тях, живите могат да окажат голяма помощ на мъртвите като има дават тази помощ. Тук имам един пример как от нашият земен свят, може да се действа върху отвъдния свят. Но възможно е също и обратното: мъртвите също могат да действуват върху физическия свят. Когато Духовната наука ще обхване все повече света, ще може взаимно да се действа от двата свята. Мъртвите също могат да действуват върху живите. Човекът знае извънредно малко за света: той знае само това, което става тук в течение на времето. Мнозина мислят, че другото няма никакво значение. Онова, което се случва във физическия свят, е само една много малка част от това, което заслужава да се знае и човекът всъщност остава незнаещ в живота, когато познава само това което става тук. Ние отиваме сутрин на нашата работа: може би считаме това за най-важното. Но веднъж отиваме на работа с три минути закъснение, тогава се случват, може би неочаквани събития. Ако бихме отишли на работа в обикновеното време, бихме били прегазени от някое превозно средство, но закъснявайки не сме били прегазени от това нещастие. Може би е трябвало да предприемем някакво пътуване и сме пропуснали влака. Оказва се, че именно този влак е претърпял една голяма катастрофа. Какво можем да научим от едно такова разглеждане? Съществуват много неща в живота, които не се случват, които обаче трябва да числим към възможностите на живота. Знаем ли например човекът, колко много такива възможности избягва през деня? Какво ли не би могло да се случи, ако не бихме избягнали тези възможности! Ние изпускаме това изпредвид защото, защото то няма никакво значение за сухото разглеждане на живота. Нека се постараме да насочим поглед към душата, която е избягнала такива опасности, чрез една правилна /дейност/ случайност. Как тази душа чувствава? Един берлинчанин например искаше да отпътува за Америка, той си беше купил вече билет. Един приятел му казал: Не пътувай с парахода Титаник! Представете си чувствата на онзи, който се е отказал от своето пътуване, когато научил за случилото се с парахода Титаник? Това подействувала потресавашо върху неговото чувство! Какви душевни впечатления бихме могли да имаме, ако бихме били в състояние да наблюдаваме през целия ден, от какво сме предпазвани, колко много събития биха могли да се случат с нас. Когато хората ще започнат някога да се занимават с духовни работи, те ще добият много повече възприемчивост за сложността на живота, за това, което става през време на деня. Може да се яви такъв случай, че ако бихме излезли от дома три минути по-рано, бихме били

прегазени от някое превозно средство: ако имаме душевната възприемчивост, ако сме подготвени духовно, ние можем да получим в един такъв момент, едно впечатление от духовният свят по-благодат, едно съобщение от един заминал за другият свят. Тогава вратите, които разделят физическия от духовния свят биват отворени. Тогава може да се види, че мъртвите могат да говорят на хората, които са възпитали себе си в необходимата възприемчивост. До нас могат да проникнат важни неща: например, че мъртвият дава заповед да бъде изпълнено нещо, което той не е направил през време на своя живот. Така над пропастта, която разделя физическия от духовния свят, бива хвърлен мост по който може да се мине. Така, когато Духовната наука стане нещо практично, ние ще можем да се съобщаваме с мъртвите взаимно. Така Духовната наука може да стане практична в живота. Тя ще внесе свръхсетивният свят в непосредственото настояще. Сега може да възникне следващият въпрос: Когато вземем в ръцете си една книга третираща върху Духовната наука, ние четем на определен език. Разбират ли мъртвите този език? През периода на пречиштането в Камалока след смъртта мъртвите разбират езика, който те са говорили на Земята. Едва при преминаването в Девакана този език престава да бъде разбран. *Тогава разбирането става с мисли.* След изтичането на определен брой години, настъпва една промяна, в общението с мъртвите. Ако при останалият на Земята съществува възприемчивост, той чувства: *Мъртвият е при тебе, ти мислиш когато той мисли в тебе.* Това може да трае години и години, тогава настъпва един момент, когато връзката с мъртвия се изгубва, това е момента, когато мъртвият преминава в Девакана. През време на пречиштането в Камалока, мъртвият още има спомен за земния живот, той още е свързан с този спомен. Що е един земен език? Всеки един земен език има значение само за земния живот и той е вътрешно свързан с организацията на човека, с климата с това, че гръклянът /ларинксът/ е различно устроен. Това, което се говори в Европа не се говори в Индия, обаче *мислите не са свързани с физическия организъм, мислите не са образувани според индийските отношения. Мъртвите имат разбиране за езика само дотогава, докато се намират в Камалока.* Когато чрез един медиум идват съобщения и те са предадени на един език, тези съобщения могат да бъдат предадени непосредствено само от хора, които са умрели неотдавна. *През време на сън ние живеем в по-висшия свят /преминаваме несъзнателно в този свят/. През времето, когато спим ние живеем в същият свят в който живеем след смъртта.* Сега бих искал да задам въпроса: Може ли онзи, който не е още ясновидец, който не може да наблюдава като ясновидец, може ли той все пак да знае как стоят нещата?

Когато човек спи той е едно живо същество, което е подобно на растението. Вие си спомнете за това, че един представител на науката - Раул Франсе, пише, че растението има чувство, че то може да обича, но в растението няма нищо душевно, то няма душа, а само живот. Същата стойност, както растението има спящия човешки организъм. За да живее растението, крайно необходимо е слънчевите лъчи да падат върху не го. Ние виждаме Земята покрита с растения, защото Слънцето ги извиква на живот, Земята не би била покрита с растения не би била обраснала с растения без Слънце, през време на зимата растенията не могат да се развиват. Когато човекът спи къде се намира неговото Слънце? Това, което лежи в леглото през време на съня, ние също не можем да си го представим без Слънце. *Това слънце трябва да го виждаме в Аза на човека, който през време на съня се намира вън от физическия и етерен организъм: Азът има задачата да работи върху спящия организъм, както слънцето работи върху растението.* В произвеждането и съществуването на растението участва не само Слънцето, но и Луната, без развитието на Луната не би имало растеж на растението. Но учените не вземат под внимание, че действието на Светлината на Луната действа върху растението. Влиянието на Луната има връзка с ширината на растението, едно растение което расте тънко нагоре то има малко влияние на Луната. *Целият космос участва в растежа на растенията.* А Азът действа върху физическото и етерното тяло, както Слънцето върху растежа на растението. *Астралното тяло действа както Луната.* Тук имаме същото отношение. Азът е Слънцето на физическото тяло, астралното тяло е неговата Луна, обаче една духовна Луна. Вие виждаме, че нашият Аз е един заместител на Слънцето в неговото действие, а астралното тяло замества Луната за човешкият организъм. В това се крие оправданието на това, което ясновидеца казва: Човекът се е образувал и развил като екстракт от Космоса. Както Слънцето е центърът на растителната система, на растителният свят и изпраща навсякъде своята светилна, така също физическо то и етерното тяло трябва да бъдат осветлявани от една светлина.

Слънчевата светлина не е само физическа, тя е също душевно-духовна, като такава тя се отдели от космоса и стана Аз на човека, астралното тяло е един екстракт на лунната светлина. Всичко е много мъдро устроено. Ако Азът на човека би бил свързан непрестанно със Слънцето, тогава между спането и будността хората биха могли да растат само като растения. Според влиянието на Слънцето, ние никога не бихме могли да спим през деня, би трябвало да спим винаги само през нощта, обаче целият културен живот почива на тази еманципация. Ние носим нашето действие: това, което живее в човека като астрално тяло е един

екстракт на лунното действие. Така през време на съня ние не сме зависещи от Слънцето, от космическото действие на Слънцето, нашият Аз върши, което иначе Слънцето върши. Ние сме осветлявани от нашият собствен Аз и от нашето собствено астрално тяло. До тези истини проникват само древни окултни възгледи. Духовната наука ни дава този образ, тази картина на спящия човек. Върху него свети Слънцето - неговият Аз и без този Аз, той не би могъл през време на сън да бъде като едно растение. Върху него свети Луната - неговото собствено астрално тяло. Сега нека си представим, че с настъпването на есента Слънцето постепенно изгубва своето действие, растенията престават да растат и умират. При будният човек Азът и астралното тяло са вътре във физическото и етерното тяло така да се каже, при влизането на Аза и астралното тяло във физическото и етерното тяло имаме залез на Слънцето и Луната: тогава представа всъщност истинския растителен живот. В човека през време на съня растителният живот е деен за възстановяване на неговите изчерпани през деня сили. Той не е така деен при събуждането. Растителният живот увяхва в него, когато човек се събужда: като растения ние умираме сутрин при нашето събуждане от сън. С това се обясняват много неща, които стават между душата и тялото на човека. Някои хора се чувствуват, скоро след събуждане от сън много възбудени, това са такива хора, които могат да живеят повече в тяхната душевна част. Тези, които живеят повече в тяхната телесна част чувствуват сутрин при събуждането една лека умора. Колкото по-малко изморен се чувствува човек сутрин при събуждането си от сън, толкова по-дееспособен се чувствува той. Но нашият деен живот, самият буден живот е като умъртвяването на растенията зимно време. Всеки ден ние внасяме умъртвяващи сили в нашия организъм и накрая ние умираме. От това можем да разберем как съзнателният, проникнатият от Аза дневен живот, консумира от физическото тяло и етерното тяло. Ние умираме, защото живеем съзнателно. Хората полагат големи усилия да обяснят съня. Те стигат до заключението, че съня е едно състояние на умора, че сънят съществува, за да премахне умората. Обаче сънят не е никакво състояние на умора, защото едно малко дете спи най-много. Сънят е нещо, което се включва в общият живот, в ритъма на събуждането и заспиването. Както през време на зимата виждаме природата да умира, така и в нас умира нещо през време, когато живеем и сме будни. Когато сме минали през вратата на смъртта, ние напускаме нашето физическо и нашето етерно тяло: тогава Азът и астралното тяло биха могли да ни осветяват, както Слънцето и Луната, които нямат да осветляват нищо. Фактически обаче е възможно състоянието, когато е възможно състоянието, че Азът и астралното тяло да продължават да живеят също и когато нямат да осветляват нищо.

Когато се потопяват в тялото, произвежда се съзнанието. Когато се намира в духовният свят след смъртта, човекът също трябва да се потопи в нещо, за да добие съзнанието, иначе той би бил там в безсъзнателен живот. В какво се потопява човекът след смъртта? Той се потопява в духовната субстанция, която съществува без съдействието, без участието на Земята. *След Тайната на Голгота човекът постоянно трябва да се потопява в това, което е дошло чрез Тайната на Голгота като Христовата субстанция на Земята, ние се запознахме с Христовото Същество като дух на Слънцето. Азът се е отделил, еманципирал се е някога от слънчевата светлина, по-късно след това великият дух на Слънцето слезе на Земята - благодарение на това Азът на човека се потопява във веществото, в субстанцията на слънчевия дух човек изживява това потопяване в Христовата субстанция, когато е минал през вратата на смъртта и благодарение на това, след смъртта той е в състояние да развие съзнание. Във физическата природа тази степен се постига когато Земята ще е стигнала в дейното развитие на състоянието на Вулкан.* Когато Слънцето грее отгоре върху Земята, ние можем да кажем: Слънцето създава като чрез възшебство растежа на растенията. Обаче когато Слънцето би гряло върху планетата Земя, за да произведе чрез неговата сила растенията, но би могла да отрази обратно слънчевата светлина, тогава слънчевата светлина не би се изгубила, а би отишла в небесното пространство и би възбудила свръхсетивен растеж на растенията. Това става сега не физически, а духовно. Благодарение на това, че Христос се е съединил със Земята, той действа така, че човекът който се е свързал с него, изживява след смъртта обратно то въздействие на това, което е схванал тук със своето съзнание. Така ние разбираме, как човекът трябва да си добие още на Земята възможността да може да развие съзнание също и след смъртта и как той трябва да донесе от физическото тяло силите, които развиват съзнанието. В Гръко-латинската епоха физическото тяло е било най-много озарявано. Тогава думите: - "По-добре просяк тук на Земята, отколкото цар в царството на сенките". Са имали действителност. Тогава животът в долният свят е бил едно злочестно съществуване. *Преди раждането на Христа животът след смъртта е бил много развит.* Напротив ние принадлежим на едно време, което е забележително с това, че върху тялото не се упражнява вече една такава сила. Това, което е спящият човек отива фактически към един упадък. Откакто Христос дойде на Земята физическото тяло на човека отива към упадък. Вегетативният живот беше най-силно развит през време на Гръко-латинската епоха и най-изсъхналото, най-слабо ще стане тялото, когато Земята ще стигне до целта на нейното развитие. Отначало хората бяха ясновидци, душата беше много развита, чрез ду-

ховно-душевният упадък, тялото се издигна до висотата на гръцката красота. Обаче този стремеж към красотата ще срещне в бъдеще мъчно-ти: *външната красота няма никакво бъдеще.*

Красотата трябва да бъде смисъл, в който физическото Слънце и физическата Луна отиват към изсъхване, в този смисъл вътрешността /духовната страна/ на Слънцето и на Луната ще станат все по-лъчезарни, ще добият все по-голяма слава. От бъдещето разбират повече онези, *които полагат грижи за развитието на душата и духа чрез Духовната Наука, отколкото онези, които отново подражават на гръцките състезателни игри, на гръцката физкултура. Колкото повече остава човек своето духовно-душевно съществуване в безсъзнателност, толкова повече се подготвя той една злощастна съдба между смъртта и едно ново раждане.* Фактът, че тялото изсъхва, това няма нищо общо с живота след смъртта, обаче когато човек не е развил нищо духовно-душевно, той няма какво да занесе със себе си в духовния свят. Колкото повече се е старал да се проникне с духовно съдържание, толкова по-добре му върви след смъртта. *Хората ще се научат все повече и повече да станат независими от това, което е свързано с тялото.* Духовната наука не ще запази винаги формата, която има днес. Езикът може да задоволи само по един външен незадоволителен начин, това което той би казал. В Духовната наука важно ще бъде винаги това, как бива казано нещо, а не толкова какво се казва. Това може да бъде нещо международно, може да живее във всеки език. Хората ще свикнат да се вслушват в това, как нещо бива казано, *чрез това те ще влязат във връзка с обитателите на Девакана.*

Днес ние стоим заедно и говорим върху Духовната наука. *Ние ще минем през вратата на смъртта, ще се развием по-нататък минавайки през няколко прераждания и тогава ще имаме мисли независими от днешния земен език - духовният живот ще проникне в нашият живот, ние ще можем да събеседваме с мъртвите.* Индийският културен живот отива към своя залез. *Някога целият въздух ще бъде изпълнен със самолети, земният живот ще опустее. Обаче човешката душа ще израсне в духовния свят. В края на земното развитие човекът ще е стигнал толкова далече, че не ще има вече пълна разлика между живите и мъртвите: живите и мъртвите ще живеят съвсем подобно. Земята отново ще премине в едно духовно състояние, защото човечеството ще се е одухотворило.* Едно такова разглеждане може да ви покаже един истински отговор, когато хората питат: съществува живот и смърт, ще трае ли това винаги? *Тогава не ще има никаква разлика между живеенето и умيرانето, всичко ще се одухотвори за човешкото съзнание. Това възви-*

сяване на цялото човечество ще произведе онова състояние, което ще съществува на бъдещия Юпитер.

Когато говорим върху живота между смъртта и едно ново раждане, ние засягаме една обширна област. Там също всичко е подчинено на една промяна на едно преобразование - също общуването на мъртвите с живите. Ние постепенно ще навлезем повече в нашето разглеждане, изследвайки начина, по който човекът води този сменящ се живот, между пребиваването в тяло и пребиваването в духовният свят.

ДЕВЕТА СКАЗКА

Линц, януари 1913 г.

За живота след смъртта.

Когато се събираме за разглеждането на въпроси от Духовната наука, когато се събираме въобще за духовно-научна работа: Какви цели преследваме всъщност тогава? Този въпрос може да се зададе наистина някоя душа, защото онзи, който стои в духовно научната работа, използва една част от своя живот за разглеждането на неща, които днес не съществуват всъщност за други хора. Наистина ние разглеждаме светове, които съвсем не съществуват за едно преобладаващо мнозинство от хора. Но извършването на една такава работа съвсем, за такива разглеждания не е само преследването само на един идеал, както днес съществуват други идеали. Без съмнение, когато определен брой хора преследват този, или онзи идеал, това е нещо красиво, даже нещо извънредно красиво. Но нещо свършено различно е, когато човек преследва идеалите на Духовната наука, когато той следва онзи призив, който е твърде слаб и бива чуван от още много малко души, които обаче ще бъде чуван все повече и повече в свата. Онези, които днес си казват вече съвсем ясно, или също само от неопределени инстинкти, че Духовната наука е една необходимост - от какви осно ви на тяхната душа правят те това? Без съмнение, единият следва повече, или по-малко един инстинкт, който може да бъде наречен духовен може би определен подтик, който той не може да осъзнае напълно. Но също и такива инстинкти, отговарят на една много правилна воля. Можем да забележим това, когато изследваме Духовният /път/ живот.

При това наше събиране, не бих искал да ви развивам общи теории, а да разгледам конкретни неща, когато искаме да отговорим на такива въпроси като този, който току що бе зададен. Ясновидецът, който може да вижда в духовните светове, стига също постепенно до това, да прозре онзи живот, който човек води между смъртта и едно ново раждане. Този живот между смъртта и едно ново раждане протича в духовните царства, които *постоянно са около нас, на които ние постоянно принадлежим с*

една най-добра част на нашият духовно душевен живот. Когато човекът е минал през вратата на смъртта и е съблякъл своето физическо тяло, той живее единствено в духовният свят, *живее в един свят, който иначе остава затворен за него, докато той си служи с физическите сетива и с ума свързан с мозъка.* Ясновидецът може да проследи живота между смъртта и едно ново раждане. Основните въпроси, които възникват и които първо са меродавни за нашите идеали са всъщност от разглеждането на този живот между смъртта и едно ново раждане. Някой лесно може да вярва, че този живот няма нищо общо с този живот тук във физическото тяло, но той има много нещо общо с него в най-дълбокият смисъл. Ние забелязваме това особено тогава, когато обгърнем с поглед душите, които вече са минали през вратата на смъртта и разглеждаме тяхното отношение с такива души, които още се намират тук във физическото поле, във физическото тяло. Нека разгледаме веднага един особен случай: Един мъж беше минал през вратата на смъртта и беше оставил тук на Земята своята жена и своите деца. Минава известно време от както този човек беше минал през вратата на смъртта. Тогава на един човек му беше възможно, благодарение на способността му да вижда в духовните светове, да намери тази съответна душа. Съществуването, която тази душа водеше там, беше наистина извънредно мъчително. Тази душа тъжеше силно за оставените тук на Земята, за своята жена и своите деца. Това се изразяваше приблизително в следните думи - при това обаче трябва да забележа, че трябва да облечем в земни думи това, което душите казват. Но това е само една дреха, езикът на душите е нещо различно, ние естествено не можем да предадем езика на мъртвите с физически думи, а трябва да преведем този език: Аз живях с оставените на Земята и когато по-рано, намирайки се още в тялото, аз заставах вечер срещу тях, след като през деня съм се занимавал с моите работи, тогава това което се излъчваше срещу мене от техните души, беше като един вид слънчева светлина. Всичко, което преживях при тях, ми украсяваше тогава умирителният физически живот. - тогава не бих могъл да си представя, че мога да живея тогава този физически живот без моята жена и моите деца. Аз мога да си спомня всичко това, което преживях с тях през време на моето земно съществуване, това аз зная също още и днес. Обаче, когато след смъртта се събудих отново в духовният свят, аз не можех да намеря моята жена и моите деца. Те не съществуваха тук за мене, само споменът за прекараното в миналото съществуване живее в мене, сега те вече не съществуват за мене. Аз зная, че те се намират долу на Земята, обаче техният действителен душевен живот, това което те мислят, чувствуват и желаят от сутрин до вечер е като угаснало. Аз не намирам вече тези, които ми са скъпи, колкото и много да ги търся.

Това е фактически едно реално изживяване, но такова изживяване имат не малко хора, а то е участ на твърде много души, които минават понастоящем през вратата на смъртта. Това не е било винаги така в развитието на човечеството. В древните времена на развитието на човечеството това е било различно, тогава хората не са минавали така през вратата на смъртта и не са живеели на Земята във физическо тяло така, както това става днес. Разликата между настоящето време и миналите време е тази, че в миналите времена душите имаха едно старо духовно наследство, чрез което бяха вързани с духовния свят. Колкото по-далече отиваме в миналите времена, в които душите, които са въплътени днес, бяха също вече въплътени, ние намираме все повече и повече, че душите се намираха в една правилна връзка с духовните светове. Хората все повече и повече изгубваха това наследство. И днес ние живеем в това отношение физически в едно време в което нещата са се изменили в развитието на човечеството. Днес много, много неща са се изменили вече. Нека първо преди да обгърнем с поглед сериозните факти, за които говорихме да си изясним, как нещата са се изменили в развитието на човечеството. Днес има хора, които знаят по-малко да речем това, което може да се знае за звездното небе. Без съмнение съществуват още хора, които излизат в ясните звездни нощи и се наслаждават на цялото величие и слава на звездното небе, но тези хора стават все по-рядко. Все по-многобройни стават хората, които не могат да различават една планетна от една неподвижна звезда. Но това не е най-важното: даже когато човек излиза днес през една ясна нощ, при осеяно със звезди небе и насочва поглед към това небе, той не вижда нищо освен външни, физически светещи звезди. Не е било така в по-стари времена, не е било така за душите, които се намират сега тук на Земята и в по-стари времена са били въплътени в други тела. Душите, които днес не виждат нищо повече от физическите звезди, са виждали по-рано, насочвайки погледа към звездното небе, по малко физическата светлина на звездите, но са виждали това, което е било духовно свързано със звездите. *А със всички звезди са свързани духовни същества.* Онова, за което можем да говорим днес във Духовната наука като за висшите йерархии, това са виждали със своя ясновидски поглед душите в прадревни времена на развитието на човечеството. Това са виждали всички души, както седят виждайки физическия свят, те са виждали също и духовния свят. И да се отрече в старо време духовният свят би било голяма глупост. Би било все едно днес да се отрече съществува нето на розите и лилиите, които виждаме със своите очи. Хората от миналото са виждали духовните светове, следователно е било невъзможно да ги отричат. В това се състои в известно отношение сега напредъкът, че хората са изгубили непосредствената връзка с духовния свят, обаче в за-

мяна на това са добили по-голяма степен на свобода и самостоятелност. В минали времена човешката душа е живеела в един духовен външен свят, обаче духовният външен свят, постепенно е изчезнал за нейният поглед. Така днес душата, която е принудена да се ограничава само с виждането на външният свят, е пуста и празна. И колко много души ходят днес по света, които не знаят нищо да това, *че всички пространства са изпълнени от духовни същества, от духовно тъкане и духовно битие.* Но човек може да добие също само чрез виждането на външният свят, - едно познание за съдържанието на духовният свят. *Той може да постигне това, като се вгълби във своята душа.* Но мнозина не могат това, такива души са точно както в семейството, за което аз загатнах. Бащата на семейството живееше в духовният свят, в страната, където живеем между смъртта и едно ново раждане. Той копнееше за една връзка с душите, с които е бил свързан толкова време на Земята: обаче за него тези души бяха като изчезнали. Защо? Защото тези души не са потърсили в живота си някакво духовно съдържание, защото те са съществували за него само дотогава, докато могат да се изявят във физическото тяло. Той копнееше следователно за това, да знае нещо за тези души, които са били по-рано за него като слънчева светлина. И ясновидецът, който беше запознат с него не можеше да го утеши особено много. Тази утеха всъщност би била една неистина, защото тя би трябвало да гласи така: Онези души, които са изчезнали за тебе, ще дойдат тук след тебе, ако чакаш търпеливо. Тогава ти ще ги имаш отново, както си ги имал някога на Земята. Обаче това не би било напълно вярно, защото тези души стояха съвсем далече от всяко задълбочаване в духовния живот. Когато ще минат през вратата на смъртта, те също ще копнеят да се свържат с онези души, с които са били заедно във физическия живот, защото ще съществуват многообразни пречки, ако в такива души няма духовен живот.

Ние се намираме в един такъв цикъл от развитието на човечеството, че душите които са въплътени тук на Земята във физическо тяло, трябва да научат езика на духовният свят. Тук ние постигаме познанието на висшите светове, онова, което днес много души презират, което ние наричаме в истинският смисъл на дума та Теософия. Всъщност това е езикът, - който ние трябва да говорим след смъртта, ако искаме да съществува ме за духовният свят, ако не се научим тук да говорим този език. След смъртта не можем да наваксаме вече това, което би трябвало да научим тек като език на Теософията, или Духовната наука. Ако бащата на семейството, за който става дума по-горе, би се занимавал докато е бил на Земята, заедно със своето семейство със Духовната наука, той би имал след смъртта свършено други усещания и чувства, би имал едно свършено друго съзнание. Той би знаел именно: Душите могат да бъдат жи-

вени, могат да бъдат чувствава ни, макар и да съм разделен със пропасть от тях. Те някога ще дойдат тук и ние отново ще се намерим, защото то говорим един общ духовен език. Иначе той не ще може да се събере с тях. Той би могъл да бъде заедно с тях само така, както например се събира с хората на Земята, които са неми, които искат да съобщят нещо но не могат, които нямат никаква възможност да се /съберат/ разберат. Без съмнение може да се допусне, че такива истини е неприятно да бъдат чувани, че те са несимпатични на някои хора от настоящето. *Обаче при истината се касае за това, че те са истина а не че се чуват приятно.*

В древни времена на развитието на човечеството, човешките души донасяха със себе си идвайки на Земята толкова много, защото се намираха още в тяхното детство и приемаха по едни детски начин религиозните предания и представи. Благодарение на това те имаха един език за духовния живот и можеха да общуват със духовните същества. Днес, а именно започвайки от нашата епоха, човекът трябва да бъде все по-свободен относно духовният свят, то не идва като нещо, което може да бъде разпространявано произволно, както например различните дружества искат да разпространяват това, или онова. Онези, които днес се чувствуват призвани да внесат духовни мисли в нашият духовен живот са имали такъв опит като току що охарактеризирания, те познават такива души, които вече живеят в онази страна на смъртта с техния мъчителен зов за душите, които са останали тук на Земята и които не могат да се намерят, защото тези души са духовно празни в себе си. Виковете на мъртвите са виковете, от които се развива духовно научният идеал. Който днес влиза в този духовен свят и може да констатира *мъките, копнежите, лишението, а също и безнадежността на миналите през вратата на смъртта души, той знае, защо ние се събираме тук.* Той знае също, че не може да постъпи другояче, освен да застъпва този духовен живот. Това е един сериозен, дълбок въпрос, който ще произлезе от най-дълбоките копнежи на човечеството. Днес съществуват души, които чувствуват макар и от тъмнината на инстинкта: *Аз искам да науча нещо за духовните светове!* Това са пионерите на бъдещето на човечеството, което трябва да дойде, това са онези души, които ще считат, че култивирането на духовният живот е една важна работа, култивирането на такъв духовен живот, който е изведен от познанието на основните условия на духовният живот. Понеже иначе човечеството на Земята би изгубило все повече и повече възможността, способността да се проявява духовно и би влизало духовно няма в духовният свят. Затова тук на Земята, трябва да се култивира духовния живот в смисъла на новата Духовна наука.

Никак не са прави онези, които вярват, че имат време, докато минат през вратата на смъртта, докато отидат в другият свят и тогава ще научат

това, или онова върху духовните въпроси. За да може човек въобще да научи нещо от тези неща, той трябва да притежава органите, с които да възприема. Той трябва да притежава способността да възприема тези неща, а не може да има тази способност след минаването през вратата на смъртта, ако не я добил преди това в живота на Земята. *Защото ние не напразно живеем във физическия свят!* Нашите души не напразно слизат във физическия свят, защото фактически във този свят трябва да бъде добито това, което може да бъде добито само в него - *духовното познание*.

Ние не можем да считаме Земята просто като една долина на плача и скръбта, в която е поставена нашата душа, а трябва да считаме Земята като нещо, чрез което можем да добием възможността да добием, да развием духовност и това не се показва като една истина.

Ако запитаме по-нататък ясновидеца, как изглежда животът, когато сме минали през вратата на смъртта, той казва: съвършено различно от това, което изглежда тук на Земята. Тук ние вървим през света, виждаме как небесният свод се простира над нас, как Слънцето свети. Насочваме поглед навън към планините, към моретата, към съществата на другите природни царства. Самите ние вървим през света, имаме нашите мисли, чувства, страсти, желания и нашата вътрешност. След това минаваме през вратата на смъртта, тогава нещата се представят съвършено различно. За онзи, който не е свикнал да разглежда света и живота в светлината на Духовната наука, нещата след смъртта се представят съвсем парадоксално и вярно е това, което Шопенхауер е казал, че бедната истина трябва да понася това положение, че тя е парадоксална. Онова, което считаме тук като мисли, като представи, което тук е наш вътрешен живот, за което вярваме, че го носим вътре в нас, *след смъртта то се явява като един вътрешен свят*. Като една велика мощна картина на света се явява онова, което тук е мисли и представи, което тук е наш вътрешен живот, - така се явява то след смъртта.

Онези хора, които вървят тук през света без мисли, между смъртта и едно ново раждане те минават през духовният свят така, че намират пусто и празно това, което би трябвало да бъде изживяно като съдържание на мислите, като съдържание на мъдростта. Само онези души намират смъртта, между смъртта и едно ново раждане света изпълнен с едно съдържание, които са си извоювали възможността да виждат *разпространите мисли в звездният свят*. Човек добива тази особеност чрез това, че между раждането и смъртта си изработва едно съдържание от мисли чрез душата. Като че не бихме имали никакви уши и затова не бихме могли да чуем един тон, като че не бихме имали никакви очи и затова никога не бихме могли да възприемем един цвят, така изминаваме ние нашият

път от смъртта до едно ново раждане, ако на Земята не сме изпълнили нашата душа с това което физическите органи могат да дадат. И както сега Слънцето свети сега на небесният свод и осветлява всичко и всичко това изчезва, когато то залязва, така се явява след смъртта животът, който тук в много отношения е външен, явява се като вътрешен живот.

Нека разгледаме едно друго конкретно изживяване на ясновидеца. Когато разглеждахме хора, които живеят между смъртта и едно ново раждане и приведем на обикновен език това, което ни измъчва те казват: В мене живее нещо, което ми причинява болка, страдание, които излизат от самия мене. Това е както главоболието при физическият човек, само че вътрешна болка, така го чувствуват такива хора след смъртта. Аз самият си причинявам това, аз самият си създавам болката. И след смъртта човек може да се оплаква много от вътрешни болки и вътрешни страдания. Когато като ясновидец проследим, докъде идват тези вътрешни болки, тези болки, които сполетяват човека след смъртта, трябва да се препишат на начина, *по който той е водил своя живот на Земята*. Той е мразил особено много някой човек, когото не би трябвало да мрази: след смъртта това се превръща за него във вътрешна болка и това, което е сторил на съответният човек със своята омраза, *то ми причинява сега вътрешна болка*.

Докато нашите мисли ни правят способни да виждаме един вътрешен свят, това което тук изживяваме като наш морален свят, което изживяваме като наши отношения, като отношения на чувствата и сърцето към другите хора - става след това *вътрешен живот*. Наистина изглежда чудновато, когато казваме: Както тук може да го боли стомахът, белите дробове, както тук може да го боли главата, така след смъртта една морална неправда, една морална вреда извършена тук на Земята - може да причини болка. *Това което тук е нещо вътрешно, там се превръща в нещо външно и това което тук е нещо външно - там се превръща в нещо вътрешно*. И в нашето време е настъпил именно онзи цикъл от развитието на човечеството, който прави, че много неща да бъдат изживени след смъртта. Онзи човек, който тук не иска да знае нищо за това, че съществува една Карма, че съществуват повтарящи се земни съществувания, не може някога да разбере, че той принадлежи на това, което нарича своя съдба. Как минава човекът сред /през/ света. Един му причинява това, друг нещо друго, едното му харесва, другото не му харесва: *той самият е причина за това, че нещо го сполетява*, той не знае, не размисля върху това: иначе той би почувствувал: *ти самият си това, който си причинява това*. Когато можем да проследим тези мисли в живота, след смъртта имаме най-малко чувството, от къде идва всичко това, че имаме тези, или онези болки. Това е вече едно облекчение: Да

знаем за Кармата тук, в живота между смъртта и едно ново раждане иначе остава мъчителният въпрос, защо трябва да страдаме това, или онова, за живота след смъртта. Това са неща, които днес хората трябва да започнат да знаят, без които развитието на човечеството не може да върви по-нататък. Един друг случай, който се предлага на ясновидеца, е този че има хора, които след смъртта, трябва да вършат твърде нерадостни, твърде несимпатични работи. Не трябва да си представяме, че след смъртта нямаме да вършим никаква работа. Ние трябва да вършим най-различни дейности според нашите способности. И ясновидецът може да констатира, че между смъртта и едно ново раждане има душа, които трябва да служат на онзи Дух, който наричаме Ариман. Ариман ни става веднага ясен, като едно особено същество, когато влезем в страната отвъд физическият свят. Всичко, което в драмата "Пазачът на прага" е представено, като царството на Ариман и Луцифер са действителни светове. *Ариман има своята задача.* Ясновидецът намира души, които в другият свят се превързани в царството на Ариман: те трябва да служат на Ариман. Защо? Ясновидецът проучва това: Чрез какво са осъдени те да служат на Ариман? Той се връща обратно в живота на тези хора, които те са водили раждането и смъртта, проучва изпъкващите качество на тези хора и намира, че те са страдали от едно зло, подчинени са били на едно зло и това зло е - *удобството, отпуснатостта.* Удобството, отпуснатостта - принадлежат към най-разпространените качество на нашето съвременно човечество. Но нека запитаме: От къде идва, че по-голяма част от хората не извършват това, или онова? Причината е удобството, отпуснатостта! Можем да разгледаме най-важните и най-неважните неща на човешкия живот: удобството е това, което прониква целият живот. *Привързаността към старото и нежеланието човек да излезе от старото е привързаност към удобството.* Хората не са толкова лоши, както се приема. *Те не са изгорили Джордано Бруно, Савонарола от Лошавина - не са третираны от Лошавина Галилей така, както са го сторили.* Също така не от лошавина, не зачитат през време на живота великите духове. *А вършат това от удоволствие!* Докато такива хора се научат да изменят своите мисли и своите чувства, това ще трае дълго време, а именно само поради удобство! Удобството е един общ, твърде разпространен недостатък. Това удобство ни прави след смъртта годни да бъдем включени в армията на Ариман - за щото наред с неговите други служби, *Ариман е духът на пречките на препятствията. навсякъде където се явяват пречки, господар е Ариман - той възпира живота и създава пречки на хората.* Освен хора, които тук на Земята са подчинени на удобството, те стават спирачки след смъртта в света по отношение на всичко, което е насочено от свръхсетивните светове, тук долу на

Земята. Следователно удобството оковава човека в живота между смъртта и едно ново раждане към онези духове, които под ръководството на Ариман, трябва да служат на съпротивлението на препятствията.

Тук на Земята намираме у много хора едно качество, което числим в земния живот към неморалните качества: *безсъвестността*. В гласа на съвестта ние имаме нещо, което регулира по един чудесен начин на шия душевен живот. Безсъвестността, *неспособността да се вслушваме в предупреждаващият глас на съществата*, ни предава също на други същества за времето между смъртта и едно ново раждане. Ясновидецът намира там някои души, които след това са минали през вратата на смъртта и са станали служители на много лоши духове. Тук в земният живот се явяват болести, те се явяват по един, или друг начин. Ние знаем например, че в минали времена са минали епидемични болести като чумата и холерата.

Материалистична наука ще може да докаже външните причини, но не обаче, вътрешните, духовни причини. *А всичко което става има своите духовни причини*. Когато някой идва и ви каже, че науката има именно задачата да търси външните причини за това, което става, винаги може отново да си каже: Духовната наука не изключва истинността на външните причини, когато те са оправдани, обаче тя прибавя към тях и духовните причини. Когато ставаше дума, за тези духовни причини някой веднъж попита: Когато Наполеон се явява със страстта да води битки, сражения, не можем ли да обясним това с факта, че когато неговата майка го е носела в утробата си, тя драговошно е ходела по бойните полета и му е предала тази склонност по наследство? Това е нещо вече правдиво, обаче Наполеон, слизайки от духовният свят за выплъщение на Земята се е стремил и се е насочил към нея: *той посади в нея това качество, тази склонност*. Духовната наука не изключва никога, че външните неща са фактически верни. Когато някой казва: тук стои един човек, защо живее той? Материалистично настроения човек може да възрази: защото той диша. Друг един може да каже: Аз зная това добре, той все пак не би могъл да живее, ако преди три месеца аз не бих го извадил от водата, където се давеше! Тази последната връзка не е ли вярна, въпреки първата? Винаги хората вярват, че естествено научните връзки се заличават чрез духовно-научната връзка. Макар и някой да може да докаже, че има това, или онова качество наследено от неговият баща, от неговия дядо и т.н., остава все пак вярно, *че той също е създал условия за това*. Така също болестите, могат да бъдат проучени естествено научно по отношение на техните причини. Така е и с всички болести, които са върлували като епидемии. Защо този, или онзи е починал от една ранна смърт? Обаче всичко това има своите духовни причини в духовният свят. Кога-

то тук на Земята се разпространяват болести, определени духовни същества трябва да работят, за да внесат болестите от духовният свят във физическия свят.

Когато насочим поглед върху мъртвите, които влизат в тази страна, когато техният живот не е изтекъл още в неговия естествен ход, които са умрели в тяхната най-хубава възраст, в техните млади години, не само чрез някоя болест, а се преселили в духовният свят, след като в техния живот са били преследвани от нещастieto и от бедствието. Когато ясно-видецът наблюдава тези съдби, които са наистина многобройни, той стои пред един потресаващ факт. Той има пред себе си едно поле от болести и смърт, което е овладяно напълно от определени зли духове, които внасят болест и смърт на Земята. Когато се проследи жизненият път на тази души, които на Земята са били безсъвестни хора, констатира се, че сега след смъртта те е трябвало да станат служители на тези зли духове на смъртта, на болестите на нещастията и на бедствията, за да произведат такава ранна смърт и такива тежки съдби. Това е именно връзката! Животът става разбираем само тогава, когато го разглеждаме в неговата цялост, а не отрязваме от него само един кратък период, който протича между раждането и смъртта. Защото този период е отново свързан и вътрешно зависи от това, което е протекло преди раждането в чисто духовния свят. С цялото наше същество ние сме зависими от това, което е предшествувало в духовния свят. Ние най-добре разбираме нещо подобно, когато можем да проучим с погледа на ясновидеца едно такова явление, за които мнозина биха искали да вярват, че то е едно възражение против фактите на духовните изследвания. Някой хора казват например: Да, вие искате да препишете, способностите и съдбите на хората на техните минали съществувания на Земята, обаче вижте едно такова семейство, като семейството на Бернули, което представлява - е представено от осем математици! Тук може много ясно да се види, че определени качества се наследяват от поколение на поколение! Обаче, когато се проучи действително едно такова явление с погледа на ясновидеца, установява се следното: Всичко онова, което се явява в света, в една, или друга форма на изкуството и което може да изпълни все повече хората с едно предчувствие на свръхсетивния свят - а това върши изкуството постоянно - е резултата на съществуването в свръхсетивния свят. И който идва на този свят с художествени способности, той донася тези художествени способности със себе си затова, че през минали прераждания, или благодарение на една особена благодат във времето преди прераждането, е живял вече по един особен начин в света на хармонията на сферите и затова сега той показва, че има определена склонност към едно физическо тяло, което може да му даде способността да изрази също и във физи

ческият свят това, което е възприел във свръхсетивния свят. Някоя човешка душа ще търси да се въплъти в едно такова тяло, в една такава поредица от поколения, където се наследяват музикалните качества, ако тя си е усвоила в минали прераждания способността да изпита между смъртта и едно ново раждане именно това, което води до изкуството, за да се роди след това в едно особено музикално тяло. *Защото в наследствената линия се намират само най-първичните заложиби. Един добър музикален слух се наследява, но съответните органи биват преобразени още в зародишния живот преди раждането, според особените способности на душата.* Първият инструмент на който човекът свири, е неговият собствен организъм и е наистина един много, много сложен инструмент, защото божествено-духовни Същества са използвали цялото време на Сатурновото, Слънчевото и Лунното развитие, за да подготвят този организъм. И ние идваме на света с една мъдрост, която е наистина много по-голяма от тази, която по-късно добиваме. Човекът вярва, че е много мъдър, когато започва да може да мисли, обаче мъдростта която ние произвеждаме, когато започваме да можем да мислим е всъщност много малка в сравнение с една много по-велика Мъдрост, с която сме свикнали и която обаче изгубваме в определен момент. Когато се родим нашият мозък е още мек, тогава връзките, които отиват от мозъка към различните органи, не са още развити и тази Мъдрост ние притежаваме във времето на нашето детство, за да свирием /да работим хармонично/ върху нашите органи, които са за душата, като един истински музикален инструмент. Но късно в момента, до който могат да стигнат нашите спомени / 3-та до 4-тата година след раждането/, в момента в който осъзнаваме нашето себе, ние сме изгубили вече способността да свирием върху нашият инструмент, *тази способност е много по-добра през време на първото детството, отколкото по-късно.* Това е една велика мъдрост, която се прилага, за да доведе самите нас до там да станем този сложен инструмент. Това е нещо, което може да ни изпълни с голямо уважение пред това което сме ние, когато, докато сме още в лоното на божествено духовната Мъдрост. И когато забелязваме, че идваме в живота с една много по-велика Мъдрост, отколкото можем да знаем до сега. Тогава можем да съставим една представа, колко велика е тази Мъдрост преди това в живота, който се намира преди зародишния живот. Това е сега извън редно важно, защото погледът на ясновидеца открива: Колкото повече отиваме назад в миналото, толкова по-голяма е мъдростта и способността на човек.

А сега да разгледаме с погледа на ясновидеца душата на един човек, - който е служител на злите духове, донасящи на хората болести и смъртта, станал е служител на тези зли духове. При една такава душа може да

видим, как мъдростта на която е способен човекът, е като заличена чрез това, че той се е понижил. Една такава душа ни представя един ужасен изглед: някога определена да има най-висшата Мъдрост, а сега паднала толкова ниско, става служител на ариманическите същества! Когато след това човекът е влязъл във физическото въплъщение, когато е затворил себе си във физическото тяло, тогава благодарение на това, че участва в духовния живот, че приема в себе си духовния свят, той може да оживотвори своята душа и да я направи способна да има при преминаването през живота между смъртта и едно ново раждане около себе си един духовен свят и обратно - той може да се затъпи. Затъпява се една такава душа, когато тук в живота между раждането и смъртта не е искала да приеме в себе си нещо, което да я направи способна да има около себе си един духовен свят. *Тук ние се нуждаем като отделни души, във връзка с общия духовен живот на света. Тогава ние чувствуваме необходимостта да не оставим да се атрофират нашите събрани духовни сили и способности, а да положим грижи за тяхното развитие, за да не угаснем постепенно от света.* Сега някой би могъл да каже: Да аз искам да заобиколя себе си от заобикалящия свят. защото не ме интересува нищо в живота. Обаче това заличаване, не е равно на едно заличаване на себе си, на едно унищожение на себе си. *Това заличаване е само едно заличаване на заобикалящия свят. Тогава човек не съществува за света, който го заобикаля, а съществува още за самия себе си. Зачичаването означава изолиране от света осамотяване в духовния свят. Това прави човека да живее сам, като на един остров, затворен, без да има възможност да се разбира с някое същество. Това по стига човек, когато се изключва от духовния свят.* Тук можем да употребим следния образ. Запечатвайки добре този образ в душата си, считайте го като една добра основа за медитация. Напредвайки все по-нататък и по-нататък в мировото развитие, човекът става все по-свободен и все по-свободен. Той постоянно се проявява в живота така, като че живее на един остров. Нашите гласове, нашите викове, трябва да стигнат от един остров на друг, за да можем да се разбираме с другите човешки същества. Онзи човек, който в бъдеще ще вземе участие в духовния живот на човечеството, ще може да се разбира от един остров на друг с всички, които живеят свободно на островите. Онзи, който бяга от духовния живот, ще се намира на един остров и когато ще иска да се разбира с тези, с които се е запознал още по-рано, той не ще може да се разбира. Там, отгатък са онези, които аз познавам и които ми принадлежат, обаче нищо не прониква до мене. Той не ще се вслуша, но няма да чува нищо. Духовната наука не дава езика, чрез който в бъдеще ще добием възможността да стигнем до разбиране с другите същества от нашата самотност. Онези сентенции, ко-

ито звучат за нас от окултните писания, са понякога много по-дълбоки отколкото хората си мислят. Когато става Тайната на Голгота, тогава беше първото възвестяване на онова, от което човек се нуждае, за да намери той разбиране от един от споменатите острови, до другия. *Сега второто възвестяване е Антропософската Духовна Наука, която трябва да изясни все повече и повече на човешките души Христовата Тайна.* Това, което Христос е говорил е обозначено с някой думи. Към най-дълбоките от тези думи принадлежат също и тези: "Когато двама, или трима се съберат в мое име, аз съм сред тях". Обаче хората ще разберат, това "Име" едвам тогава, когато ще научат духовния език. В началото на възвестяването на Християнството, хората можеха да намерят този език по един наивен начин. В бъдеще само онези хора ще познаят Христа, които го познават, чрез Духовната наука. Днес за много хора може да изглежда глупаво, че Духовната наука е наречена - духовният език, от който хората се нуждаят, за да не се изолират в смъртта, да не се разделят в умирането, за да намерят възможността да отиват на един остров до друг. Това, което днес се постарях да кажа пред вас, ще ви даде пълна идея за това, защото се събираме да изучаваме Духовната наука. Онзи, който днес работи съзнателно за Духовната наука, следва онзи зов, онези призови, които следва също повече, или по-малко онзи, който чувства копнежа да чуе нещо върху духовния свят. Тези гласове, тези призови, произхождат от самия духовен език, а също и необходимостта, който човек чувствава от духовния свят, когато говорят човешките души, които живеят там между смъртта и едно ново раждане, когато говорят също духовните същества на различните йерархии. Когато всички тези гласове достигат до нашите души ще събудят в нашите души онова, което ще доведе човечеството да култивира все повече и повече онзи духовен живот, който поддържа в нашите кръжоци и който ще бъде поддържан и в бъдеще в този кръжок. Нека това бъде желанието, което бих искал да вложа във вашите души днес в края на тези разглеждания и за което вярвам горещо, че то ще се разгори все по-силно и все по-силно във вашите души за процъфтяването на духовно-научната работа, носеща истинска духовно-научна топлина.

КРАЙ НА ПЪРВА ЧАСТ